

Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen samt till lagar om hur vissa projekt som påverkar användningen av miljön skall handläggas i ett inlösningsförfarande och om ändring av kärnenergilagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att riksdagen godkänner konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, vilken ingicks i Århus i Danmark i juni 1998, samt förslaget till lag om sättande i kraft av konventionen och de övriga lagförslag som hör samman med detta.

Syftet med Århuskonventionen är att främja att var och en som hör till den nuvarande generationen och till framtida generationer har rätt att leva i en miljö som är gynnsam för hans eller hennes hälsa och välbefinnande. Parterna i konventionen ger allmänheten rätt att ta del av information, att delta i beslutsprocesser och använda sin rätt till rättslig prövning i miljöfrågor på det sätt som be-

stäms närmare i konventionen.

I propositionen ingår förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen, om hurvissa projekt som påverkar användningen av miljön skall handläggas i ett inlösningsförfarande och om ändring av kärnenergilagen.

Konventionen har trätt i kraft internationellt i oktober 2001. För Finlands del träder den i kraft nittio dagar från dagen för deponerandet av Finlands godkännandeinstrument. Lagarna avses träda i kraft vid en tidpunkt som fastställs i förordningar av republikens president och statsrådet, samtidigt som konventionen träder i kraft för Finlands del.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Inledning.....	4
2. Nuläge	4
2.1. Internationell rätt och EG-lagstiftning.....	4
2.2. Lagstiftningen i Finland.....	6
2.3. Bedömning av nuläget	8
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	10
4. Propositionens verkningar.....	11
4.1. Ekonomiska verkningar	11
4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal.....	11
4.3. Miljökonsekvenser	11
4.4. Verkningar för medborgarna.....	11
4.5. Verkningar för företagen.....	12
4.6. Regionalpolitiska verkningar	12
5. Beredningen av propositionen.....	12
5.1. Förhandlingarna om Århuskonventionen.....	12
5.2. Beredningen i Finland	13
DETALJMOTIVERING.....	16
1. Århuskonventionen och dess förhållande till lagstiftningen i Finland	16
2. Lagförslagen.....	33
2.1. Lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor som hör till området för lagstiftningen	33
2.2. Lag om hur vissa projekt som påverkar användningen av miljön skall handläggas i ett inlösningsförfarande.....	34
2.3. Lag om ändring av kärnenergilagen.....	37
3. Ikraftträdande.....	38
4. Behovet av riksdagens samtycke	38
5. Behandlingsordning.....	42
5.1. Förslag till lag om sättande i kraft av konventionen	42
5.2. Förslag till lag om hur vissa projekt som påverkar användningen av miljön skall handläggas i ett inlösningsförfarande	43

LAGFÖRSLAGEN	45
om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor	45
om hur vissa projekt som påverkar användningen av miljön skall handläggas i ett inlösningsförfarande.....	46
om ändring av kärnenergilagen	48
BILAGOR	49

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor ingicks i Århus i Danmark den 26 juni 1998 (i det följande Århuskonventionen eller konventionen). Konventionen har undertecknats av 39 stater och av Europeiska gemenskapen. 26 stater har ratificerat, godtagit, godkänt eller anslutit sig till den.

Århuskonventionen är en ny typ av miljööverenskommelser som kombinerar miljörelaterade rättigheter med de mänskliga rättigheterna. De flesta internationella miljööverenskommelserna innehåller främst sådana skyldigheter som gäller förhållandet mellan stater. Århuskonventionen ålägger parterna skyldigheter också i förhållande till fysiska personer och olika organisationer. Syftet med de rättigheter som fastställs i konventionen är att främja den rätt som var och en i den nuvarande generationen och i framtida generationer har att leva i en miljö som är gynnsam för hans eller hennes hälsa och välbefinnande.

Konventionen innehåller bestämmelser som kan delas in i tre grupper: tillgång till miljöinformation (artikel 4 och 5), allmänhetens rätt att delta i beslutsprocessen (artikel 6, 7 och 8) och rätten att söka ändring (artikel 9). Bestämmelserna om rätten att delta gäller dels enskilda projekt (artikel 6), dels mera generellt deltagande i beslutsprocessen, dvs. i beredningen av olika planer och lagstiftning (artikel 7 och 8). Enligt artikel 9 gäller rätten att söka ändring frågor som hör till konventionens tillämpningsområde, dvs. rätten att söka ändring i beslut som gäller tillgång till miljöinformation och beslut som gäller de verksamheter som anges i konventionen. I artikel 9 regleras dessutom allmänhetens rätt att genom administrativt förfarande eller i domstol få en sak prövad i syfte att förbjuda eller rätta till lagstridiga handlingar och underlåtenheter. Bestämmelserna om rätten till prövning tillämpas inte bara på fysiska personer utan även på miljöorganisationer.

I den finska lagstiftningen är de rättigheter som konventionen avser garanterade i stor

utsträckning. Vissa preciseringar av lagstiftningen behövs dock. Dessa preciseringsbehov har beaktats i denna proposition.

2. Nuläge

2.1. Internationell rätt och EGalagstiftning

Betydelsen av allmänhetens rätt till delaktighet har fokuserats på flera internationella forum under de senaste åren. Vid t.ex. FN-konferensen om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992 antogs en särskild princip om detta i Riodeklarationen (princip 10). I denna påpekas det att miljöfrågor hanteras bäst när alla berörda medborgare deltar i besluten på lämplig nivå. Enligt princip 10 skall varje individ på det nationella planet ha skälig tillgång till den miljöinformation som finns hos offentliga organ och dessutom skall stater underlätta och uppmuntra allmänhetens medvetande och deltagande genom att se till att information finns lätt åtkomlig. Enligt princip 10 skall allmänheten ha möjlighet att delta i beslutsprocessen och ha tillgång till juridiska och administrativa procedurer.

Flera internationella miljökonventioner innehåller bestämmelser om allmänhetens rätt att delta i beslutsprocesser eller om allmänhetens rätt att erhålla miljöinformation. Konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (FördrS 67/1997) och konventionen om gränsöverskridande effekter av industriolyckor (FördrS 26/2000), vilka ingått inom ramen för FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE), gäller också allmänhetens rätt till deltagande i beslut och tillgång till miljöinformation. Bestämmelser om öppen miljöinformation ingår också i 1992 års konvention om skydd av Östersjöområdets marina miljö (FördrS 2/2000), konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten (FördrS 51/1998) och ECE-konventionen om skydd och användning av gränsöverskridande vattendrag och internationella sjöar (FördrS 71/1996).

Europeiska gemenskapen håller som bäst på att ändra sin lagstiftning med syftet att ratificera Århuskonventionen. De tre olika pe-larna i konventionen får var sin gemenskaps-författning.

Rådets direktiv 90/313/EEG om rätt att ta del av miljöinformation har ersatts med ett nytt direktiv som trädde i kraft den 14 februari 2003 om allmänhetens tillgång till miljöin-formation (2003/4/EG), som också beaktar Århuskonventionen. Rådets direktiv 85/337/EEG om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt, det s.k. MKB-direktivet, och rådets direktiv 96/61/EG om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar, det s.k. IPPC-direktivet, innehåller bestämmelser om all-mänhetens rätt att delta i beslutsprocessen i miljöfrågor. De två direktiven innehåller en detaljerad förteckning över de verksamheter som omfattas av bestämmelserna i respektive direktiv. De ifrågasvarande direktiven har änd-rats genom ett direktiv av den 26 maj 2003 (2003/35/EG) (EGOT L 156, 25.6.2003, s. 17), som också innehåller bestämmelser om åtgärder för allmänhetens deltagande i utarbetandet av vissa planer och program avseende miljön. Genom direktivet har gemenskapslag-stiftningen anpassats till kraven i Århuskon-ventionen till de delar denna innehåller be-stämmelser om allmänhetens rätt till deltagan-de och rättslig prövning i miljöfrågor. Det nya direktivet trädde i kraft den 25 juni 2003.

EG-kommissionen framlade den 24 okto-ber 2003 ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (KOM(2003) 624 slut-lig). Förslaget syftar till att säkerställa enhet-ligheten av allmänhetens tillgång till rättslig prövning i Europeiska gemenskapen enligt Århuskonventionen. Förslaget har andra syfte är att råda bot på det i åtskilliga år kända pro-blemet att miljölagstiftningen inte genom-drivs i tillräcklig utsträckning. Kommissio-nen framlade samma dag också ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om hur Århuskonventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i be-slutsprocesser och tillgång till rättslig pröv-ning i miljöfrågor skall tillämpas på Europe-iska gemenskapens institutioner och organ (KOM(2003) 622 slutlig).

Bestämmelser om hänsyn till miljöskydd, om rätten till tillgång till handlingar, om rät-ten till god förvaltning och om rättssäkerhet ingår också i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Enligt artikel 51.1 i stadgan riktar sig bestämmelserna, med beaktande av subsidiaritetsprincipen, till unionens institutioner och organ samt till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten.

Samtidigt med de ovan nämnda förslagen framlade EG-kommissionen ett förslag till rå-dets beslut om ingående på Europeiska ge-menskapens vägnar av Århuskonventionen (KOM(2003) 625 slutlig).

Bestämmelserna i Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna (FördrS 18—19/1990) innehåller inte i sig några rättighe-ter på miljöområdet. Tillämpningspraxis för konventionen omfattar dock flera rättsfall på miljöområdet i vilka miljöskyddet och rätten till en sund miljö utvecklats genom rättighe-ter som är uttryckligen garanterade i konven-tionen, t.ex. rätten till liv (artikel 2) och rät-ten att åtnjuta respekt för privat- och familje-livet (artikel 8). Bestämmelserna i artikel 6 om rättvis rättegång får också en bred till-lämpning på frågor där det främst blir fråga om beslut som hör samman med använd-ningen av miljön. I rättspraxis för Europa-domstolen för de mänskliga rättigheterna har det dock konstaterats att tillståndsförfarandet angående utbyggnad eller tillstånd på kärn-kraftsområdet i fråga om möjligheterna till rättslig prövning inte omfattas av artikel 6.1 (*Athanassoglou m.fl. mot Schweiz* (27644/95), 6.4.2000 och *Balmer-Schafroth m.fl. mot Schweiz*, 26.8.1997).

Statsrådets principbeslut om ett program för att skydd av stränderna i Finland utgör ett exempel på beslut som inte ansågs ha direkta effekter på de klagandes enskilda rättigheter. Europadomstolen för de mänskliga rättighe-terna ansåg i ett beslut 1994 att ett klagomål i denna sak inte omfattades av artikel 6. (Uuhiniemi *m.fl. mot Finland* (21343/93), 10.10.1994). Se också fallet om nationalpar-ken i Koli *Eskelinen m.fl. mot Finland* (19761/92), 10.10.1994 som har många be-röringspunkter med detta fall.

I fallet *Guerra m.fl. mot Italien* (19.2.1998) har Europadomstolen för mänskliga rättighe-

terna påpekat att en allvarlig förorening av miljön kan innebära brott mot skyddet av familjelivet i artikel 8, om inte staten vidtagit åtgärder för att se till att relevant information lämnas om miljöns tillstånd. I det aktuella fallet bodde de klagande på ett avstånd av en kilometer från en fabrik som producerar gödselmedel och kaprolaktam och som myndigheterna klassificerat som en högriskanläggning. Myndigheterna hade inte informerat de klagande på ett sätt som hade gjort det möjligt att bedöma riskerna med att bo i området. Se också fallet *López Ostra mot Spanien* (9.12.1994 A 303.C). I beslutet om bullerutsläpp vid Heathrow (*Hatton m.fl. mot Förenade konungariket* (36022/97), 2.10.2001) ansåg Europadomstolen för mänskliga rättigheterna med rösterna 5 mot 2 att Förenade konungariket hade brutit mot artikel 8 eftersom de ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av transportministeriets beslut om flygbolagens bullerkvoter inte hade utretts tillräckligt på förhand. Med rösterna 6 mot 1 ansåg domstolen att Förenade konungadömet också brutit mot kravet i artikel 13 om effektiva rättsmedel, eftersom det aktuella rättsmedlet (judicial review) inte gjorde det möjligt att göra intressebedömningar i den omfattning som artikel 8 förutsätter.

2.2. Lagstiftningen i Finland

I Finland finns gällande lagstiftning på Århuskonventionens tre områden: tillgången till dokument, allmänhetens rätt till deltagande i beslutsprocesser och allmänhetens tillgång till rättslig prövning.

Vart och ett av dessa delområden berörs också av grundlagens bestämmelser. Enligt 12 § 2 mom. grundlagen är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt begränsats genom lag och var och en har dessutom rätt att ta del av offentliga handlingar. Till de grundläggande informationsrättigheterna hör också bestämmelserna i 10 § 1 mom. grundlagen om skydd för privatliv och personuppgifter. En omfattande rätt till information tryggas för sin del av det allmännas skyldighet enligt 14 § 3 mom. att främja den enskildes möjligheter att delta i samhällelig verksamhet och

att påverka beslut som gäller honom eller henne själv.

Enligt 20 § grundlagen bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Enligt 2 mom. skall det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

Konventionen har också beröringspunkter med bestämmelserna i 21 § grundlagen om handläggningen av ärenden inom förvaltningen och vid domstolarna. Enligt 21 § 1 mom. har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. I 21 § 2 mom. förutsätts det att offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning skall tryggas genom lag.

Offentlighets- och sekretesslagstiftningen har förnyats genom lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan *offentlighetslagen*) och andra författningar som hör samman med den (622—699/1999). Dessutom har en förordning om offentlighet och god informationshantering i myndigheternas verksamhet (1030/1999) utfärdats. Dessa författningar trädde i kraft den 1 december 1999.

Offentlighetslagen reglerar rätten att ta del av myndigheternas offentliga handlingar. I den ingår också bestämmelser om de anställdas tystnadsplikt, om sekretessbelagda handlingar och om de andra begränsningar av tillgången till information som behövs för att skydda allmänna och privata intressen. Bestämmelser finns också om myndigheternas skyldigheter. Lagen är tillämplig inte bara på de egentliga myndigheterna utan också på sammanslutningar, inrättningar och stiftelser som sköter uppgifter inom det allmänna samt på enskilda personer som utövar offentlig makt när de utför ett offentligt uppdrag.

Det är inte bara offentlighetslagen som skall tillämpas i fråga om kriterierna för ut-

lämnande av information. Personuppgiftslagen (523/1999), som trädde i kraft den 1 juni 1999, kommer också i fråga när uppgifter lämnas ut ur register som åtminstone delvis kan betraktas som sådana personregister som avses i personuppgiftslagen. Sambandet mellan personuppgiftslagen och offentlighetslagen framgår av 16 § 3 mom. offentlighetslagen.

Allmänhetens rätt att delta vid olika processer är en allmän regel i miljölagstiftningen. Man har strävat efter att garantera en omfattande deltaganderätt såväl i fråga om bedömningen av miljökonsekvenser och miljö-tillståndsförfarandet som i frågor om markanvändning och byggande. I de senaste totalrevideringarna av miljölagstiftningen har rätten till delaktighet förstärkts.

I samband med revideringen av miljö- och vattenlagstiftningen stiftades en ny miljöskyddslag (86/2000) och miljöskyddsförordning (169/2000). Lagstiftningen och tillståndssystemet angående miljöförstöring har sålunda moderniserats och förenhetligats, vilket skapar bättre förutsättningar för en övergripande granskning av skadorna på miljön. Samtidigt har också allmänheten fått bättre möjligheter att påverka miljöbesluten.

I gentekniklagen (377/1995) har allmänhetens rätt till deltagande och möjligheter att påverka tryggats genom bestämmelserna om hörande av allmänheten. Om gentekniknämnden anser det lämpligt, kan den besluta att höra vissa grupper eller allmänheten i vissa frågor som rör innesluten användning av genmodifierade organismer eller forsknings- och utvecklingsförsök med genmodifierade organismer. Allmänhetens möjligheter att påverka processerna har även förbättrats genom revideringen av bygglagstiftningen. Syftet med markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och markanvändnings- och byggförordningen (895/1999) är att garantera att var och en har möjlighet att delta i beredningen av frågorna och att informationen om aktuella frågor är transparent.

Rätten att söka ändring i förvaltningsärenden bygger i regel på förvaltningsprocesslagen (586/1996) enligt vilken en part har rätt att överklaga ett myndighetsbeslut. I miljölagstiftningen har man dock under den senaste tiden också godtagit vissa särskilda be-

stämmelser om rätten att väcka och föra talan. Registrerade föreningar eller stiftelser vars syfte är att främja miljö-, hälso- eller naturskydd eller att öka trivselen i boendemiljön har fått rätt att överklaga vissa beslut. Sådana bestämmelser ingår t.ex. i 97 § miljöskyddsförordningen, 61 § naturvårdslagen (1096/1996) och 193 § markanvändnings- och bygglagen. I 92 § miljöskyddslagen har dessa föreningar och stiftelser dessutom fått rätt att anhängiggöra ärenden.

Rätten att överklaga i vissa miljöfrågor bygger på kommunalbesvär enligt kommunallagen (356/1995) i stället för på förvaltningsbesvär. Enligt 92 § kommunallagen får besvär anföras av den som ett beslut avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet (part) samt av kommunmedlemmarna. Enligt 4 § kommunallagen är inte bara kommuninvånarna medlemmar av en kommun utan också samfund, institutioner och stiftelser som har hemort i kommunen. Ändring i tillståndsmyndigheternas beslut enligt marktäktslagen (555/1981) söks genom kommunalbesvär. Särskilda bestämmelserna om besvärsrätten finns också för de regionala miljöcentralerna. Besvär avseende olika planer enligt markanvändnings- och bygglagen bygger likaså på kommunalbesvär som har utvidgats genom särskilda regler om besvär-rätt för registrerade samfund på lokal och regional nivå.

Sökande av ändring i beslut om att lämna ut uppgifter, vilka fattats av myndigheterna eller av enheter eller aktörer inom den indirekta offentliga förvaltningen, bygger på bestämmelserna i 33 § offentlighetslagen. Ett sådant besvär är ett förvaltningsbesvär, dvs. rätt att söka ändring har part eller den som beslutet gäller. Domstolsbeslut som tillkommit i samband med anhängiga rättegångar och som gäller utgivande av handlingar överklagas i den ordning som gäller för överklagande av avgörandet i själva huvudmålet.

Myndigheterna i landskapet Åland följer i regel landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet (ÅFS 72/1977). Offentlighetslagen tillämpas på landskapets myndigheter endast till de delar dessa handlägger sådana uppgifter i landskapet som ankommer på riksmyndigheterna. Dessa uppgifter be-

stäms i 30 § självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Uppgifterna gäller inte beslutsfattandet inom miljöskyddet.

I landskapet Åland tillämpas landskapets egen lagstiftning på användningen av miljön. Landskapslagarna gäller bl.a. vattenbyggnad och ledande av avloppsvatten (vattenlag för landskapet Åland 61/1996), beslutsfattande i miljöskyddsfrågor (landskapslag om Ålands miljöprövningsnämnd 86/1997), miljökonsekvensbedömningar (landskapslag om miljökonsekvensbedömningar 28/1995), naturvård (landskapslag om naturvård 82/1998), hälsoskydd (landskapslag om hälsovården 36/1967), byggande och markanvändning (byggnadslag för landskapet Åland 61/1979) och större elledningsprojekt (ellag för landskapet Åland 38/1982).

Revideringen av den åländska miljövårdslagstiftningen (landskapsstyrelsens framställning till lagstiftning av samordnad miljöstillståndsprovning 1999—2000 nr 16) har trätt i kraft den 1 juli 2001 (ÅFS 30—34/2001). Revideringen gällde ändringar i landskapslagarna om miljöskydd och beslutsfattandet i miljöfrågor. Ändringarna gällde också landskapslagarna om användningen av vattnen, renhållning och hälsoskydd.

Gällande åländska miljövårdslagstiftning avviker i vissa delar från den reglering som gäller på det finska fastlandet. Skillnaderna gäller bl.a. organisationers rätt att överklaga.

2.3. Bedömning av nuläget

Att konventionen godkänns och sätts i kraft kräver inte några ändringar i lagstiftningen till den del det är fråga om allmänhetens rätt att få tillgång till miljöinformation. Som det närmare framgår i detaljmotiveringen avviker konventionsbestämmelserna till vissa delar från bestämmelserna i offentlighetslagen. Dessa avvikelser gäller dock reglering som konventionsstaterna inte är tvungna att ta i bruk eller som konventionsstaterna kan avvika från på annat sätt.

Allmänhetens rätt att få tillgång till rättslig prövning sådan den uttrycks i konventionen är tryggad i gällande lagstiftning. Förhållandet mellan gällande lag och konventionsbestämmelserna kommenteras närmare i detaljmotiveringen.

Konventionen tillåter att ändring söks i enlighet med nationell lagstiftning. Därför kan särdragen i konventionsparternas nationella besvärssystem beaktas när tillgång till rättslig prövning skall ordnas enligt konventionen. Enligt huvudregeln i finsk lagstiftning har den som ett beslut gäller eller vars rättigheter, skyldigheter eller intressen direkt påverkas av ett beslut rätt att överklaga beslutet. Organisationers rätt att överklaga beslut har reglerats särskilt i finsk lagstiftning de senaste åren. Man har försökt genomföra organisationernas besvärsmöjligheter så att den skall komma in i ett med tanke på rättssäkerheten effektivt stadium.

De åtgärder med miljöpåverkan som avses i konventionen är i regel av utsläppstyp och alltså beroende av tillstånd enligt miljöskyddslagen. I miljöskyddslagen garanteras prövningsmöjligheterna enligt konventionen fullt ut redan i dagens läge.

Vissa åtgärder i bilaga I till konventionen, t.ex. byggande av vattenverk, dammar och broar, kräver tillstånd enligt vattenlagen. Tillståndsbeslut enligt vattenlagen kan överklagas på det sätt som konventionen kräver.

Bilaga I till konventionen tar också upp vissa vägprojekt. Enligt lagen om allmänna vägar (243/1954) skall utredningsplaner och vägplaner utarbetas för byggande av väg och för stora vägförbättringsprojekt. De som berörs av tillståndsbesluten har rätt att överklaga dem. Planeringen av vägar skall ske utifrån en plan enligt markanvändnings- och bygglagen och planen skall redovisa för den aktuella vägens sträckning och förhållande till övrig områdesanvändning. De verksamheter som avses i konventionen kan inte genomföras utan plan. De finns inte alltid inom ett detaljplanerat område men hör dock alltid samman med någon plan enligt markanvändnings- och bygglagen. Sökandet av ändring i planlägningsfrågor har ordnats enligt markanvändnings- och bygglagen, vilket innebär att även organisationer har besvärsmöjlighet i fråga om planlägningsbeslut som föregår vägplaneringen.

I fråga om vissa verksamheter i bilaga I till konventionen finns det däremot inte enligt gällande lag någon sådan enhetlig beslutsprocess inom förvaltningen som skulle bestämra markanvändnings- och miljövillko-

ren för ett projekts planering, placering eller byggande. Verksamheterna i fråga är anläggande av luftledningar för elektrisk energi med en spänning av minst 220kV och en längd av mer än 15 km och rörledningar för transport av gas, olja eller kemikalier med en längd av mer än 40 km. Dessa rörledningar skall dessutom ha en diameter av mer än 800 mm.

Anläggning av järnvägslinjer för fjärrtrafik tas också upp i bilaga I till konventionen. Åren 1993—2001 har 29 inlösningsstillstånd skaffats för järnvägslinjer, men alla har inte gällt fjärrtrafik. Inlösningsbehovet har berott på uträningar av banan, förstärkningar av banvallen, byggande av spår för mötande trafik, anläggningar för elöverföring, utbyggnad i liten skala av bangårdar eller slopande av plankorsningar. I snitt har det inlösta området utgjort 2,3 ha. Under perioden fanns endast ett fall där inlösningsavsåget ett helt nytt järnvägsspår. Spåret var 11 km långt och det byggdes vid sidan av ett existerande spår som spår nummer två. Det har i snitt tagit två månader att skaffa inlösningsstillstånd för dessa verksamheter. Däremot kan inlösningsförrättningen räcka i flera år om sökanden av statsrådet beviljas tillstånd till förhandsbesittningstagande på grund av arbetets brådsakande natur. Vid förhandsbesittningstagande får sökanden rätt att använda området för byggnadsarbete och inlösningsförrättningen slutförs då arbetet har slutförts. Statsrådet beviljade våren 2002 Banförvaltningscentralen inlösningsstillstånd och tillstånd till förhandsbesittningstagande för Kerava-Lahtisbanan. Det är fråga om ett stort inlösningsprojekt där ca 63 km nya järnvägsspår kommer att anläggas.

Åren 1993—2001 har 92 inlösningsstillstånd angående ledningar och rörledningar varit aktuella. Av dessa har 79 gällt ledningar för överföring av elektrisk energi och 13 rörledningar för transport av gas. En tredjedel av elledningarna har gällt spänning på 400 kV (42 m bred ledningsgata) och resten spänning på 110 kV (26 m bred ledningsgata).

I fråga om elledningar gäller inlösningsen endast nyttjanderätt och ledningarna hindrar inte att marken används för odling. Också för gasledningar gäller inlösningsen nyttjanderätt. Rörgatan är 5 m bred oberoende av rörled-

ningens diameter och rörledningen hindrar inte att marken används för odling. Rörledningen ligger på 1—1,5 m djup. Under den aktuella tidsperioden har alla elledningsprojekt utom två varit nya. Samtliga rörledningsprojekt har varit nya. Det kortaste 400kV-ledningsprojektet var 21 km och det längsta (Länsisalmi-Kymi, ca 500 fastigheter) 115 km. Rörledningarna har varit 2—74 km (Villmanstrand—Valkeala, 547 fastigheter). Det har i snitt tagit åtta månader att skaffa inlösningsstillstånd för elledningsprojektet och fem månader för rörledningsprojektet. Statsrådet har beviljat tillstånd till förhandsbesittningstagande för nästan samtliga projekt.

Enligt gällande lagstiftning krävs det inte att dessa verksamheter skall bygga på plan enligt markanvändnings- och bygglagen så som lagen om allmänna vägar föreskriver. Detta betyder att ändring inte heller kan sökas av andra än dem som verksamheten i fråga berör. Också för de berörda del kan rätten att söka ändring eventuellt komma i fråga endast i samband med inlösningsförfarandet.

Ett villkor för att konventionen skall kunna godkännas och sättas i kraft är att allmänhetens möjligheter att söka ändring i fråga om dessa verksamheter skall bestämmas särskilt.

Allmänhetens möjligheter till delaktighet i sådana verksamheterna garanteras genom MKB-lagstiftningen. Det behövs sålunda inte några särskilda bestämmelser om möjligheterna att delta.

Kärnkraftverk ingår i förteckningen över verksamheter i bilaga I (punkt 1) till konventionen och de hör sålunda till tillämpningsområdet för artikel 6 (allmänhetens deltagande i beslut om vissa åtgärder) och artikel 9. I de på kärnkraftverk tillämpliga finska lagar som uppfyller konventionens krav om tillgång till rättslig prövning görs i miljöskyddslagen undantag från tillämpningsområdet i fråga om förebyggande av skadeverkningar orsakade av strålning. Däremot uppfyller markanvändnings- och bygglagen konventionens krav redan i dagens läge, om man försöker placera ett kärnkraftverk på icke-planlagt område eller om verksamheten förutsätter ändring av detaljplan. Rätten till delaktighet och ändringssökande uppkommer i enlighet med bestämmelserna om deltagan-

de i planeringen. Om ett eventuellt nytt finskt kärnkraftverk eller annan kärnanläggning däremot skulle placeras i anslutning till ett redan existerande kärnkraftverk, vilket kan anses vara det mest sannolika, kan rätten till delaktighet och ändringssökande enligt konventionen inte ordnas i samband med planeringen, åtminstone inte på dessa områden. I fråga om våra två befintliga kärnkraftverk finns det redan detaljplaner som möjliggör tillbyggnad. Å andra sidan har Strålsäkerhetscentralen för kraftverksområdet uppställt en övre gräns för radioaktiva utsläpp vid normal drift och efterlevnaden kontrolleras av Strålsäkerhetscentralen. Det övre gränsvärde som gäller för respektive kraftverksområde är fast och det är inte beroende av antalet reaktorer i anläggningen.

Enligt 191 § 2 mom. markanvändnings- och bygglagen har en registrerad lokal eller regional sammanslutning rätt att överklaga ett beslut som gäller godkännande av en plan eller en byggnadsordning om ärendet hör till dess verksamhetsområde. Enligt 193 § markanvändnings- och bygglagen har också en registrerad förening vars syfte är att främja natur- eller miljövård eller skydd av kulturvärden eller att annars påverka livsmiljöns kvalitet besvär rätt inom det geografiska område där den är verksam, i fråga om ett undantagsbeslut och ett beslut som en kommunal myndighet har fattat om ett ärende som gäller planeringsbehov. Enligt lag har organisationer inte besvär rätt i fråga om andra beslut av byggnadstillsynsmyndigheten, dvs. beslut som kan gälla bygglov, åtgärdstillstånd, tillstånd för miljöåtgärder och rivningslov. I förvaltningsdomstolarnas rättspraxis har man dock gjort tolkningen att de i 193 § avsedda organisationerna har besvär rätt också i fråga om dessa beslut om tillståndsbeslutet har fattats utan att det nödvändiga undantagsbeslutet eller beslutet om planeringsbehovet varit ett villkor.

Tolkningspraxis i fråga om markanvändnings- och bygglagen bygger i dagens läge i stor utsträckning endast på förvaltningsdomstolarnas beslut. Under den tid markanvändnings- och bygglagen har varit i kraft har organisationerna mest använt sin besvär rätt i samband med beslut som gällt detaljplaner och ändringar av detaljplaner. Fram till slutet

av november 2001 har förvaltningsdomstolarna meddelat tio sådana beslut. I dessa beslut har det varit fråga om besvär som inlämnats av lokala föreningar. Dessutom har förvaltningsdomstolarna handlagt vissa kommunalbesvär som gällt beslut om att inleda planering. Enligt kommunallagen har organisationer besvär rätt i dessa fall, men fram till slutet av november 2001 har endast några sådana beslut av förvaltningsdomstol meddelats där den klagande varit en organisation och ärendet gällt ett undantagsbeslut eller ett beslut om planeringsbehovet.

Beslutpraxis vid förvaltningsdomstolarna leder till bedömningen att de nya besvärsmöjligheterna enligt markanvändnings- och bygglagen har använts mycket måttfullt. I planfrågor har besvär rätten använts främst av sådana föreningar som hade haft besvär rätt också enligt den gamla lagen.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Propositionen syftar till att tillgången till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor skall främjas genom godkännande av Århuskonventionen och de lagstiftningsåtgärder som den kräver. Enligt de allmänna bestämmelserna i konventionen åtar sig varje part att vidta nödvändiga lagstiftande, reglerande och andra åtgärder för att uppnå förenlighet med bestämmelserna om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

I propositionen ingår ett förslag till s.k. blankettlag för att sätta i kraft de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen. Genom lagförslaget om handläggning inom inlösningsförfarandet av vissa verksamheter som påverkar användningen av miljön kompletteras den finska lagstiftningen till de delar planeringen, etableringen eller anläggningen av vissa s.k. långsgående verksamheter som beskrivs senare i texten inte bestäms genom något särskilt tillstånds-förfarande och där sökandet av ändring inte redan fungerar på det sätt som konventionen förutsätter. Lagförslaget om dessa verksamheter

avser att uppfylla konventionens krav fram till dess att vi får en särskild tillstånds- och planeringslagstiftning för de verksamheter som lagen avser.

I fråga om verksamheter som kräver flera tillstånd, t.ex. kärnkraftverksanläggningar, har man i enlighet med konventionen utgått från att prövningen skall fullgöras i enlighet med markanvändnings- och bygglagen, men propositionen innehåller också ett förslag om ändring av kärnenergilagen eftersom förfarandet enligt markanvändnings- och bygglagen inte är tillämpligt om en kärnanläggning placeras i samband med redan existerande kärnkraftverk. Genom ändringen får föreningar och stiftelser som uppfyller vissa krav besvärsmått i fråga om statsrådsbeslut om tillstånd att uppföra kärnanläggningar.

4. Propositionens verkningar

De rättigheter till information, deltagande i beslutsprocesser och sökande av ändring som anges i konventionen är redan i dag garanterade i finsk lagstiftning i stor utsträckning. Det allmännas skyldighet att garantera möjligheten att påverka beslutsfattande som gäller livsmiljön följer direkt av grundlagen. Tillgången till miljöinformation sköts med stöd av gällande lagstiftning och i praktiken har informationen ökat märkbart under de senaste åren. Detta betyder att de ändringar som konventionen kräver blir små i Finland. Under rubriken Propositionens verkningar har man försökt skriva in de konsekvenser som blir en direkt följd av ett godkännande av konventionen. Verkningarna av tidigare lagstiftningsändringar som också gagnar konventionens syften beskrivs inte, eftersom de inte direkt följer av den föreliggande propositionen.

4.1. Ekonomiska verkningar

Propositionen har inga betydande ekonomiska konsekvenser vare sig på samhälls-ekonomi eller på näringsidkarens verksamhet. Om det behövs kan konventionsparterna med enhällighet komma överens om finansieringssystem enligt konventionen. Ätminstone till en början är det meningen att finansie-

ringen skall ordnas på frivillig basis, vilket betyder att konventionen inte leder till omedelbara obligatoriska utgifter för Finland.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Konventionen garanterar för sin del den enskildes och olika sammanslutningars deltagande i handläggningen av olika verksamheter. Konventionen garanterar också deras rätt att erhålla miljöinformation och att delta i prövningsförfarande. Konventionen förutsätter också att myndigheterna aktivt går ut med information. På samma sätt som i fråga om de ekonomiska verkningarna påverkar inte heller dessa rättigheter och skyldigheter myndigheternas arbetsvolymerna nämnvärt, eftersom rättigheterna och skyldigheterna enligt konventionen i regel redan har genomförts genom gällande finsk lag.

Godkännandet och ikraftsättandet av konventionen ger i fråga om s.k. långsgående verksamheter och beslut om byggande av kärnanläggning sådana instanser rätt att söka ändring som inte tidigare haft denna möjlighet med stöd av vare sig praxis eller lagstiftning. Man kan sålunda göra bedömningen att detta leder till en mindre ökning av myndigheternas arbetsvolymerna. Projekten angående kärnanläggningar är få till antalet, men de är omfattande i sak. Den ökade arbetsmängden kommer dock sannolikt inte att förutsätta ändringar i fråga om organisation och personal.

4.3. Miljökonsekvenser

Syftet med propositionen är att indirekt främja miljöskyddet genom att garantera tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

4.4. Verkningar för medborgarna

Syftet med propositionen är att främja fysiska personers och olika icke-statliga organisationers möjligheter att påverka miljöbe-

slut. Konventionens syfte är att bidra till att skydda den rätt som var och en i nuvarande och framtida generationer har att leva i en miljö som är gynnsam för deras hälsa och välbefinnande. Redan i dagens läge motsvarar finsk lagstiftning dessa krav i stor utsträckning. Konventionen stödjer genomförandet av dessa rättigheter i den finska lagstiftningen. Den nya lagstiftning som följer av konventionen ger dem som saken gäller och registrerade föreningar och stiftelser vars syfte är att främja miljöskydd, hälsoskydd eller naturvård eller trivseln i boendemiljön bättre möjligheter att söka ändring i fråga om vissa verksamheter. Genom ändringen av kärnenergilagen får dessutom registrerade föreningar och stiftelser som uppfyller vissa villkor rätt att överklaga tillstånd som avser uppförande av kärnanläggning.

4.5. Verknningar för företagen

S.k. långsgående verksamheter

De större möjligheterna att söka ändring i samband med tillståndsförfarandet angående vissa verksamheter kan något fördröja genomförandet av projekten. Om miljöaspekter beaktas som sig bör redan under planeringen av en verksamhet och i förhandlingarna med olika parter om etableringsvillkoren, blir det dock sannolikt att prövningen inte nämnvärt kommer att förlänga den totala tiden för genomförandet. Planeringen skall inledas tillräckligt tidigt så att icke-statliga organisationer kan delta i planeringsprocessen och få information om den. Eftersom det ofta förekommer principiella meningsskiljaktigheter om genomförandet av verksamheter med miljöpåverkan, är det dock inte riktigt alltid tillräckligt med en korrekt beredning för att se till en snabb behandling av projektet. Därför kan den utvidgade prövningsrätten leda till att sökandet av ändring ökar i viss utsträckning och kan därför medföra förseningar och kostnader vid handläggningen.

Kärnanläggningar

Den möjlighet att söka ändring i fråga om tillstånd som statsrådet utfärdar för upp-

förande av kärnanläggning och som föreslås i kärnenergilagen kan fördröja genomförandet av kärnanlägningsprojekt och medföra vissa merkostnader för den som genomför verksamheten. Dessa konsekvenser kan anses sannolika eftersom kärnanlägningsprojekt är förenade med aspekter där möjligheten att söka ändring så gott som säkert kommer till användning när statsrådet fattar ett positivt tillståndsbeslut.

4.6. Regionalpolitiska verkningar

De rättigheter för individen och olika organisationer som ingår i konventionen och på motsvarande sätt de skyldigheter som myndigheterna åläggs och de konsekvenserna som konventionen har på verksamhetsidkares verksamhet fördelas lika på alla regioner. Propositionen har sålunda inga regionalpolitiska verkningar.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Förhandlingarna om Århuskonventionen

År 1995 hölls ministerkonferensen "Miljö för Europa" i Sofia. Där antogs riktlinjer för tillgång till miljöinformation och allmänhetens deltagande i miljöbeslut i enlighet med princip 10 i Riodeklarationen om miljö och utveckling.

Till följd av de politiska utfästelserna i Sofia inleddes förhandlingar inom Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa (ECE) vilka syftade till att ändra riktlinjerna till ett rättsligt bindande instrument som kunde se till att skyldigheterna genomfördes effektivt. Förhandlingarna inleddes i juni 1996 i samband med ECE och de slutfördes i mars 1998. Konventionen antogs och öppnades för undertecknande i Århus den 25 juni 1998.

Finland deltog aktivt i förhandlingarna tillsammans med de övriga EU-länderna. Till en början deltog EG-kommissionen som observatör i förhandlingarna, men i december 1997 bemyndigades gemenskapen att delta i förhandlingarna, företrädd av kommissionen,

i frågor som hör till EG:s behörighet. I förhandlingarna deltog även icke-statliga organisationer som observatörer. Dessa organisationers särskilda och viktiga status hade erkänts i riktlinjerna i Sofia. Organisationernas deltagande betonades också i den resolution som antogs samtidigt med konventionen.

Efter det att Århuskonventionen färdigställdes har informella anvisningar om genomförandet publicerats. Dessa kan läsas på ECE:s hemsidor (<http://www.unece.org/env/pp/>). Efter det att konventionen undertecknades har genomförandet förberetts vid möten med signatörerna och i olika underlydande arbetsgrupper.

I den femte "Europas miljö" -ministerkonferens i Kiev, Ukraina, godkändes och öppnades för underteckning den 21 — 23 maj 2003 ett protokoll till Århuskonventionen om register över utsläpp och överföringar av föroreningar, som hör till skyldigheterna enligt artikel 5 i konventionen som gäller insamling och spridning av miljöinformation. Europeiska gemenskapen och 36 stater undertecknade protokollet i Kiev, bland dessa också Finland.

5.2. Beredningen i Finland

Undertecknandet av konventionen

Finland undertecknade konventionen i Århus den 25 juni 1998 då konventionen öppnades för undertecknande. För godkännandet inbegärde utrikesministeriet utlåtanden av justitieministeriet, finansministeriet, inrikesministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, kommunikationsministeriet, handels- och industriministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet, Ålands landskapsstyrelse, Finlands Naturskyddsförbund och Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund. I utlåtandena yttrade man sig i allmänhet positivt om konventionens syften. Konventionens syften har i stor utsträckning beaktats i miljöskyddslagen och offentlighetslagen, men remissinstanserna ansåg det nödvändigt att tillsätta en arbetsgrupp för beredningen eftersom konventionen också förutsätter ändringar i lagstiftningen.

Beredningen av propositionen och utlåtanden

Denna regeringsproposition har utarbetats av en arbetsgrupp där utrikesministeriet, justitieministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, kommunikationsministeriet, handels- och industriministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och miljöministeriet varit representerade. Våren 2001 skickade utrikesministeriet utkastet på remiss till ministrierna i arbetsgruppen och dessutom också till inrikesministeriet, försvarsministeriet, undervisningsministeriet och arbetsministeriet. Utlåtanden inbegärdes också av Vasa hovrätt, riksdagens justitieombudsman, justiekanslern i statsrådet, Vägförvaltningen, Luftfartsverket, Banförvaltningscentralen, Sjöfartsverket, Energimarknadsverket, Strålsäkerhetscentralen och Dataombudsmannen. Utkastet skickades också på remiss till följande organisationer: Energibranschens centralförbund Finergy, Olje- och Gasbranschens centralförbund, Metallindustrins centralförbund, Kemiindustrin, Skogsindustrin, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, Metallarbetarförbundet, Byggnadsförbundet, Pappersförbundet, Trä- och specialbranschernas förbund, Kemifacket, Elbranschernas fackförbund, Finlands kommunförbund, Finngrid Oyj, Fortum Ab, Industrins Kraft Ab, Posiva Oy, Gasum Oy, Finlands Naturskyddsförbund, Natur och Miljö, Finlands WWF, Juristförbundet, Advokatförbundet, Miljörättsliga Sällskapet i Finland.

Allmänna synpunkter i utlåtandena. I utlåtandena var inställningen till ett godkännande av konventionen i regel positiv. I vissa utlåtanden där inställningen var kritisk, ansågs det att det inte finns något särskilt behov för Finland att godkänna konventionen eftersom konventionens syften har beaktats i gällande lagstiftning och enskilda och organisationer har redan i dagens läge rätt att delta i beslutsprocessen på lämpligt sätt. I vissa utlåtanden var man rädd för att konventionen utvidgar rätten till deltagande och rättslig prövning så att det kommer att försvåra beslutsfattandet. I vissa utlåtanden ansågs det

att Finland inte borde godkänna konventionen innan den nya EG-lagstiftning som hör samman med konventionen har blivit färdig och de övriga EU-länderna är beredda att godkänna konventionen. Eftersom arbetet med propositionen har tagit mer tid i anspråk än vad man räknade med har en del av EG-lagstiftningen nu blivit klar och kommissionen har framlagt ett förslag till rådets beslut om ingående på Europeiska gemenskapens vägnar av Århuskonventionen samt ett förslag till direktiv och till förordning som ännu behövs för att komplettera EG-lagstiftningen. Under arbetets gång har man också utrett de övriga EU-ländernas, de nordiska länders som inte är EU-länder och Europeiska kommissionens ståndpunkter i fråga om tidsplanen för ett godkännande av konventionen. Enligt denna utredning pågår ratifikationsarbetet i största delen av EU-länderna och är i många länder redan längre hunnet än i Finland. Av de nuvarande medlemsstaterna har Belgien, Italien, Portugal, Frankrike och Danmark redan ratificerat konventionen. Av de stater som blir EU-medlemmar år 2004 har Cypern, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Ungern och Estland ratificerat konventionen. Kommissionen har förhållit sig positiv till att medlemsstaterna strävar efter att ratificera eller godkänna konventionen så snart som möjligt.

Bedömning av konsekvenserna. I vissa utlåtanden efterlyste man preciseringar i beredningen av propositionens konsekvenser och man påpekade att miljökonsekvenserna av stora industriella verksamheter inte är entydiga med tanke på t.ex. miljö- och hälso-skydd. Konventionen kan också ha indirekta verkningar på bl.a. vår välfärdspolitik. Därför har man försökt att precisera avsnittet om propositionens konsekvenser. Kommentarererna fokuserar dock endast på nya konsekvenser som följer av konventionen. Konsekvenserna av de lagändringar som genomförts tidigare i samma syfte tas inte upp.

Lag om handläggning inom inlösningsförfarandet av vissa verksamheter som påverkar användningen av miljön. I vissa utlåtanden påpekades att den bästa lösningen kunde vara att skapa riktiga tillstånds- och planeringsprocedurer för vissa verksamheter som tas upp i konventionen, procedurer inom ramen

för vilka organisationernas rätt till deltagande och rättslig prövning kunde skötas. I propositionen hade man inte gått in för denna lösning eftersom lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter enligt den lösningen skulle tillämpas på ett sätt som är främmande för inlösningslagens syften samtidigt som inlösningslagen allt mer börjar likna ett tillståndssystem för användningen av miljön. I vissa utlåtanden ansågs det att det kunde vara klarare att göra ändringarna direkt i inlösningslagen. Eftersom nya procedurer för de s.k. långsgående verksamheterna kräver betydligt bredare förarbeten, syftar den föreslagna lagstiftningslösningen till att uppfylla konventionens krav fram till dess att särskilda tillstånds- och planeringsbestämmelser tas fram för de verksamheter som anges i konventionen.

Lag om ändring av markanvändnings- och bygglagen. I det propositionsutkast som var ute på remiss ingick också ett förslag till ändring av markanvändnings- och bygglagen beträffande tillstånd att uppföra kärnanläggning. I en del utlåtanden ansågs denna ändring inte nödvändig över huvud taget och i andra utlåtanden ansågs den utgöra en form av retroaktiv lagstiftning. Den föreslagna lagstiftningsmodellen kritiserades mest för att deltagandet och prövningen skulle komma i fråga på ett sent stadium med hänsyn till beslutsprocessen som helhet. Bygglov enligt markanvändnings- och bygglagen är dessutom ett tekniskt tillståndsförfarande där man främst kontrollerar att det planerade överensstämmer med befintlig plan och med byggbestämmelserna. I flera utlåtanden föreslogs därför som ett alternativ att deltagandet och prövningsförfarandet enligt konventionen skulle genomföras i samband med de i kärnenergilagen föreskrivna statsrådsbesluten om tillstånd att uppföra kärnanläggning. I denna proposition har man därför avstått från att föreslå ändring av markanvändnings- och bygglagen och stannat för att föreslå en ändring av kärnenergilagen i enlighet med utlåtandena.

Frågor om tolkning av konventionen. I vissa utlåtanden påpekades vissa svårtolkade punkter i konventionen. Det gäller särskilt konventionens förhållande till projekt som kräver flera tillstånd och innehållet i artikel

9.2 i konventionen. I vissa utlåtanden ansågs det nödvändigt att förtydliga de oklara punkterna genom en tolkningsförklaring i samband med godkännandet av konventionen. Under arbetet med propositionen utreddes tolkningen av artikel 9.2 i andra EU-länder, i de nordiska länder som inte hör till EU och i Europeiska kommissionen. I propositionen har man stannat för att föreslå att Finland skall lämna en förklaring om s.k. multiprojekt i samband med godkännandet av konventionen.

Den första remissrundan ledde till att man har försökt precisera motiveringstexten i propositionen på flera punkter och de föreslagna lagstiftningsändringarna har omprövats. Man har stannat för att föreslå ändringarna angående kärnanläggningar som en ändring av kärnenergilagen i stället för som en ändring av markanvändnings- och bygglagen. Till följd av de föreslagna ändringarna av lagstiftningsfrågorna gavs remissinstanserna ytterligare en möjlighet att yttra sig om propositionsutkastet i februari 2002.

Allmänna synpunkter som kom fram under den andra remissomgången. I vissa utlåtanden ansågs det fortsättningsvis att Finland borde ratificera konventionen först i det skedet då de direktivändringar som är under arbete i EU har antagits. Det ansågs som en brist att man inte ännu visste vilket innehåll eller vilken form den eventuella gemenskapslagstiftningen för genomförandet av konventionens III pelare kommer att få. I vissa utlåtanden ansågs det dock viktigt att raskt

ratificera konventionen för att göra det möjligt för Finland att delta redan vid de första mötena med parterna. Ratifikation i rask takt fick också stöd i det utlåtande som ansåg att den finska lagstiftningen dock senare bör granskas särskilt på flera olika områden av lagstiftningen. I en del andra utlåtanden upprepades synsättet att gällande finsk lagstiftning uppfyller konventionens krav. I vissa utlåtanden ansågs förklaringar i samband med godkännandet utgöra väsentliga villkor för ett godkännande. I utlåtandena påpekades det dock också att Finland inte tidigare lämnat dylika förklaringar i samband med miljökonventioner och att det är nödvändigt att inhämta riksdagens ståndpunkt till detta förfarande.

Ändring av kärnenergilagen. I utlåtandena ansågs det allmänt vara en förbättring att ändringen av markanvändnings- och bygglagen hade ersatts med en ändring av kärnenergilagen. I vissa utlåtanden ansågs det dock fortsättningsvis onödigt och ifrågasatt att ändra kärnenergilagen.

Ålands landskapsstyrelse har fått ett utdrag ur propositionsutkastet till de delar som gäller hänvisningar som berör landskapet. Bifall av lagtinget enligt 59 § 2 mom. självstyrelselagen kommer att sökas i normal ordning. Propositionen har ännu i slutfasen av dess beredning granskats så att den terminologi som används i propositionen motsvarar terminologin i den svenska och finska översättning som gjorts i Europeiska unionen.

DETALJMOTIVERING

1. Århuskonventionen och dess förhållande till lagstiftningen i Finland

Inledning. I inledningen till konventionen räknas de viktigaste av de handlingar som ligger bakom konventionen upp: den första principen i Stockholmsdeklarationen om den mänskliga miljön, princip 10 i Riodeklarationen om miljö och utveckling, FN:s generalförsamlings resolutioner 37/7 och 45/94, Europeiska stadgan om miljö och hälsa, antagen 1989 och ECE:s riktlinjer för tillgång till miljöinformation och allmänhetens deltagande i beslut om miljön, godkända i Sofia 1995. I inledningen erkänns bl.a. varje människas rätt att leva i en miljö som är förenlig med hälsa och välbefinnande och beaktas att medborgarna för att kunna utöva denna rättighet måste ha tillgång till information, rätt att delta i beslut och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

Artikel 1. Syften. För att bidra till att skydda den rätt som var och en i nuvarande och framtida generationer har att leva i en miljö som är förenlig med hans eller hennes hälsa och välbefinnande skall enligt artikel 1 i konventionen varje part garantera rätten att få tillgång till information, allmänhetens rätt att delta i beslutsprocesser och rätten att få tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor i enlighet med bestämmelserna i konventionen. Bestämmelserna om syftena är generella och motsvarande bestämmelser ingår bland i 20 § Finlands grundlag.

Artikel 2. Definitioner. I artikel 2 definieras uttryck av central betydelse för tillämpningen av konventionen: part, myndighet, miljöinformation, allmänhet och berörd allmänhet. Med part avses en fördragsslutande part i Århuskonventionen.

Med myndighet avses enligt artikel 2.2 statlig eller annan offentlig förvaltning (punkt a) samt fysiska eller juridiska personer som har offentliga förvaltningsuppgifter enligt nationell rätt (punkt b). Som en myndighet betraktas också fysiska eller juridiska personer som har offentligt ansvar eller offentliga uppgifter, eller som tillhandahåller

offentliga tjänster som har samband med miljö under överinseende av ett organ eller en person som avses i a eller b (punkt c). Enligt definitionen avser myndighet vidare institutioner i sådana regionala organisationer för regional ekonomisk integration som är parter i konventionen. Beteckningen myndighet omfattar inte organ eller institutioner när de handlar i egenskap av dömande eller lagstiftande myndighet.

Myndighetsdefinitionen är av betydelse framför allt i frågor som gäller handlingars offentlighet. I 4 § offentlighetslagen ingår en definition av myndigheter som motsvarar definitionen i punkt a. I 2 mom. i samma paragraf jämföras myndigheter med sammanslutningar, inrättningar, stiftelser och enskilda personer som utövar offentlig makt och som enligt en lag, en bestämmelse eller en föreskrift som meddelats med stöd av en lag eller en förordning utför ett offentligt uppdrag. Bestämmelsen överensstämmer med bestämmelserna i punkt b. Den enskilda aktör som avses i direktivet av Europaparlamentet och rådet om allmänhetens tillgång till miljöinformation (2003/4/EG) kan t.ex. vara ett privat vattenverk, vars verksamhet knappast kan klassificeras som utövning av offentlig makt. Finland gjorde i samband med behandlingen av förslaget till direktivet ett uttalande i rådet om vilka enskilda aktörer det nya direktivet skulle gälla. Grundlagsutskottet framhöll vid sin behandling av förslaget att den nationella verkställigheten av direktivet i detta avseende främst bör gälla särskilda bestämmelser och inte allmän offentlighetslagstiftning (GrUU 1/2001 rd). Eventuella nödvändiga ändringar i speciallagstiftningen i anslutning till artikel 2.2 c i konventionen (framför allt ovannämnda vattenverk) bör genomföras då direktivet verkställs.

Med miljöinformation avses all information i skriftlig form, bild- eller ljudform, elektronisk form eller annan materiell form om områden som anges i artikel 2.3. Med allmänheten avses en eller flera fysiska eller juridiska personer och, i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis, föreningar, organisationer eller grupper bestående av fy-

siska eller juridiska personer. Berörd allmänhet avser den allmänhet som berörs eller kan beröras av eller som har intresse av ett beslut på miljöområdet. Icke-statliga miljöorganisationer anses vara berörd allmänhet.

Den finska lagstiftningen innehåller ingen särskild definition av begreppet miljöinformation. Däremot motsvarar definitionen av en handling i 5 § 1 mom. offentlighetslagen definitionen i konventionen. Enligt momentet avses med handling utom en framställning i skrift eller bild även ett meddelande som avser ett visst objekt eller ärende och uttrycks i form av tecken som på grund av användningen är avsedda att höra samman och vilket kan uppfattas endast med hjälp av automatisk databehandling eller en ljud- eller bildåtergivningsanordning eller något annat hjälpmedel.

Artikel 3. Allmänna bestämmelser. Artiklen innehåller konventionens allmänna bestämmelser. I stycke 1 förbinder sig parterna att införa nödvändiga lagar och andra författningar och vidta andra nödvändiga åtgärder för att fastställa och upprätthålla tydliga, öppna och enhetliga ramar för införlivandet av bestämmelserna i konventionen. Sådana åtgärder inbegriper åtgärder avsedda att se till att de bestämmelser som utfärdas med stöd av konventionen är sinsemellan förenliga och att lämpliga genomförandeåtgärder vidtas.

Artikel 3.2 föreskriver att varje part skall bemöda sig om att se till att tjänstemän och myndigheter bistår allmänheten och ger den vägledning i hur man får tillgång till information, lättare delta i beslutsprocesser och får tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

Bestämmelser om myndigheternas allmänna skyldighet att ge råd ingår i 4 § lagen om förvaltningsförfarande (598/1982). Där sägs att myndigheterna vid behov skall ge parter och även andra råd om hur ett ärende som hör till dess verksamhetsområde anhängiggörs och hur de skall förfara under ärendets handläggning. Bestämmelserna i lagen om förvaltningsförfarande ersätts med bestämmelser i förvaltningslagen som träder i kraft den 1 januari 2003 (434/2003). I 8 § förvaltningslagen utvidgas förvaltningsmyndigheternas rådgivningsskyldighet genom att mera generellt bestämma att rådgivningen skall gälla handläggning av förvaltningsärenden.

Myndigheterna skall ge svara på frågor och förfrågningar som gäller utträttandet av ärenden. Rådgivningen är avgiftsfri.

Bestämmelserna i offentlighetslagen om god informationshantering är av särskilt stor betydelse för allmänhetens tillgång till information. Enligt 18 § offentlighetslagen skall myndigheterna bl.a. planera och sköta dokument- och informationshanteringen samt datasystemen och databehandlingen så att handlingsoffentlighet kan genomföras smidigt.

Allmänhetens rätt till information tillgodoses också av bestämmelserna i 19 § 2 mom. offentlighetslagen som gäller myndigheternas skyldighet att på begäran muntligen eller på något annat lämpligt sätt ge uppgifter om hur långt behandlingen av ett ärende har framskridit, om de föreliggande alternativen och om bedömning av deras konsekvenser samt om de möjligheter att påverka ärendet som enskilda människor och sammanslutningar har.

I artikel 3.3 och 3.4 förbinder sig parterna även att främja allmänhetens utbildning och medvetenhet i miljöfrågor samt att ge det erkännande och stöd som behövs till föreningar, organisationer och grupper som främjar miljöskydd.

Enligt artikel 3.5. och 3.6 skall bestämmelserna i konventionen inte inverka på parternas rätt att behålla eller införa åtgärder som ger en bredare tillgång till information, en mera omfattande möjlighet för allmänheten att delta i beslutsprocesser eller en mera omfattande tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor än vad som krävs i konventionen. Ingenting i konventionen innebär ett krav att göra undantag från befintliga rättigheter i fråga om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

Gällande lag i Finland går längre än konventionsbestämmelserna. Detta gäller framför allt offentlighetslagstiftningen. T.ex. domstolarna och övriga rättskipningsorgan, som inte omfattas av definitionen på myndigheter i konventionen, räknas i offentlighetslagen in bland myndigheterna. Bestämmelserna i offentlighetslagen är också mera omfattande än konventionsbestämmelserna i

fråga om myndigheternas skyldighet att tillhandahålla och lämna ut information.

Enligt stycke 7 i artikeln förbinder sig parterna att verka för att principerna i konventionen tillämpas i internationella beslutsprocesser som rör miljön och inom ramen för internationella organisationer när miljöfrågor behandlas.

Vidare skall parterna enligt stycke 8 se till att personer som utövar sina rättigheter i enlighet med bestämmelserna i konventionen inte på något sätt skall bestraffas, förföljas eller trakasseras för detta. Bestämmelsen påverkar dock inte de nationella domstolarnas befogenheter att besluta om rimlig ersättning för rättegångskostnader.

Sådana miljöprojekt som avses i konventionen behandlas i Finland i besvärsskedet i förvaltningsdomstolarna. Möjligheten att inom ramen för förvaltningsdomstolsprocessen ålägga en enskild part att ersätta den andra partens eller myndighetens rättegångskostnader regleras i 74 § förvaltningsprocesslagen. När det gäller enskilda parter grundar sig skyldigheten att ersätta den andra partens rättegångskostnader på det slutliga avgörandet och skälighetsprövning. Bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen gäller även skyldigheten för en myndighet att ersätta en enskild parts kostnader. I sådana fall skall ersättningsprövningen beakta om rättegången har orsakats av ett fel hos myndigheten. En enskild part kan endast åläggas att ersätta en myndighets rättegångskostnader i det fall att den enskilda parten har framfört ett uppenbart ogrundat yrkande.

Avgifterna för förvaltningsdomstolarnas beslut regleras i lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993). Vissa lagändringar till följd av att euron infördes trädde i kraft den 1 januari 2002. Rättegångsavgiften är efter ändringarna 170 euro i högsta förvaltningsdomstolen och 65 euro i en förvaltningsdomstol. Den part som vinner sitt mål i förvaltningsdomstolen befrias från att betala avgift. I enstaka fall kan dessutom bestämmas att rättegångsavgift inte tas ut, om detta vore oskäligt. Avgift tas inte ut av personer som konstaterats vara medellösa. Enligt 7 § 3 punkten tas rättegångsavgift inte ut hos statliga och kommunala miljö- och hälsovårds-

myndigheter när de sköter lagstadgade tillsynsuppgifter.

När ett ärende handläggs hos en förvaltningsmyndighet är huvudregeln den att varje part själv svarar för sina kostnader för handläggningen. Avgifterna för myndigheternas prestationer i ett förvaltningsförfarande bestäms i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). I praktiken har en taxa uppgjord enligt principerna i lagen fastställts för de olika myndigheterna.

Enligt diskrimineringsbestämmelsen i stycke 9 i artikeln skall allmänheten inom ramen för konventionen ha tillgång till information, möjlighet att delta i beslutprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor utan att bli diskriminerad på grund av medborgarskap, nationalitet eller hemvist och, när det gäller juridiska personer, var personen har sitt registrerade säte eller sin huvudsakliga verksamhet. Bestämmelsen reglerar inte omfattningen av utövningen av rättigheter i närmare detalj, utan förbjuder endast diskriminering på grund av medborgarskap, nationalitet eller hemvist. Bestämmelsen innebär t.ex. att en utlänning som är bosatt inom någon viss verksamhets påverkansområde i Finland inte får vägras besvär rätt på grund av sitt medborgarskap.

Enligt grundlagen är utövningen av grundläggande fri- och rättigheter, såsom rätten till information eller rätten till rättslig prövning, inte bunden till finskt medborgarskap. Följaktligen skall var och en som befinner sig inom finsk jurisdiktion ha tillgång till information, möjlighet att delta i beslut i miljöfrågor och rätt till rättslig prövning oberoende av medborgarskap.

Rätten till rättslig prövning förutsätter i sig besvär rätt. Allmänna bestämmelser om besvär rätten ingår i fråga om förvaltningsbesvär i förvaltningsprocesslagen och i fråga om kommunalbesvär i kommunallagen. I de miljöprojekt som avses i konventionen grundar sig besvär rätten dessutom också på specialreglering, som även syftar till att säkerställa miljö- och naturskyddsorganisationernas besvär s intressen när det gäller miljökonsekvenser inom dessa organisationers verksamhetsområden. Denna reglering innehåller inga krav gällande medborgarskap. Diskrimineringsförbudet är inskrivet i flera interna-

tionella miljökonventioner, t.ex. i artikel 3 i nordiska miljöskyddskonventionen (FördrS 74—75/1976), artikel 2.6 i konventionen om bedömning av gränsöverskridande miljökonsekvenser och artikel 9 i konventionen om gränsöverskridande effekter av industriolyckor (FördrS 26/2000). Vidare utfärdade OECD en separat rekommendation i saken 1977 (OECD Recommendation on the Implementation of a Regime Equal Right to Accession and Non-Discrimination in Relation to Transfrontier Pollution, C (77) 28 Final (1977)).

Artikel 4. Tillgång till miljöinformation. Enligt artikel 4.1 i konventionen skall parterna se till att myndigheter på begäran ger allmänheten tillgång till miljöinformation utan att skälen för begäran behöver anges. Informationen skall ges i begärd form, om inte det är rimligt att myndigheten gör den tillgänglig i annan form eller informationen redan finns tillgänglig i annan form.

Offentlighetslagens 9 § 1 mom. och 13, 14 och 16 § är tillämpliga på bestämmelserna i stycket. Bestämmelserna i 9 § anger att var och en har rätt att ta del av en myndighetshandling. Enligt 13 § skall en begäran om att få ta del av en handling specificeras tillräckligt noggrant för att myndigheten skall kunna utreda vilken handling den avser. Den som begär en handling behöver däremot inte utreda sin identitet eller motivera sin begäran, om inte detta behövs för att myndigheten skall kunna utöva sin prövningsrätt eller kunna utreda om han eller hon har rätt att ta del av handlingens innehåll. När begäran avser en sekretessbelagd handling, en uppgift ur ett personregister som förs av en myndighet eller någon annan handling ur vilken en uppgift endast kan lämnas ut under vissa förutsättningar, skall den som begär uppgiften i allmänhet meddela för vilket ändamål uppgiften skall användas och lämna upplysningar om övriga omständigheter som myndigheten behöver för att kunna utreda förutsättningarna för utlämnande av uppgiften. I 14 och 16 § ingår närmare bestämmelser om förfarandet då en handling lämnas ut och om sätten att lämna ut den.

Tillsynsuppgifter och andra uppgifter om verksamhetsutövning som lämnats till en myndighet är i regel offentliga på det sätt

som offentlighetslagen anger. Offentlighetslagen utgår bl.a. från att handlingar som innehåller uppgifter om någon omständighet som har samband med privat näringsverksamhet är sekretessbelagda, om utlämnandet av uppgiften skulle orsaka näringsidkaren ekonomisk skada. Denna sekretess grundad på skaderekvisit utgör dock inget hinder för utlämnandet av uppgifter av betydelse för att skydda konsumenternas hälsa eller miljöns välbefinnande eller för att bevara sådana människors intressen som lider men av verksamheten. I 109 § 1 mom. miljöskyddslagen betonas ytterligare offentligheten hos uppgifter som gäller verksamhetsutövning genom att det i momentet anges att verksamhetsrelaterade utsläpps- och kontrolluppgifter samt miljökvalitetsuppgifter inte är sekretessbelagda.

I stycke 2 i artikeln sägs att information skall lämnas ut så snart som möjligt och senast inom en månad efter att begäran lämnades in, om inte informationen är så omfattande och komplicerad att tidsfristen bör förlängas till högst två månader efter begäran. Sökanden skall informeras om förlängningen och om skälen till den.

Bestämmelserna i 14 § 4 mom. och 37 § 2 mom. offentlighetslagen är tillämpliga på bestämmelserna i stycket. Enligt offentlighetslagen skall ärendena behandlas utan dröjsmål. Uppgifter ur en offentlig handling skall ges ut så snart som möjligt, dock senast inom två veckor. Om de begärda handlingarna är många eller innehåller sekretessbelagda delar eller om någon annan därmed jämförbar omständighet gör att det krävs specialåtgärder eller större arbetsmängd än normalt för att behandla ärendet, skall ärendet avgöras och uppgifter ur en offentlig handling lämnas ut inom en månad efter begäran. Trots att varken offentlighetslagen eller lagen om förvaltningsförfarande innehåller någon särskild bestämmelse om att sökanden skall informeras om behandlingen av ett ärende drar ut på tiden, har myndigheterna en sådan skyldighet till följd av kraven som utformats inom ramen för god förvaltningssed. Enligt 23 § nya förvaltningslagen skall en myndighet svara på förfrågningar om hur behandlingen framskrider.

Stycke 3 i artikeln innehåller bestämmelser om de grunder på vilka en begäran om in-

formation får avslås. En sådan begäran får avslås om informationen inte finns hos den myndighet som begäran har ställts till eller om begäran är uppenbart orimlig eller för allmänt hållen eller om begäran avser material som ännu inte färdigställts eller myndigheters interna meddelanden.

Flera av bestämmelserna i offentlighetslagen kan tillämpas på stycket. I 5 § offentlighetslagen ges en definition av myndighetshandlingar. Enligt den är en del av en myndighets interna handlingar inte myndighetshandlingar enligt lagen. Om någon begär uppgifter ur en handling som inte finns hos myndigheten utgår offentlighetslagen i enlighet med serviceprincipen inom förvaltningen från att ärendet överförs till den myndighet ärendet hör till (15 § offentlighetslagen).

Bestämmelserna i 6 och 7 § offentlighetslagen gäller tidpunkten för när dels en handling som upprättats av en myndighet, dels en handling som inkommit till en myndighet blir offentliga. Enligt 9 § 2 mom. offentlighetslagen är utlämnandet av uppgifter ur en handling som ännu inte är offentlig beroende av myndighetens prövning. Gränser för prövningsgrunderna uppställs genom att det föreskrivs att prövningen skall ta hänsyn till vad som bestäms i 17 §. Utlämnandet av uppgifter skall sålunda inte begränsas utan saklig och laglig grund och inte mer än vad som är nödvändigt för det intresse som skall skyddas. De som begär information skall dessutom bemötas jämlikt.

Bestämmelserna i 19 § offentlighetslagen gäller myndigheternas skyldighet att lämna ut uppgifter i ett ärende som ännu är under behandling. Om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna skall myndigheterna tillhandahålla handlingar av vilka bl.a. framgår vilka planer, utredningar och avgöranden som är under beredning och gäller allmänt betydelsefulla frågor.

I stycke 4 föreskrivs att en begäran om miljöinformation får avslås om utlämnandet skulle få negativa följder för a) sekretess som omfattar myndigheters verksamhet, b) internationella förbindelser, det nationella försvaret eller allmän säkerhet eller c) domstolsförfaranden, personers möjlighet att få en rättvis rättegång eller en myndighets möjligheter att genomföra en undersökning av straffrättslig

eller disciplinär art. Vidare får en begäran avslås om utlämnandet skulle få negativa följder för d) sekretess som omfattar kommersiell eller industriell information, (om sekretessen är skyddad i lag i syfte att skydda legitima ekonomiska intressen), e) immateriella rättigheter, f) sekretess som omfattar personuppgifter och/eller akter om en fysisk person (om denna person inte har gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut till allmänheten), g) tredje parts intressen, om den parten har tillhandahållit den begärda informationen frivilligt eller h) skydd av den miljö som informationen avser, t.ex. parningsplatser för sällsynta arter. Avslagsgrunderna skall tolkas restriktivt, varvid hänsyn skall tas till allmänhetens intresse av att informationen lämnas ut och huruvida informationen gäller utsläpp i miljön.

Många bestämmelser i offentlighetslagen är tillämpliga på det som bestäms i stycke 4, i synnerhet de olika punkterna i 24 § som gäller sekretessgrunder. Bestämmelserna i stycke 4 bygger på en skadlighetsbedömning. Finsk lagstiftning innehåller inga allmänna bestämmelser om att ett äventyrande av sekretessen i myndigheternas verksamhet skulle berättiga till sekretessbeläggning. Konventionen kräver å andra sidan inte någon sådan nationell bestämmelse, eftersom den föreskriver att allmän sekretess skyddas endast om sådan gäller enligt nationell rätt.

Enligt 17 § 2 mom. offentlighetslagen skall vid tillämpningen av bestämmelserna om handlingssekretess beaktas om sekretessplikten för en handling är oberoende av konsekvenserna i fallet i fråga av att handlingen lämnas ut (absolut sekretessplikt) eller om offentligheten är beroende av de menliga konsekvenserna av att handlingen lämnas ut (sekretessbestämmelse baserad på offentlighetspresumtion) eller förutsätter offentlighet att det uppenbarligen inte leder till skadliga konsekvenser om uppgiften lämnas ut (sekretessbestämmelse baserad på sekretesspresumtion). Sekretessbeläggningen av uppgifter kan också vara grundad på speciallagstiftning.

Vid tillämpningen av sekretessbestämmelser som är beroende av skaderekvisit är frågan om vem som begär uppgifter ur en handling och för vilket ändamål av betydelse. De

sekretessbestämmelser som är beroende av skaderekvisit kräver inte alltid att konkret skada i ett individuellt fall uppkommer. Då beslutet fattas tar man främst ställning till vilken den typiska följden är av att en uppgift lämnas ut.

På de grunder för att avslå en begäran som anges i stycke 4 i artikeln kan åtminstone 24 § 1—6, 9, 10, 14, 15, 17, 19 och 20 punkten tillämpas.

När den begärda miljöinformationen inte finns hos den myndighet som sökanden vänt sig till, skall myndigheten enligt stycke 5 så snart som möjligt meddela sökanden hos vilken myndighet informationen kan ansökas eller vidarebefordra begäran till den myndigheten och meddela sökanden att så skett. En begäran kan också avslås om den avser material som ännu inte färdigställts eller myndigheters interna meddelanden. Avslaget ges då med stöd av den nationella lagstiftningen och allmän praxis och med hänsyn till eventuella intressen som hänför sig till offentliggörandet. Offentlighetslagens 15 § är tillämplig på stycket. I stycke 6 anges att om det är möjligt att särskilja information som inte behöver lämnas utan att de undantagna informationens sekretess påverkas, när det gäller material som ännu inte färdigställts eller myndigheters interna meddelande eller om utlämnandet av informationen skulle ha negativa följder i enlighet med stycke 4, skall parterna se till att myndigheterna lämnar ut resten av den begärda informationen.

Offentlighetslagens 10 § är tillämplig på stycket till den del det är fråga om särskiljande av sekretessbelagda uppgifter.

Enligt stycke 7 skall ett beslut om avslag på en begäran vara skriftligt om begäran är skriftlig eller om sökanden begär det. Beslutet skall innehålla en motivering till avslaget och upplysningar om det prövningsförfarande som föreskrivs i artikel 9. Beslutet skall lämnas så snart som möjligt och senast inom en månad efter det att begäran lämnades in, om inte informationen är så komplicerad att tidsfristen bör förlängas till högst två månader. Sökanden skall informeras om förlängningen och skälen till den.

Offentlighetslagens 14 § är tillämplig på stycket. Av central betydelse i regleringen enligt 14 § är bestämmelsen att ett avslag på

en begäran om uppgifter skall motiveras och att den sökande samtidigt skall få upplysningar om hur ärendet kan föras till myndigheten för avgörande. Myndighetens beslut kan överklagas hos den förvaltningsdomstol som bestäms enligt 33 § offentlighetslagen.

Stycke 8 innehåller föreskrifter om avgifter för utlämnandet av information. En avgift får tas ut, men den får inte vara orimlig. Myndigheter skall tillhandahålla sökandena en förteckning över avgifterna och ange i vilka fall de kommer att tas ut eller inte tas ut och i vilka fall avgiften skall betalas i förskott.

Tillämpliga på stycket är 34 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och lagen om grunderna för avgifter till staten. I fråga om miljöskydd utfärdas närmare bestämmelser om avgifter i miljöministeriets beslut om miljötillståndsverkens avgiftsbelagda prestationer (244/2000) och miljöministeriets beslut om de regionala miljöcentralernas prestationer (245/2000).

Artikel 5. Insamling och spridning av miljöinformation. I enlighet med artikel 5 stycke 1 i konventionen skall parterna se till att myndigheterna innehar och uppdaterar miljöinformation som är relevant för deras verksamhet och att obligatoriska system införs som fortlöpande förser myndigheterna med nödvändig information om föreslagna och befintliga verksamheter som kan påverka miljön väsentligt. Då det är fråga om ett omedelbart hot mot människors hälsa eller miljön, oberoende av om hotet kommer från mänsklig verksamhet eller har naturliga orsaker, skall all information som gör det möjligt för allmänheten att förebygga eller begränsa skador och som finns hos en myndighet omedelbart spridas till de delar av allmänheten som riskerar att drabbas.

I lagen om miljöförvaltningen (55/1995) föreskrivs att miljömyndigheterna skall inneha sådan uppdaterad miljöinformation som deras verksamhet kräver. Det högsta nationella ansvaret för uppföljningen av miljöinformationen vilar på miljöministeriet, som fastställer miljöuppföljningens syften och strategier och övervakar hur de genomförs i samarbete med övriga ministerier samt samordnar de olika delområdena inom den nationella uppföljningen. Jord- och skogsbruksministeriet och de övriga ministerierna styr

uppföljningen inom sina respektive områden. Finlands miljöcentral har till uppgift att övervaka och bedöma miljöns tillstånd och belastning, undersöka förändringar i miljön, utveckla, utvärdera och tillämpa modeller och förfaringsätt som stöder skyddet av miljön samt upprätthålla och utveckla datasystemen inom sitt verksamhetsområde. Enligt 27 § miljöskyddslagen upprätthåller de regionala miljöcentralerna och Finlands miljöcentral datasystemet för miljövärdsinformation som bl.a. innehåller behövliga uppgifter om tillstånd och anmälningar som avses i lagen. Kapitel 10 i lagen innehåller närmare bestämmelser om anmälningsskyldighet och inskrivning i datasystemet.

En av de funktioner som ingår i räddningsverksamheten enligt den definition som ges i 43 § räddningslagen (468/2003) är att varna befolkningen. Enligt 5 § statsrådets förordning om räddningsväsendet (787/2003) ser det lokala räddningsväsendet att det i området finns adekvata alarmsystemerna för varning av befolkningen. I räddningslagen har å andra sidan skrivits in en allmän handlingsskyldighet då en olycka har inträffat eller är överhängande. I räddningslagen betonas förebyggande verksamhet på många olika sätt. Enligt 3 § skall kommunen sörja för upplysning och rådgivning som gäller räddningsväsendet. Syftet med detta är att få människorna att själva förebygga olyckor och att handla rätt när en olycka inträffar. I vissa fall, t.ex. om det i kommunen finns en kärnanläggning eller en i förordning särskilt definierad anläggning som medför risk för storolycka, skall de invånare som riskerar att utsättas för fara höras när en räddningsplan görs upp. Enligt 9 § skall dessutom information ges om planen. På utlämnande av uppgifter tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, räddningslagen och lagen om nödcentraler (157/2000). Enligt 85 § 2 mom. räddningslagen och 9 § 3 mom. lagen om nödcentraler kan myndigheterna utan hinder av sekretess- eller tystnadsplikten i enskilda fall röja sådana uppgifter som är nödvändiga för att skydda liv eller hälsa eller avvärja betydande skador på miljön eller egendom.

Bestämmelser om industriell hantering och lagring av farliga kemikalier ingår i förord-

ningen om industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier (59/1999) utfärdad med stöd av kemikalielagen (744/1989) och lagen om explosionsfarliga ämnen (263/1953). För omfattande industriell hantering, sådan den definieras i förordningen, krävs tillstånd av säkerhetsteknikcentralen (TUKES). Vid behandlingen av en ansökan om tillstånd tillämpas enligt 18 § i förordningen lagen om förvaltningsförfarande vilken sätts vid ingången av år 2004 av förvaltningslagen. Enligt 26 § skall verksamhetsidkaren hålla produktionsanläggningens säkerhetsrapport och den förteckning över farliga kemikalier som anknyter till den framlagd för allmänheten. Detta gäller produktionsanläggningar som är skyldiga att lämna en säkerhetsrapport. I 29 § regleras verksamhetsidkarens informationskyldighet. Den som bedriver en sådan verksamhet för vilken en säkerhetsrapport krävs skall informera de personer och sammanslutningar som kan påverkas av en storolycka som fått sin början i produktionsanläggningen om säkerhetsåtgärderna och om förhållningsreglerna för den händelse att en olycka inträffar. Dessa krav på framläggning och information bygger på rådets direktiv om avvärjande av risken för storolycka som förorsakats av farliga ämnen (96/82/EG), det s.k. Seveso II-direktivet, och stämmer också överens med förpliktelserna enligt konventionen.

Stycke 2 i artikeln innehåller en förpliktelse för parterna att se till att myndigheterna inom ramen för den nationella lagstiftningen lämnar allmänheten miljöinformation på ett öppet sätt och att miljöinformation verkligen finns tillgänglig.

Förpliktelserna i punkt a stycke 2 beaktas i offentlighetslagen. I kapitel 5 i lagen ingår bestämmelser om myndigheternas skyldighet att främja möjligheterna att ta del av en handling och en god informationshantering. Kapitel 5 i offentlighetslagen och kapitel 1 i offentlighetsförordningen innehåller bestämmelser om god informationshantering och hur den skall genomföras. Enligt 34 § offentlighetslagen är utlämnandet av uppgifter som avses i stycket avgiftsfritt, såsom punkt c föreskriver.

Enligt stycke 3 i artikeln skall parterna se till att miljöinformationen fortlöpande görs

tillgänglig i elektroniska databaser som är lätt åtkomliga för allmänheten via allmänt tillgängliga telenät. Sådan information är åtminstone rapporter om miljöns tillstånd, miljölagstiftningen och lagar om eller med anknytning till miljön, riktlinjer, planer och program med anknytning till miljön samt miljöavtal. På miljöförvaltningens webbsidor (<http://www.ymparisto.fi>) finns uppgifter om miljöns tillstånd i Finland i elektronisk form.

På miljöförvaltningens webbsidor (<http://www.ymparisto.fi>) finns miljöförfattningar i elektronisk form. Dessutom finns författningarna i Finlands författningssamling i elektronisk form i Statens författningsdatabank (<http://www.finlex.fi>). På miljöförvaltningens webbsidor (<http://www.ymparisto.fi>) finns verksamhetspolicy, planer och program i miljöfrågor. Som exempel kan nämnas det riksomfattande programmet för avfallshantering fram till 2005 samt målen för skyddet av vattendragen fram till 2005. Miljöavtal som Finland ingått finns i Statens författningsdatabank (<http://www.finlex.fi>). På miljöförvaltningens webbsidor (<http://www.ymparisto.fi>) och justitieministeriets webbsidor (<http://www.om.fi>) finns utöver ovannämnda uppgifter också mycket annan information, och tillgången till den underlättar tillämpningen av de författningar som utfärdats för verkställighet av Århuskonventionen och andra relevanta författningar.

Enligt stycke 4 i artikeln skall varje part med jämna mellanrum som inte överstiger tre eller fyra år offentliggöra och sprida en nationell rapport om tillståndet i miljön. I Finland har större rapporter publicerats om tillståndet i miljön. År 1992 publicerades boken "Miljöns tillstånd i Finland". Därefter utgavs år 1996 boken "Miljöns framtid i Finland" och år 2000 "Finlands Natur CD-Fakta: berättelse om miljöns tillstånd". Vidare publiceras årligen i samband med statens budgetförslag översikten Naturresurserna och miljön. Likaså publiceras årligen uppgifter om tillståndet i miljön i översikter i tidningen "Ympäristö". Också Statistikcentralen publicerar årligen miljöstatistik. En utredning om indikatorerna för en hållbar utveckling i Finland offentliggjordes år 2000.

Enligt stycke 5 i artikeln skall parterna inom ramen för sin lagstiftning vidta åtgärder

för att sprida bl.a. dokument om lagstiftning och politik, såsom dokument om riktlinjer, strategier, internationella fördrag och andra internationella dokument.

Konventionsbestämmelsen är tillämplig på lagen om Finlands författningssamling (188/2000). Enligt lagen publiceras författningar i författningssamlingen. I samlingen ingår en separat del (fördragsserien) för publicering av fördrag och internationella förpliktelser för Finland. I författningssamlingen publiceras också lagarna samt förordningar utfärdade av republikens president, statsrådet och ministerierna. Ministerieförordningar av ringa betydelse publiceras i respektive ministeriums föreskriftssamling. Föreskrifter, dvs. rättsregler, som utfärdas av andra statliga myndigheter publiceras i respektive myndighets föreskriftssamling. En myndighetsföreskrift kan utöver detta eller i stället för detta publiceras också i författningssamlingen. Bestämmelser om föreskriftssamlingen finns i lagen om ministeriernas och andra statliga myndigheters föreskriftssamlingar (189/2000). Ministerieförordningar och föreskrifter som utfärdats av andra statliga centralförvaltningsmyndigheter och som publicerats i en föreskriftssamling skall hållas gratis tillgängliga för allmänheten på ett datanät. Också lagen om miljöförvaltningen föreskriver att miljöförvaltningen skall producera och distribuera miljöinformation.

Enligt stycke 6 skall parterna stimulera dem som utövar verksamhet som har en betydande påverkan på miljön att informera allmänheten om miljöpåverkan.

Under 1990-talet har industrin i sin miljövard tagit i bruk frivilliga miljöförvaltningsystem i allt större utsträckning. I systemen ingår även information. Sedan 1995 har alla organisationer kunnat tillämpa det världsomfattande miljösystemet ISO 14001. Dessutom används EMAS, EU:s frivilliga miljöstyrnings- och miljörevisionsordning för industriföretag. I slutet av september 2002 hade finländska företag 750 ISO-miljöcertifikat och 45 EMAS-certifikat.

I stycke 7 sägs att parterna skall offentliggöra alla analyser och annat förklarande material. Miljöförvaltningen tar fram och sprider sådan information som anges i punkterna a—c. T.ex. på miljöministeriets webbsida

finns det en särskild databas om miljötjänster.

Enligt stycke 8 skall parterna se till att den produktinformation som behövs görs tillgänglig för allmänheten.

Den nordiska miljömärkningen, det s.k. svanmärket, inrättades 1989 av Nordiska ministerrådet. Syftet med märket är att vägleda konsumenterna så att de kan välja de alternativ i vissa produktgrupper som belastar miljön minst. Samtidigt är det tänkt att det skall leda produktutvecklingen i en miljösparande riktning. Europeiska unionens miljömärkning, det s.k. ekoproduktmärket eller ”EU-blomman”, bygger på EU-rådets förordning (EEG) nr 880/92 om ett gemenskapsprogram för tilldelning av ett miljömärke. Förordningen har senare ersatts av en ny förordning (EG) nr 1980/2000. Ändamålen med systemet är av liknande slag som med det nordiska märkningssystemet. Finlands standardiseringsförbund rf fungerar som nationellt organ i båda systemen.

Enligt stycke 9 skall parterna vidta åtgärder för att gradvis införa ett enhetligt landsomfattande system för inventering och registrering av föroreningar.

I 27 § miljöskyddslagen anges att de regionala miljöcentralerna och Finlands miljöcentral upprätthåller datasystemet för miljövärdsinformation, vilket innehåller behövliga uppgifter om tillstånd och anmälningar som avses i lagen, rapporter och observationer i samband med tillstånden, omständigheter som skall införas i det avfallsregister som avses i avfallslagen och uppföljning och forskning som gäller miljöns tillstånd i samband med verkställigheten av denna lag. Inom den närmaste framtiden är det meningen att ett nytt enhetligt användargränssnitt skall utformas som ger tillgång till samtliga ovannämnda databaser. Vid det i Kiev den 21 till 23 maj 2003 hållna Miljö för Europaministermötet godkändes ett protokoll till Århuskonventionen om register över utsläpp och överföringar av föroreningar. Protokollet innehåller mer detaljerade skyldigheter angående insamling och spridning av miljöinformation till allmänheten än vad som ingår i artikel 5.9. Finland undertecknade protokollet tillsammans med Europeiska gemenskapen och 35 andra stater. Protokollet innehåller

bestämmelser som hör till lagstiftningens område och en regeringsproposition om protokollet ges till riksdagen separat. Enligt artikel 5.10 påverkar ingenting i artikeln parternas rätt att vägra lämna ut viss miljöinformation i enlighet med artikel 4.3 och 4.4.

Artikel 6. Allmänhetens deltagande i beslut om vissa verksamheter. Enligt artikel 6 stycke 1 punkt a i konventionen skall bestämmelserna i artikeln tillämpas på beslut om huruvida sådana föreslagna verksamheter som anges i bilaga I skall tillåtas. I bilaga I till konventionen förtecknas och definieras i detalj de anläggningar och verksamheter inom följande sektorer som artikel 6 skall tillämpas på: energisektorn (punkt 1), produktion och omvandling av metaller (punkt 2), mineralindustri (punkt 3), kemisk industri (punkt 4), avfallshantering (punkt 5), anläggningar för rening av avloppsvatten (punkt 6), industriella anläggningar för framställning av pappersmassa av trä eller motsvarande fibrösa material eller av papper eller kartong (punkt 7), trafikleder (punkt 8), inre vattenvägar och hamnar (punkt 9), system för avledning eller artificiell tillförsel av grundvatten (punkt 10), vattenverk (punkt 11), utvinning av råolja och naturgas för kommersiella ändamål (punkt 12), dammar och andra anläggningar avsedda för uppdämning eller permanent lagring av vatten (punkt 13), rörledningar för transport av gas, olja eller kemikalier (punkt 14), anläggningar för djurhållning av fjäderfä eller svin (punkt 15), stenbrott eller dagbrott (punkt 16), anläggningar av luftledningar för elektrisk energi (punkt 17), anläggningar för lagring av olja, petrokemiska och kemiska produkter (punkt 18) och vissa andra verksamheter (punkt 19). Tillämpningsområdet omfattar huvudsakligen anläggningar och verksamheter av en viss storlek eller med en viss kapacitet.

Bestämmelserna i punkt 1 a beaktas i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, miljöskyddslagen och miljöskyddsförordningen, markanvändnings- och bygglagen samt vissa andra speciallagar. Verksamhetsförteckningen bygger på verksamhetsförteckningarna i MKB-direktivet och IPPC-direktivet, som i Finland framför allt har genomförts genom lagen och förordningen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

och miljöskyddslagen och miljöskyddsförordningen.

Bestämmelserna i miljöskyddslagen och miljöskyddsförordningen omfattar största delen av förteckningarna i bilaga I. Enligt 28 § miljöskyddslagen krävs miljötillstånd för verksamhet som medför risk för förorening av miljön. Närmare bestämmelser om tillståndspliktig verksamhet utfärdas genom förordning. Anläggningsförteckningen i 1 § i miljöskyddsförordningen omfattar t.ex. verksamheter inom energibranschen, metallproduktionen, metallförädlingen samt mineral- och metallindustrin, reningsverk för avloppsvatten, massa-, pappers- eller kartongfabriker, anläggningar för djurhållning av fjäderfä eller svin, stembrott och dagbrott samt lagring av kemikalier och bränslen.

Också andra författningar än miljöskyddslagstiftningen är tillämpliga på verksamhetsförteckningen. Bestämmelserna i 2, 4, 9 och 17 kap. vattenlagen gäller en del av verksamheterna i bilaga I, såsom inre vattenvägar, hamnar, avledning av grundvatten, vattenverk och dammar.

I gällande lagstiftning regleras trafikleder, ellinjer och gränsöverskridande gasrör i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, markanvändnings- och bygglagen, luftfartslagen (281/1995), lagen om allmänna vägar elmarknadslagen (386/1995), naturgasmarknadslagen (508/2000) och lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977, nedan inlösningslagen).

I artikel 6.1 b förbinder sig parterna att i enlighet med sin nationella lag också tillämpa bestämmelserna i artikeln på beslut om andra verksamheter än de som anges i bilaga I, om verksamheterna kan ha betydande påverkan på miljön. Parterna skall för detta ändamål avgöra om den föreslagna verksamheten omfattas av dessa bestämmelser. Konventionen anger inte närmare om parterna skall fatta beslut om föreslagna verksamhet från fall till fall eller om de skall godkänna riktlinjer eller generella beslut.

Parterna kan enligt artikel 6.1 c dock i varje enskilt fall besluta att inte tillämpa bestämmelserna i artikeln på verksamheter som tjänar det nationella försvarets syften, om en sådan tillämpning skulle inverka menligt på dessa syften. I finsk lag är medborgarnas rätt

att delta i beslut mera omfattande än vad som anges i bilaga I. T.ex. miljöskyddsförordningen anger i många fall mera omfattande verksamheter än bilaga I.

I artikel 6.2 föreskrivs att den berörda allmänheten på ett tidigt och lämpligt stadium i beslutsprocesser om miljön skall informeras om den föreslagna verksamheten, ändamålet med verksamheten, vilket slags beslut som kan komma att fattas, den ansvariga myndigheten, det planerade förfarandet och huruvida verksamheten är föremål för nationell eller gränsöverskridande miljökonsekvensbeskrivning.

Bestämmelserna i 37 § miljöskyddslagen och 16 § miljöskyddsförordningen motsvarar bestämmelserna i stycke 2 i artikeln. Beslutsprocessen och annat tillståndsförfarande i miljöfrågor förutsätter att parterna och andra ges tillfälle att framställa anmärkningar med anledning av ansökningarna. Också i andra lagar som gäller miljöanvändning förutsätts ett sådant förfarande. Det är dock inte brukligt att lägga fram ett sådant förslag till beslut som avses i artikel 6.2 b på det stadium då parterna hörs. Det kunde i och för sig vara lämpligt att presentera ett förslag till beslut i situationer där utredning i ett senare skede önskas t.ex. om planerade tillståndsvillkor för utsläpp. Möjligheten att lägga fram beslutsförslag kräver dock inte någon särskild reglering.

I styckena 3—5 ingår allmänna bestämmelser om hur rätten att delta i beslutsprocessen skall tillgodoses. Varje etapp i förfarandet för allmänhetens deltagande i beslutsprocessen skall innehålla rimliga tidsfrister. Parterna skall se till att den berörda allmänheten kan delta på ett effektivt sätt och på ett tidigt stadium. De som ämnar ansöka om tillstånd uppmanas att göra klart för sig vilken allmänhet som berörs och informera om syftet med sin ansökan innan de ansöker om tillstånd. Stycken förutsätter ingen särskild verkställighetslagstiftning, utan de gällande bestämmelser om rätt att delta som nämndes i samband med motiveringen till stycke 1 punkt a uppfyller de krav stycket ställer.

Stycket 6 gäller hörande av den berörda allmänheten och stycke 7 gäller hörande av allmänheten. De behöriga myndigheterna skall ge den berörda allmänheten möjlighet

att ta del av information som gäller beslutsprocessen. Allmänheten skall ha möjlighet att framföra sina synpunkter. Till god förvaltning hör både enligt lagen om förvaltningsförfarande, nya förvaltningslagen och enligt speciallagar att parterna och andra som skall höras ges tillfälle att yttra sig om andras krav, såsom ansökningshandlingar, och gjorda utredningar. Tanken är att parterna och andra som skall höras antingen får handlingarna i det skede då de skall höras eller att de på annat sätt ges tillfälle att ta del av handlingarna. Avgift för att ta del av handlingarna kan inte tas ut av parterna eller andra som skall höras. Styckena 6 och 7 kräver ingen ny lagstiftning.

Enligt stycke 8 skall parterna se till att det i beslutet tas vederbörlig hänsyn till allmänhetens synpunkter. Förfarandet för allmänhetens deltagande i beslutsprocessen ger allmänheten möjlighet att lämna anmärkningar, upplysningar, analyser och åsikter som sedan skall beaktas på lämpligt sätt.

I stycke 9 föreskrivs att allmänheten skall informeras om ett beslut på föreskrivet sätt så snart det har fattats. Beslutstexten och motiveringen till beslutet skall göras tillgängliga för allmänheten.

Enligt stycke 10 skall bestämmelserna i styckena 2—9 också tillämpas i lämpliga fall när en myndighet omprövar eller uppdaterar villkoren för den verksamhet som avses i stycke 1.

Bestämmelserna i styckena 8—10 motsvarar till den del det gäller miljöskyddslagstiftning 41, 54 och 58 § miljöskyddslagen.

De ovannämnda styckena i artikeln kräver inte heller i övrigt lagstiftningsåtgärder trots att myndigheternas möjligheter att ompröva förutsättningarna för fortsatt tillståndspliktig verksamhet inte är särskilt övergripande reglerade annanstans än i miljöskyddslagen och vattenlagen.

Stycke 11 föreskriver att artikel 6 skall tillämpas i möjlig och lämplig utsträckning på beslut som gäller avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön. I konventionsparternas första möte i oktober 2002 godkändes beslutet I/4 om genetiskt modifierade organismer. I en bilaga till beslutet finns instruktioner om tillgång till information, deltagande i beslutsprocesser och

tillgång till rättslig prövning för genetiskt modifierade organismers del. Genom beslutet grundades också en arbetsgrupp för att fortsätta beredningen av rättsligt bindande bestämmelser om genetiskt modifierade organismer.

I 36 a § gentekniklagen ingår bestämmelser om hörande av allmänheten. Den myndighet som verkställer gentekniklagen, dvs. gentekniknämnden, har prövningsrätt när det gäller att avgöra om det är nödvändigt att höra allmänheten. Gentekniknämnden avgör från fall till fall om allmänheten eller någon grupp behöver höras. Som en sådan grupp som avses i lagen kan betraktas t.ex. grannar och organisationer, såsom konsument- och miljöskyddsorganisationer. Någon enhetlig praxis i fråga om hörande av allmänheten har inte bildats i EU-länderna. Stycke 11 förutsätter inte ändringar i gentekniklagen.

Artikel 7. Allmänhetens deltagande i utarbetandet av planer, program och riktlinjer avseende miljön. Parterna förbinder sig att vidta praktiska eller andra åtgärder för att allmänheten inom öppna och rimliga ramar skall kunna delta i utarbetandet av planer och program avseende miljön. Inom dessa ramar skall artikel 6 styckena 3, 4 och 8 tillämpas. Myndigheterna skall med beaktande av syftet med denna konvention fastställa vilken allmänhet som får delta. Varje part skall också bemöda sig om att erbjuda allmänheten möjlighet att delta i utarbetandet av riktlinjer avseende miljön.

Enligt 24 § lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning skall miljökonsekvenserna utredas och bedömas i tillräcklig mån när en myndighet bereder planer och program, vilkas genomförande kan ha betydande miljökonsekvenser. Med stöd av befullmäktigandet i paragrafen utfärdade miljöministeriet anvisningar om bedömning av miljökonsekvenserna av planer och program den 15 september 1998. Anvisningarna är avsedda att användas vid utarbetandet av olika slag av planer och anvisningar. I anvisningar tas särskilt upp frågan om allmänhetens deltagande som ett led i genomförandet av bedömningen av miljökonsekvenser. Utöver vad som bestäms i 24 § lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning och anvisningar utfärdade med stöd av den skall i

vissa situationer också enligt 13 § lagen om förvaltningsförfarande offentligt tillkännages att ett ärende är anhängigt. Motsvarande bestämmelser finns i 41 § nya förvaltningslagen.

Artikel 8. Allmänhetens deltagande i utarbetandet av lagar och andra författningar. Parterna skall sträva efter att främja ett effektivt deltagande från allmänhetens sida på ett lämpligt stadium och medan det fortfarande finns alternativ när myndigheterna utarbetar lagar och andra författningar som kan ha en betydande miljöpåverkan. För detta ändamål bör tillräcklig tid fastställas, förslag till regler offentliggöras eller på annat sätt göras tillgängliga för allmänheten och allmänheten ges tillfälle att yttra sig direkt eller genom representativa organ.

Artikeln föreskriver att parterna skall bemöda sig om att främja allmänhetens deltagande i utarbetandet av sådana författningar på lägre nivå som kan ha betydande miljökonsekvenser. Statsrådet fattade den 30 maj 1996 ett principbeslut om utvecklande av lagberedningen inom statsrådet som i tillämpliga delar också gäller beredningen av författningar under lagnivå. Programmet förutsätter att allmänheten hörs i tillräcklig och lämplig utsträckning. De som berörs av den föreslagna författningen eller vars verksamhetsområde den gäller skall ges tillfälle att framföra sina synpunkter på förslaget. Tiden inom vilken utlåtande skall lämnas skall vara rimlig. Artikeln förutsätter ingen verkställighetslagstiftning.

Artikel 9. Tillgång till rättslig prövning. Parterna förbinder sig att inom ramen för sin nationella lagstiftning se till att den som anser att hans eller hennes begäran om information enligt artikel 4 utan fog har avslagits, lämnats utan avseende, besvarats otillräckligt eller på annat sätt inte behandlats i enlighet med bestämmelserna i artikeln, kan få detta prövat av domstol eller något annat oberoende och opartiskt organ som inrättats genom lag. Om prövningen sker i domstol, skall parterna se till att den som söker ändring även har rätt till ett snabbt lagstadgat förfarande, avgiftsfritt eller till en låg avgift. Sådana slutliga beslut som avses ovan skall vara bindande för den myndighet som förvarar informationen. Motiveringen skall vara skriftlig, åt-

minstone när tillgång till information nekas.

Bestämmelserna i offentlighetslagen om förfaranden för att avgöra en begäran om information och om sökande av ändring är tillämpliga på bestämmelserna i stycket. Möjligheterna att söka ändring omfattar både myndigheternas avgöranden och sådana beslut som fattas av en privaträttslig organisation eller sammanslutning eller någon annan aktör som med stöd av lag har anförtrots ett offentligt uppdrag som innefattar utövning av offentlig makt.

Förutom eller i stället för att utnyttja sin besvärsmått kan den som önskar information också lämna en ny begäran om att få ta del av en handling till myndigheten. Förvaltningsbesluten genom vilka begäran har avslagits äger inte negativ rättskraft. En ny begäran kan därför inte lämnas utan avseende eller obehandlad. Den nya begäran kan ha väsentligt bättre möjligheter att bli uppfylld bl.a. av den anledningen att den som lämnar in den kan lägga fram lämpligare skäl för sin begäran.

Bestämmelserna i 26 § lagen om förvaltningsförfarande erbjuder ytterligare möjligheter till rättelse. Om ett beslut grundar sig på klart oriktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart oriktig tillämpning av lag, kan myndigheten undanröja sitt felaktiga beslut och avgöra ärendet på nytt (rättande av sakfel). Bestämmelserna i 26 § lagen om förvaltningsförfarande ersätts av 50 § nya förvaltningslagen, där som grund för rättelse av sakfel även nämns fel i förfarandet när beslutet fattades. Om någons rätt påverkas av att ett beslut rättas, får beslutet inte rättas utan att personen i fråga samtycker till det. Om sökande av ändring i ett beslut är anhängigt, skall den myndighet som handlägger ändringsansökan underrättas om att rättelseärendet har upptagits till behandling och tillställas det beslut som fattats i saken. Myndigheten behandlar rättelseärendet på eget initiativ eller på yrkan av sakägare. Initiativet eller yrkan skall göras inom fem år från det beslutet fattades.

Stycke 2 i artikeln gäller den berörda allmänhetens rätt att under vissa villkor få den materiella och formella giltigheten av ett beslut, en handling eller en underlåtenhet som faller under bestämmelserna i artikel 6 eller

andra relevanta bestämmelser i denna konvention, om det är föreskrivet i den nationella lagstiftningen, prövad av domstol eller något annat oberoende och opartiskt organ som inrättats genom lag. Den något oklara formuleringen av stycke 2 skall enligt gjorda utredningar också gälla rätten att söka ändring i beslut avseende verksamheterna i artikel 6. Besvärsrätten enligt konventionen över verksamheter som anges i bilaga I omfattar av förståeliga skäl endast beslut som faller inom ramen för konventionens tillämpningsområde. Vissa verksamheter kan kräva flera tillstånd. I sådana fall tillämpas artikel 9 endast på sådana tillstånd som gäller miljöfrågor avsedda i konventionen. Dessutom tillåter stycket att prövningen sker i enlighet med nationell lagstiftning. Hänsyn kan därför tas till särdrag i parternas nationella system för ändringssökande då stycket verkställs. Vad som utgör tillräckligt intresse och vad som utgör kränkning av en rättighet skall avgöras i enlighet med vad som krävs enligt nationell rätt. Icke-statliga miljöskyddsorganisationer anses uppfylla dessa förutsättningar. Finsk lag motsvarar i regel kraven i stycke 2. Till vissa delar är lagstiftningen dock bristfällig (kärnkraftverk, järnvägar för fjärrtrafik, rörledningar för olje-, gas- och kemikalier och elkraftledningar) och i denna proposition ingår ett förslag till komplettering av dessa delar.

Såsom ovan anges kräver vissa av verksamheterna i bilaga I flera konsekutiva tillståndsbeslut av en eller flera myndigheter. En verksamhet kan också behöva flera sådana miljötillstånd som avses i konventionen. Avsikten är att Finland i samband med godkännandet av konventionen skall lämna en förklaring där det konstateras att vissa av de verksamheter som avses i bilaga I till konventionen kan kräva att myndigheten eller myndigheterna fattar flera beslut efter varandra om huruvida verksamheten kan tillåtas. Finland anser att varje part skall avgöra i enlighet med sin nationella lagstiftning i vilket skede den berörda allmänheten har rätt att med stöd av artikel 9 stycke 2 i materiellt och processrättsligt hänseende begära omprövning av ett beslut, en handling eller underlåtenhet som faller under bestämmelserna i artikel 6. Meningen är att förklaringen skall

lämnas på engelska till depositarien i följande form: "Some activities in Annex I to the Convention may require consecutive decisions by a public authority or public authorities on whether to permit the activity in question. Finland considers that each Party shall, within the framework of its national legislation, determine at what stage the substantive and procedural legality of any decision, act or omission subject to the provisions of Article 6 may be challenged pursuant to Article 9, paragraph 2." Förklaringen gäller tolkningen av artikel 9 stycke 2 i situationer där verksamheterna enligt bilaga I till konventionen kräver flera myndighetsbeslut. Förklaringen inskränker sålunda inte den i finsk lag stadgade rätten att söka ändring och ändrar inte heller förutsättningarna för omprövning grundad på rättsliga intressen. Förklaringen påverkar inte heller sådana nuvarande bestämmelser eller eventuella kommande bestämmelser i Finlands nationella lagstiftning som gör det möjligt att söka ändring i fler än ett tillståndsbeslut för någon verksamhet.

När det gäller kärnkraftverk utgör förfarandet med principbeslut av statsrådet en del av finsk lagstiftning. Bestämmelserna i artikel 9 om rättslig prövning kommer inte att tillämpas på det. Däremot tillämpas konventionen på övriga beslut om tillståndsplikt. I 15 § kärnenergilagen föreskrivs att ett positivt principbeslut som statsrådet fattat skall föreläggas riksdagen för granskning, och det egentliga tillståndsförfarandet regleras i 5 kap. Detta står även i samklang med artikel 6.1 och artikel 9.2, enligt vilka rätten till ändringssökande gäller tillståndsbeslut och följaktligen inte principbeslut, som föregår tillståndsbehandlingen. Avsikten är att Finland till följd av det speciella förfarandet med principbeslut skall lämna en förklaring i samband med godkännandet av konventionen där Finland säger sig vara av den uppfattningen att bestämmelserna om omprövning i artikel 9.2 inte kräver att dessa bestämmelser skall tillämpas på det stadium i en beslutsprocess där statsrådet fattar ett principbeslut som riksdagen kan förkasta eller anta, förutsatt att bestämmelserna i artikel 9.2 är tillämpliga på ett senare stadium i beslutsprocessen kring verksamheten. Förklaringen

lämnas till depositarien i följande form på engelska: "Finland considers that provisions of Article 9, paragraph 2, on access to a review procedure do not require those provisions to be applied at the stage of the decision-making of an activity in which a decision in principle is made by the Government and which then is endorsed or rejected by the national Parliament, provided that provisions of Article 9, paragraph 2, are applicable at a subsequent decision-making stage of the activity."

Enligt miljöskyddslagen får ändring i ett beslut av en tillstånds- och tillsynsmyndighet sökas genom besvär hos Vasa förvaltningsdomstol. I Vasa förvaltningsdomstols beslut söks ändring genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvärsmått har enligt 97 § miljöskyddslagen parterna, kommunen där verksamheten är placerad och kommunen där verksamhetens miljökonsekvenser uppträder, den regionala miljöcentralen och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten i den kommun där verksamheten är placerad samt en annan myndighet som bevakar allmänt intresse i ärendet. Också registrerade föreningar eller stiftelser vars syfte är att främja miljöskydd, hälsoskydd eller naturvård eller trivsels i boendemiljön och inom vars verksamhetsområde miljökonsekvenserna uppträder har rätt att besvära sig. I vattenlagen fastställs en besvärsmått av motsvarande omfattning.

I markanvändnings- och bygglagen grundar sig besvär över planer på kommunalbesvär, som har utvidgats till att gälla också registrerade lokala och regionala sammanslutningars besvärsmått i ärenden som hör till deras verksamhetsområde och inom det geografiska område där sammanslutningen är verksam. Sammanslutningarna har även rätt att besvära sig över i markanvändnings- och bygglagen avsedda undantagsbeslut och avgöranden som gäller planeringsbehov.

Enligt stycke 3 skall allmänheten, om den uppfyller kriterierna i nationella lagstiftningen, ha rätt att få handlingar och underlåtenheter av personer och myndigheter som strider mot den nationella miljölagstiftningen prövade av domstol eller i administrativ ordning.

I fråga om miljöförstörande verksamhet regleras fysiska personers och organisationers

prövningsrätt uttryckligen i 92 § miljöskyddslagen. Enligt 92 § kan fysiska personer och organisationers rätt att anhängiggöra ärenden gälla utredningar av behovet av att sanera mark eller grundvatten, av föroreningens omfattning och av skyldigheten att vidta sådan åtgärd (77 och 79 §). Rätten att anhängiggöra ett ärende gäller också åtgärder vid överträdelser eller försummelser som specificeras närmare i miljöskyddslagen (84 §), föreskrifter för att hindra förorening (85 §) och avbrytande av miljöförstörande verksamhet (86 §). Fysiska personers och organisationers rätt att anhängiggöra ärenden är sekundär i förhållande till myndigheternas rätt att själva anhängiggöra ett ärende.

I övrig lagstiftning som omfattas av konventionens tillämpningsområde finns inte några motsvarande bestämmelser om anhängiggörande. I regel finns inga särskilda bestämmelser om anhängiggörande av förvaltningsrättsliga frågor eftersom rådande förvaltnings- och rättspraxis gör det möjligt för den vars rätt, intresse eller skyldighet berörs att anhängiggöra ärendet hos tillsynsmyndigheten för att avgöra om tillsynsmyndigheten skall vidta åtgärder för att rätta till det missförhållande eller den försummelse som framkommit i saken. Det är dessutom i regel möjligt att söka ändring i ett sådant beslut av tillsynsmyndigheten.

I 108 och 109 § grundlagen föreskrivs att justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman skall övervaka att domstolarna och andra myndigheter, offentligt anställda arbetstagare och också andra, när de sköter offentliga uppdrag, följer lag och fullgör sina skyldigheter. Vid utövningen av sina ämbeten övervakar de högsta laglighetsövervakarna att de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Närmare bestämmelser om justitiekanslerns uppgifter utfärdas genom lag (193/2000). Närmare bestämmelser om riksdagens justitieombudsmans uppgifter utfärdas i lagen om riksdagens justitieombudsman (197/2002).

Klagomål till de högsta laglighetsövervakarna kan framställas av var och en som anser att någon övervakad i skötseln av sin uppgift har förfarit lagstridigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet. De högsta laglig-

hetsövervakarna kan ge den övervakade en anmärkning, om de anser att åtal inte behöver väckas. I annat fall kan laglighetsövervakarna delge den övervakade sin uppfattning om hur lagen skall tolkas eller uppmärksamma den övervakade på de krav som god förvaltningssektorn ställer eller på synpunkter som främjar tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna. Om allmänt intresse kräver det skall de högsta laglighetsövervakarna vidta åtgärder för att rätta till ett lagstridigt eller felaktigt beslut eller förfarande.

Konventionsbestämmelsen överensstämmer även med rättandet av sakfel enligt 26 § lagen om förvaltningsförfarande och 50 § nya förvaltningslagen.

Enligt stycke 4 i artikeln skall de ovan beskrivna förfarandena erbjuda tillräckliga och effektiva rättsmedel och vara objektiva, rättvisa, snabba och inte oöverkomligt dyra. Besluten skall meddelas eller registreras skriftligen. Besluten skall i regel vara tillgängliga för allmänheten.

Objektiviteten i de ovan avsedda förfarandena påverkas även av möjligheten till förmånlig eller avgiftsfri rättshjälp med statlig finansiering. Enligt rättshjälpslagen (257/2002) omfattar rättshjälpen juridisk rådgivning, behövliga åtgärder samt biträdande i domstol och hos andra myndigheter samt befrielse från vissa kostnader i samband med behandlingen av ett ärende. Då rättshjälp beviljas befrias mottagaren från skyldigheten att helt eller delvis betala arvode och ersättning till biträdet, arvode och ersättning för tolkning och översättning som mottagaren av förmånen har behövt samt handläggningsavgift, expeditionslösen och ersättning för särskilda kostnader hos den myndighet som behandlar huvudsaken och motsvarande avgifter hos andra myndigheter. Rättshjälp ges kostnadsfritt eller mot en självriskandel på grundval av sökandens ekonomiska ställning, som bedöms genom att en kalkyl görs över de tillgångar som sökanden månatligen har att förfoga över. Kalkylen utarbetas på basis av månatliga inkomster, nödvändiga utgifter, förmögenhet och underhållsskyldighet för sökanden och maken eller maken eller den som lever med sökanden under äktenskapsliknande förhål-

landen. Bolag och sammanslutningar beviljas inte rättshjälp.

Enligt stycke 5 skall allmänheten informeras om tillgången till prövning och parterna överväga att införa lämpliga stödåtgärder som kan undanröja eller minska ekonomiska och andra hinder.

Artikel 10. Parternas möten. Enligt de detaljerade bestämmelserna i artikel 10 skall parterna sammanträda med regelbundna mellanrum för att övervaka genomförandet av konventionen och diskutera frågor som genomförandet har väckt. Det första mötet hölls i Lucca, Italien den 21—23 oktober 2002. Före det första mötet med parterna arrangerades två möten med signatärerna och tre förberedande möten inför det första mötet med parterna. Parternas andra extraordinära möte hölls den 21 maj 2003 i Kiev, Ukraina. Mötets enda syfte var att godkänna protokollet till Århuskonventionen om register över utsläpp och överföringar av föroreningar. Finland deltog som observatör i parternas första och andra möte. I fortsättningen kommer parterna att sammanträda regelbundet minst vartannat år, om inte parterna beslutar annat. Ett möte kan dessutom sammankallas på skriftlig begäran av en part.

Vid parternas möten sker bedömningen av hur genomförandet framskrider på grundval av rapporter från parterna. Med hjälp av rapporterna granskar parterna om enskilda konventionsartiklar har kunnat genomföras i den nationella lagstiftningen, hur detta har gått till och vilka slags problem det eventuellt har inneburit. Särskilt granskas riktlinjer för allmänhetens tillgång till information, rätt att delta i beslutsprocesser samt tillgång till rättslig prövning och olika alternativ för att tillgodose dessa rättigheter. Parterna kan och rekommenderas att också utbyta erfarenheter då de ingår eller genomför bilaterala eller andra avtal som är tillämpliga för denna konvention.

Enligt stycke 3 kan parterna vid sina möten vid behov överväga att med enhällighet fatta ekonomiska beslut. T.ex. en fond kunde övervägas. Vid parternas första möte beslöts det att finansieringen av konventionen på detta stadium ordnas genom frivilliga kontributioner till konventionens fond (beslut I/13) och konventionen orsakar därför inte parter-

na obligatoriska omedelbara ekonomiska förpliktelser. Parternas möte beslöt emellertid att tillsätta en arbetsgrupp för att undersöka möjligheten att skapa ett finansieringssystem baserat på betalningsandelarna i FN.

Enligt stycke 5 skall icke-statliga organisationer med behörighet på de områden som avses i konventionen ha möjlighet att skicka observatörer till parternas möten. Närmare bestämmelser om deltagande ingår i arbetsordningen som godkändes vid parternas första möte (beslut I/1). Reglerna har utarbetats i en arbetsgrupp underställd signatärmötet.

Artikel 11. Rösträtt. Enligt artikel 11 har varje part en röst vid mötena. Dessutom har regionala organisationer för ekonomisk integration rösträtt i frågor inom sina behörighetsområden. Organisationerna har lika många röster som de bland sina medlemmar har stater som är parter i konventionen. Organisationernas och medlemsstaternas rösträtt är dock alternativa, dvs. organisationerna utövar inte sin rösträtt om deras medlemsstater utövar sin och vice versa.

Artikel 12. Sekretariat. Enligt artikel 12 skall exekutivsekreteraren i Ekonomiska kommissionen för Europa bl.a. sammankalla möten och förbereda dem samt översända rapporter och annan information till parterna.

Artikel 13. Bilagor. Bilagorna till konventionen skall utgöra en integrerad del av konventionen. I bilaga I ingår en förteckning över verksamheter som avses i artikel 6.1 a. Parterna tillämpar konventionen på beslut om dessa verksamheter. En närmare redogörelse för innehållet i bilaga I finns ovan i samband med artikel 6. Bilaga II till konventionen innehåller detaljerade bestämmelser om skiljemannaförfarande för tvister om tillämpningen av konventionen. Innehållet i förordandet beskrivs närmare i samband med artikel 16.

Artikel 14. Ändringar i konventionen. Enligt artikel 14 kan varje part föreslå ändringar i konventionen och dess bilagor. Ändringsförslagen behandlas vid parternas möten. Förslagen skall skriftligen meddelas till exekutivsekreteraren i Ekonomiska kommissionen för Europa, som informerar de övriga parterna om dem och vidarebefordrar dem till parterna minst 90 dagar före det relevanta mötet.

Parterna skall bemöda sig om att uppnå enhällighet om varje ändring i konventionen och dess bilagor med enhällighet. Om det inte lyckas, skall ändringen antas med tre fjärdedelars röstmajoritet bland de vid mötet närvarande och röstande parterna. Depositarien skall delge parterna de antagna ändringarna för ratifikation, godkännande eller godtagande. Ändringar som gäller konventionsartiklar träder i kraft för de parter som har ratificerat, godkänt eller godtagit dem 90 dagar efter det att depositarien underrättades om att de har ratificerats, godkänts eller godtagits av minst tre fjärdedelar av dessa parter. För övriga parter träder ändringarna i kraft 90 dagar efter det att parten deponerat sitt ratifikations-, godkännande- eller godtagandeinstrument rörande ändringarna hos depositarien.

Ändringar i bilagorna till konventionen träder i kraft tolv månader efter det att depositarien har underrättat parterna om ändringarna. En ändring är inte bindande för en part som skriftligen har meddelat depositarien att den inte godkänner ändringen inom tolv månader från underrättelsen om antagandet (s.k. *opting out*). En part kan när som helst ersätta sitt tidigare meddelande med ett godtagande och ändringarna i bilagan träder då i kraft för denna part så snart godtagandeinstrumentet deponeras hos depositarien.

Artikel 15. Övervakning av efterlevnaden. Enligt artikel 15 skall parterna vid sitt möte med enhällighet fastställa former för övervakning av efterlevnaden av konventionsbestämmelserna. Parternas första möte antog ett beslut om övervakning av efterlevnaden av konventionen (Beslut I/7). Genom beslutet tillsätts en kommitté för övervakningen av efterlevnaden av konventionen. Beslutet innehåller bestämmelser om kommitténs struktur och arbetsordning. Ett ärende kan anhängiggöras hos kommittén av en annan part, sekretariatet eller allmänheten.

Syftet med denna övervakningsmekanism är att göra det möjligt för allmänheten att delta vid genomförandet av konventionen. Allmänheten skall få möjlighet att i kommittén ta upp frågor som gäller genomförandet av konventionen, om inte parten i fråga uttryckligen meddelat depositarien att den inte godkänner ett sådant förfarande. Ett sådant un-

dantag kommer att kunna göras för högst fyra år. EU framförde i sitt anförande vid parternas första möte en önskan att inga medlemsstater i EU skulle använda sig av möjligheten till undantag. Samtidigt uppmanades även andra länder att så långt som möjligt undvika att använda nämnda möjlighet. Inte minst på grund av EU:s ståndpunkt i saken, är avsikten att Finland inte använder sig av möjligheten till fyra års undantag. Kommittén behandlar inte meddelanden från allmänheten som är anonyma, som innebär missbruk av rättigheten, som är uppenbarligen ogrundade eller i strid med konventionen eller beslutet I/7. Kommittén skall vid behandlingen av ett ärende beakta existerande nationella rättsmedel. Efter detta förfarande kan kommittén rekommendera att parternas möte till följd av behandlingen i kommittén skall anta sådana konsultativa åtgärder som inte omfattar kontradiktoriska arrangemang eller arrangemang av rättegångstyp. Det kan bli fråga om rådgivning eller bistånd, rekommendationer, förslag som gäller förarbeten på handlingsstrategier, rekommendation om behandling av fråga som tagits upp av allmänheten, konstaterande om försummelse, varning samt inställande av parts särskilda rättigheter enligt konventionen i enlighet med tillämpliga bestämmelser i internationell rätt. Dyliga bestämmelser ingår i 60 artikeln Wienkonventionen om traktaträtt (FördrS 32—33/1980).

Artikel 16. Tvistlösning. I artikel 16 ingår bestämmelser om tvistlösning då meningsskiljaktigheter uppstår mellan parterna om tolkningen eller tillämpningen av konventionen. Parterna skall i första hand försöka lösa meningsskiljaktigheterna genom förhandlingar eller någon annan form av fredlig tvistlösning som är godtagbar för dem. Meningsskiljaktigheter som de inte lyckas lösa genom förhandlingar kan hänskjutas till Internationella domstolen eller skiljemannaförfarande.

Dessa bindande tvistlösningsmetoder förutsätter att båda parterna i tvisten på förhand har gett sitt samtycke till att tvister hänskjuts till ett eller båda av dessa organ. Samtycket är frivilligt. Samtycket kan lämnas till depositarien när som helst efter det att konventionen har trätt i kraft för parten i fråga. Om

parterna har godkänt båda de bindande tvistlösningsmetoderna, hänskjuts tvisten till Internationella domstolen.

Närmare bestämmelser om skiljemannaförfarandet finns i bilaga II. Skiljedomstolen skall bestå av tre ledamöter. Kärandeparten eller kärandeparterna och den andra parten skall utse en skiljedomare var. De ledamöter som parterna utsett skall utse den tredje skiljedomaren, som skall vara ordförande. Om den ena eller båda parterna inte utser en egen ledamot, skall exekutivsekreteraren för Ekonomiska kommissionen för Europa utse ordföranden och i sista hand också de ledamöter som saknas, om en part i tvisten fortfarande inte utser sin ledamot. Skiljedomstolens beslut i fråga om både processordning och innehåll skall fattas med enkel majoritet bland ledamöterna. Om en av parterna i tvisten inte infinner sig till behandlingen av ärendet utgör detta inget hinder för förfarandet. Skiljedomstolen kan rekommendera tillfälliga skyddsåtgärder. Parterna i tvisten skall bära kostnaderna för skiljemannaförfarandet, i regel till lika stora delar. Skiljedomstolens utslag skall vara slutligt och bindande för alla parter i tvisten.

Finland har erkänt Internationella domstolens jurisdiktion såsom bindande ipso facto och utan särskild överenskommelse i förhållande till varje stat som åtar sig samma förpliktelse, under förutsättning av reciprocitet (utrikesministeriets meddelande FördrS 29/1958). Samtycket gäller även tvister som avses i artikeln. Finland har inte för avsikt att i samband med antagandet av konventionen ge sitt samtycke till att tvister hänskjuts till skiljedomstol.

Artikel 17. Undertecknande. I artikel 17 anges att konventionen skall vara öppen för undertecknande till och med den 21 december 1998 av stater som är medlemmar i Ekonomiska kommissionen för Europa samt av sådana stater som har rådgivande status vid kommissionen i enlighet med Förenta nationernas ekonomiska och sociala råds resolution av den 28 mars 1947. Konventionen kan också undertecknas av regionala organisationer för ekonomisk integration sammansatta av suveräna stater som är medlemmar i kommissionen och till vilka dess medlemsstater har överlåtit behörigheten i de frågor

som regleras i konventionen. Konventionen har undertecknats av 39 stater och Europeiska gemenskapen.

Artikel 18. Depositarie. Förenta nationernas generalsekreterare skall vara depositarie för konventionen.

Artikel 19. Ratifikation, godtagande, godkännande och anslutning. Artikel 19 innehåller sedvanliga bestämmelser om ratifikation, godtagande och godkännande av konventionen samt anslutning till konventionen. Stater som inte är ovan i artikel 17 avsedda stater får ansluta sig till konventionen efter godkännande vid parternas möte.

En organisation som blir part i konventionen utan att någon av dess medlemsstater är part i den skall vara bunden av alla förpliktelser enligt konventionen. Om en stat som är medlem i en organisation för ekonomisk integration samtidigt som staten är part i konventionen, skall organisationen och dess medlemsstater besluta om vilket ansvar var och en skall ha för att fullgöra sina åtaganden enligt konventionen. I sådana fall av överlappande behörighet skall organisationen och dess medlemsstater inte samtidigt utöva sina rättigheter enligt konventionen. Organisationen skall uppge omfattningen av sin behörighet i sina ratifikations-, godkännande-, godtagande eller anslutningsinstrument. Europeiska gemenskapen lämnade i samband med undertecknandet av konventionen en förklaring enligt vilken dess institutioner tillämpar konventionen i enlighet med sina gällande och kommande regler om tillgång till handlingar samt gemenskapens andra relevanta bestämmelser som faller inom ramen för konventionens tillämpningsområde. Trots att konventionen är en regional konvention kan den genom möjligheten att ansluta sig till den erbjuda en ram för en världsomfattande utveckling av allmänhetens rätt att delta i beslut.

Artikel 20. Ikraftträdande. Konventionen träder i kraft 90 dagar från den dag då det 16:e ratifikations-, godkännande-, godtagande eller anslutningsinstrumentet deponerades hos Förenta nationernas generalsekreterare. Ett instrument som deponeras av en regional organisation för ekonomisk integration skall inte räknas som ett sådant instrument. Vid tidpunkten då denna proposition överlämnas

har konventionen godkänts, godtagits eller ratificerats av 26 stater och den har trätt i kraft den 30 oktober 2001. För de stater eller organisationer som ratificerar, godkänner, godtar eller ansluter sig till konventionen efter dessa 16 instrument, träder konventionen i kraft 90 dagar efter det att deras instrument deponerades.

Artikel 21. Frånträde. En part kan frånträda konventionen tidigast tre år efter att konventionen trädde i kraft för parten. Därefter kan parten frånträda konventionen när som helst. Frånträdet sker genom ett skriftligt meddelande om saken till depositarien, och det träder i kraft 90 dagar från den dag då depositarien tog emot meddelandet.

Artikel 22. Autentiska texter. De engelska, franska och ryska texterna till denna konvention är lika giltiga.

2. Lagförslagen

2.1. Lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor som hör till området för lagstiftningen

I 95 § grundlagen krävs att de bestämmelser i internationella förpliktelser som hör till området för lagstiftningen skall sättas nationellt i kraft genom en särskild lag om saken. De bestämmelser i en internationell förpliktelse som hör till området för lagstiftningen skall sättas i kraft genom en blankettlag eller en blandlag också i det fall att förpliktelsen leder till att det materiella innehållet i den nationella lagstiftningen måste revideras. Propositionen innehåller ett förslag till blankettlag.

1 §. Genom bestämmelser i 1 § i lagförslaget sätts de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen i kraft. De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen beskrivs nedan i avsnittet om behovet av riksdagens samtycke.

2 §. Närmare bestämmelser kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §. Bestämmelser om lagens ikraftträdande utfärdas genom förordning av republikens president. Lagen avses sättas i kraft samtidigt som konventionen träder i kraft för Finland.

2.2. Lag om hur vissa projekt som påverkar användningen av miljön skall handläggas i ett inlösningsförfarande

1 §. *Syfte.* En ny lag om handläggning inom inlösningsförfarandet av vissa verksamheter som påverkar miljöanvändningen skall stiftas, eftersom ändringssökandet i fråga om placeringen av sådana verksamheter inte har reglerats i finsk lagstiftning på ett sätt som motsvarar bestämmelserna i artikel 9.2 i Århuskonventionen.

2 §. *Tillämpningsområde.* Lagen gäller i paragrafen uppräknade projekt enligt bilaga I som avses i artikel 6 i Århuskonventionen. Planeringen, placeringen eller uppbyggandet av dessa verksamheter avgörs inte i något särskilt tillståndsförfarande. Lagen gäller sålunda anläggande av luftledningar för elektrisk energi med en spänning av minst 220 kilovolt och en längd av mer än 15 km (punkt 1) samt rörledningar för transport av gas, olja eller kemikalier med en diameter av mer än DN 800 mm och en längd av mer än 40 km (punkt 2). Förkortningen DN (dimension) betyder att överföringsrörets diameter räknas från den ena inre ytan till den andra med undantag av tunna beläggningsskikt på rörets inre yta. Enligt punkt 3 i paragrafen gäller lagen också anläggning av järnvägslinjer för fjärrtrafik.

I 18 § elmarknadslagen föreskrivs att tillstånd för byggande av en elledning för en nominell spänning på minst 110 kilovolt skall begäras hos elmarknadsmyndigheten. Tillstånd behövs inte för byggande av en intern elledning i en fastighet. I 5 kap. 9 § elmarknadsförordningen (518/1995) begränsas tillämpningen av vissa bestämmelser i elmarknadslagen på förvarsförvaltningens elnät och kraftverk. För anläggande av en ledning som sträcker sig över landets gräns krävs tillstånd av handels- och industriministeriet.

En förutsättning för att tillstånd skall beviljas är enligt 18 § elmarknadslagen att elled-

ningen behövs för att trygga elöverföringen. En förutsättning för att en ledning som överskrider landets gräns skall få byggas är dessutom att byggandet av den också i övrigt är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen av elmarknaden. I tillståndet fastställs inte elledningens rutt. Innan tillståndet har beviljats behövs inte områdesreservering eller kommunens samtycke enligt 20 § elmarknadslagen.

Av tillståndsbeslutet skall framgå på vilket sätt bedömningen enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning har beaktats. Enligt 6 § MKB-förordningen skall ett förfarande enligt ovannämnda lag tillämpas på mer än 15 kilometer långa elledningar ovan markytan med en nominell spänning på minst 220 kilovolt.

Om en elledning för en nominell spänning på minst 110 kilovolt anläggs någon annanstans än på ett område som i planen har reserverats för detta ändamål eller om en sådan områdesreservering inte har gjorts i planen, skall kommunens samtycke erhållas till ledningsrutten. Utan giltiga skäl som baserar sig på områdesplaneringen eller som hänför sig till miljöaspekter eller andra omständigheter får enligt 20 § elmarknadslagen samtycke dock inte förvägras eller villkor ställas för beviljandet, om vägran eller villkoren medför oskäligt förfång för tryggheten av elöverföringen eller för sökanden. Kommunens beslut att ge eller förvägra tillstånd kan i enlighet med kommunallagen överklagas genom kommunalbesvär.

Ledningsägaren kan skaffa sig tillträde till ledningsområden med stöd av flera olika bestämmelser och förfaranden. Sådana förfaranden är t.ex. inlösen enligt lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter, servitutsförrättning enligt 154 § fastighetsbildningslagen (554/1995) och placeringsbeslut enligt 161 § markanvändnings- och bygglagen. Enligt den sistnämnda bestämmelsen är fastighetsägaren eller fastighetsinnehavaren skyldig att tillåta att en ledning som betjänar samhället eller en fastighet placeras på det område han eller hon äger eller innehar. Detsamma gäller mindre anläggningar, konstruktioner och anordningar som hör till ledningarna. En ledning får dock inte anläggas så att planläggningen av området el-

ler genomförandet av planen försvåras. Om en överenskommelse inte har ingåtts, fattas beslut om placeringen av kommunens byggnadstillsynsmyndighet, som enligt 162 § markanvändnings- och bygglagen också har beslutanderätt i fråga om att ändra eller avlägsna sådana samhällstekniska anordningar.

Jämfört med förfarandet enligt elmarknadslagen kommer det ovan beskrivna förfarandet enligt markanvändnings- och bygglagen att användas främst när det gäller att placera ledningar med en lägre spänning än 110 kilovolt. Enligt markanvändnings- och bygglagen kan den kommunala byggnadstillsynsmyndighetens beslut överklagas genom förvaltningsbesvär, vilket innebär att endast parterna har besvärsrätt.

Högsta förvaltningsdomstolen ansåg i sitt avgörande HFD 19.8.1998 liggare 1433 (HFD 1998:32) att lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter skall tillämpas på inlösen av en nyttjanderätt som behövs för anläggandet av en elledning, då det allmänna behovet kräver inlösen. I sitt avgörande 23.2.2000 liggare 361 (omröstning 4—1) ansåg högsta förvaltningsdomstolen dock att den regionala naturvårdsorganisationen inte hade rätt att besvara sig över statsrådets beslut som gällde tillstånd att genom inlösen förvärva permanent nyttjanderätt till områden som behövdes för elöverföringsledningar.

I naturgasmarknadslagen anges att tillstånd att anlägga ett naturgasrör endast behövs då det är fråga om att anlägga ett överföringsrör som överskrider landets gräns (projektillstånd från handels- och industriministeriet). En förutsättning för att tillstånd skall beviljas är att anläggandet av ett sådant rör är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen på naturgasmarknaden. I tillståndet fastställs inte ruten för överföringsröret. Om en ansökan gäller en verksamhet som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning skall en konsekvensbeskrivning fogas till ansökan. Bedömningskyldigheten gäller enligt MKB-förordningen gasrör med en diameter på över DN 800 millimeter och en längd på över 40 kilometer.

Nyttjande- eller äganderätt till ett område som ett naturgasrör med tillhörande anord-

ningar kräver kan förvärfvas genom inlösningsförfarande. En alternativ möjlighet är att ingå avtal om nyttjande- eller äganderätten.

Till förmån för en fastighet kan med stöd av 154 § fastighetsbildningslagen på en annan registerenhets område stiftas rätt att bl.a. förlägga och använda en el-, gas-, värme- eller annan dylik ledning. Enligt 157 § 2 mom. fastighetsbildningslagen ersätter ett servitut inte ett tillstånd att utnyttja servitutet som eventuellt krävs av någon annan lagstiftning.

Inget sådant tillståndsförfarande som skulle göra det möjligt att tillgodose organisationers rätt till ändringssökande i enlighet med konventionens bestämmelser har fastställts för placeringen av de rörledningar som avses i detta förslag. Detsamma gäller anläggandet av järnvägslinjer för fjärrtrafik, som inte regleras av någon som helst lagstiftning. Organisationernas besvärsrätt är helt beroende av rättspraxis. När det gäller verksamheter som omfattar flera kommuner finns det inte något enhetligt förfarande för hur besvärsrätten kan utövas. I propositionen ingår därför ett lagförslag om handläggning av vissa verksamheter som påverkar användningen av miljön.

Som alternativ till den föreslagna regleringen övervägdes under beredningen regleringsmodeller där verksamheterna i fråga skulle vara skyldiga att i enlighet med lagen om allmänna vägar följa planen för området eller, om ingen plan finns, inhämta kommunens samtycke. I det sistnämnda fallet skulle organisationernas besvärsrätt dock ha kopplats till kommunalbesvär, vilket hade inneburit att besvärsmyndigheten inte kunnat ändra ett beslut av lägre myndighet, utan endast upphäva beslutet eller eventuellt återvisa ärendet till den kommunala myndigheten för nytt beslut. Alternativen frångicks, eftersom en reglering av denna typ ansågs dra ut på handläggningstiden för projekten och också i övrigt föra med sig nya osäkerhetsfaktorer i beslutsprocessen. I lagförslaget kopplas organisationernas besvärmöjlighet ihop med inlösningsförfarandet för vilket ett motsvarande obligatoriskt förfarande fastställs.

3 §. *Förhållande till planer.* I paragrafen föreskrivs att förfarandet enligt den nya lagen inte tillämpas till någon del då genomföran-

det av verksamheter av i lagen angiven storlek bygger på en i markanvändnings- och bygglagen avsedd plan med rättsverkningar där verksamhetens placering och förhållande till den övriga användningen av området är utredd. För att bestämmelsen skall tillämpas krävs sålunda att verksamhetens placering och förhållande till markanvändningen har utretts tillräckligt när planen görs upp. Följaktligen räcker vilken som helst reservering i en plan inte för att förfarandet enligt denna lag skall frångås, utan bestämmelsen ställer kvalitativa krav på planens innehåll. Enligt 191 § markanvändnings- och bygglagen har alla invånare i den berörda kommunen eller landskapet samt registrerade lokala och regionala sammanslutningar rätt att i ärenden som hör till deras verksamhetsområde överklaga beslut som gäller godkännande av en plan.

4 §. *Inlösningsstillstånd och verkställande av inlösen.* I paragrafen föreskrivs att en verksamhet som avses i lagen inte får genomföras utan inlösningsstillstånd enligt lagen om inlösen av egendom och särskilda rättigheter. Vid verkställande av inlösen och vid inlösen skall i övrigt iakttas vad som bestäms i nämnda lag eller någon annan lag. Hänvisningen till någon annan lag avser lagar om inlösen på särskilda grunder, såsom lagen om inlösen av egendom för försvarsändamål (1301/1996). De föreslagna bestämmelserna innebär en inskränkning i rätten att komma överens om överföring av behövlig ägande- eller nyttjanderätt till ett mark- eller vattenområde genom frivilliga avtal. Bestämmelserna är dock nödvändiga därför att det annars saknas lämpliga förfaranden och organisationer inte då kan tillförsäkras sådan besvärsmätt som avses i konventionen. Bestämmelsen inskränker inte markanvändarnas och nyttjanderättsinnehavarnas rätt i praktiken, eftersom de områden för lednings- och rörrutter som avses i lagen och den nyttjanderätt som behövs för dem också hittills huvudsakligen har förvärvats genom inlösen. Paragrafen föreslår inte att särskilda bestämmelser skall utfärdas om besvärsmätten för sådana enskilda skadelidande vilkas områden eller nyttjanderätt inte löses in för att en verksamhet skall kunna genomföras. Enligt 5 § 1 mom. i lagförslaget tillämpas be-

stämmelserna i förvaltningsprocesslagen på rätten för andra än organisationer att söka ändring. Enligt 6 § 1 mom. förvaltningsprocesslagen kan besvär över ett beslut anföras av bl.a. den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet. Då genomförandet av en verksamhet som avses i denna lag inte kräver andra tillstånd, måste en enskild skadelidandes besvärsmätt bedömas utgående från detta. Eftersom regleringen enligt lagförslaget är tänkt som en tillfällig lagstiftningslösning i brist på egentlig lagstiftning om verksamheten i fråga, framläggs inga förslag till närmare bestämmelser. Bestämmelserna om besvärsmätt i förvaltningsprocesslagen anses ge domstolarna en tillräcklig och rätt avvägd tolkningsgrund.

Hänvisningen i fråga om verkställandet av inlösen till inlösningslagen innebär att bestämmelserna om ersättning och bestämmelserna om verkställande av inlösen i 3—11 kap. inlösningslagen tillämpas på inlösen. Särskilda bestämmelser om t.ex. förutsättningarna för inlösen i andra inlösningslagar beaktas också.

I 8 § inlösningslagen bestäms om skyldigheten att höra ägare av sådan fast egendom och innehavare av sådan nyttjanderätt som skall inlösas. I 9 § bestäms vidare om delgivning och om hur hörandet skall ske. I detta sammanhang skall den föreslagna hänvisningen till inlösningslagen inte tolkas så snävt när det gäller verkställande av inlösen och förfaranden att den anses ange att det inte vore nödvändigt att i enlighet med förvaltningslagen också höra eventuella skadelidande. Förvaltningslagen är en allmän lag som kompletterar annanstans i lagstiftningen fastställd skyldighet att höra berörda parter i det fall att denna skyldighet enligt speciallagarna är alltför snäv. Mera omfattande hörande på grundval av förvaltningslagen kan behövas för att organisationer med rätt att anföras besvär skall höras, trots att utgångspunkten här är att hörandet skall ske i samband med bedömningen av verksamhetens miljökonsekvenser.

5 §. *Sökande av ändring.* Enligt paragrafen skall utöver vad som i förvaltningsprocesslagen bestäms om besvärsmätt också registrerade föreningar eller stiftelser vars syfte är att

främja miljöskydd, hälsoskydd eller naturvård eller trivseln i boendemiljön ha rätt att besvära sig över inlösningstillstånd. På sökandet av ändring skall i övrigt tillämpas vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen. På delgivning skall bestämmelserna i 9 § och 10 § 2 mom. inlösningslagen tillämpas, och delgivningen till föreningar eller stiftelser som avses i paragrafen skall ske i form av offentlig delgivning.

I inlösningslagen finns inga uttryckliga bestämmelser om sökande av ändring i ett beslut om inlösningstillstånd utfärdat av statsrådet eller någon annan behörig myndighet. Besvärsmöjligheterna grundar sig sålunda direkt på förvaltningsprocesslagen. Enligt 6 § förvaltningsprocesslagen kan besvär över ett beslut anföras av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet. En myndighet har enligt förvaltningsprocesslagen besvärsrätt på grundval av stadgande i lag eller om besvärsrätten är nödvändig för det allmänna intresse som myndigheten skall bevaka.

I 7 § förvaltningsprocesslagen föreskrivs att besvär över beslut av statsrådet och ministerier kan anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvär kan anföras på den grunden att beslutet strider mot lag.

Verksamhetsområdet för sammanslutningar och stiftelser som har besvärsrätt begränsas på samma sätt som i miljöskyddslagen. Sammanslutningars och stiftelsers sakliga och regionala behörighetsområde skulle framgå av deras stadgar. Utöver formella faktorer borde dessutom beaktas, att sammanslutningen eller stiftelsen bör visa anknytning till området för genomförande av verksamheten till exempel sålunda, att den har medlemmar från området eller i övrigt intressen, som den befrämjar på området.

Syftet med den andra meningen i det föreslagna 5 § 1 mom. är att klargöra att besvärgrunderna för en förening eller stiftelse som avses i paragrafen bestäms i enlighet med förvaltningsprocesslagen.

Enligt 5 § 2 mom. skall 9 § och 10 § 2 mom. inlösningslagen tillämpas på delgivning av inlösningstillstånd. Eftersom föreningar och stiftelser som avses i paragrafen inte hör till dem som skall höras enligt 8 § inlösningslagen, bör de delges uppgift om till-

ståndsbeslutet i form av offentlig delgivning.

6 §. *Närmare bestämmelser.* Paragrafen bestämmer om ett sedvanligt bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning.

7 §. *Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.* Om ikraftträdandet av lagen bestäms enligt 1 mom. genom förordning av statsrådet. Ikraftträdandet kopplas samman med konventionens ikraftträdande. Om detta bestäms genom förordning av republikens president.

I 2 mom. anges att lagen inte tillämpas på verksamheter för vilka inlösningstillstånd söktes före lagens ikraftträdande. Bestämmelsen ansågs nödvändig, eftersom det inte är lämpligt att de förfaranden som tillämpas på en verksamhet ändras efter det att ansökan anhängiggjorts.

2.3. Lag om ändring av kärnenergilagen

25 a §. *Delgivning av och information om beslut om tillstånd att uppföra kärnanläggning.* Enligt 1 mom. delges beslut om tillstånd att uppföra kärnanläggning i form av offentlig delgivning såsom därom särskilt bestäms. Sätten att verkställa offentlig delgivning fastställs i dag i 7 § lagen om delgivning i förvaltningsärenden (232/1966). Nya bestämmelser om offentlig delgivning ingår i 62 § nya förvaltningslagen som träder i kraft den 1 januari 2004. Besvärstiden gällande ett beslut om tillstånd att uppföra kärnanläggning börjar löpa för mottagaren av den offentliga delgivningen samtidigt som delgivningen verkställs. Syftet med 2 mom. som gäller information om beslut om tillstånd att uppföra kärnanläggning är att se till att det är möjligt att utnyttja besvärsrätten enligt den nya 75 a §. Bl.a. registrerade föreningar och stiftelser som har besvärsrätt i fråga om statsrådets beslut om tillstånd att uppföra kärnanläggning skall på begäran ha rätt att få en kopia av ett tillståndsbeslut i dess helhet. Å andra sidan skall vem som helst kunna begära en kopia av ett tillståndsbeslut. I samtliga fall tas kostnaderna för kopiering och postning ut i enlighet med handels- och industriministeriets förordning om prissättning av ministeriets prestationer. Myndigheten skall dock inte vara skyldig att sända sitt beslut,

om inte en adress dit beslutet kan sändas har lämnats särskilt.

75 a §. *Besvärsmätt över tillstånd att uppföra kärnanläggning.* Bestämmelsen gäller rätten för föreningar och stiftelser som uppfyller kraven i bestämmelsen att anföra besvär över sådana statsrådsbeslut om tillstånd att uppföra kärnanläggning som avses i 18 och 19 § i lagen. Bestämmelsen är avsedd att till sin omfattning motsvara bestämmelsen i 97 § 1 mom. 2 punkten miljöskyddslagen. I regeringens proposition om miljöskyddslagen (RP 84/1999 rd) sägs att föreningen och stiftelsen skall vara registrerade. I propositionen anges vidare att en förenings eller stiftelses verksamhetsområde kan omfatta hela landet, endast en kommun eller en del av en kommuns område. En förenings eller stiftelses syfte framgår av dess stadgar. Rätt att anföra besvär har sålunda föreningar och stiftelser inom vars verksamhetsområde konsekvenser som hör samman med förutsättningarna för tillstånd enligt kärnenergilagen kan anses uppträda. Tolkningen av bestämmelsen måste ta hänsyn till hur andra lagrum med motsvarande innehåll har tolkats i rättspraxisen. Att på det föreslagna sättet avgränsa vilka personer som har besvärsmätt baserar sig även på artikel 2.5 i konventionen, där det sägs att krav kan uppställas på de organisationer som främjar miljöskydd och som skall anses vara berörd allmänhet. Bestämmelser om besvärsmätt över statsrådets beslut om tillstånd att uppföra kärnanläggning ingår i övrigt i 75 § 2 mom.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser. Meningen är att denna lags ikraftträdande liksom också ikraftträdandet av de andra lagar som föreslås i propositionen skall kopplas samman med konventionens ikraftträdande för Finland. Det föreslås därför att ikraftträdandet skall bestämmas genom förordning av statsrådet. Den föreslagna lagen skall tillämpas på verksamheter som har anhänggjorts efter lagens ikraftträdande. Med en anhänggjord verksamhet avses i övergångsbestämmelsen en verksamhet om vilken en ansökan om principbeslut enligt kärnenergilagen har lämnats till statsrådet före lagens ikraftträdande. Det är motiverat att tillämpa de lagar som gäller vid den tidpunkt då en verksamhet inleds, eftersom en verksamhets-

utövare som inleder en verksamhet bör kunna veta vilka förfaranden som kommer att tillämpas på den.

3. Ikraftträdande

Konventionen träder i kraft internationellt nittio dagar efter den dag då det 16:e ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrumentet deponerades hos Förenta nationernas generalsekreterare. Konventionen har ratificerats, godtagits eller godkänts av tjugosex stater vid tidpunkten för givandet av denna proposition, dvs. av

Albanien, Armenien, Azerbajdzjan, Belgien, Cypern, Danmark, Estland, Frankrike, Georgien, Italien, Kazakstan, Kirgizistan, Lettland, Litauen, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Malta, Moldova, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, Tadzjikistan, Turkmenistan, Ukraina, Ungern och Vitryssland. Konventionen har trätt i kraft internationellt den 30 oktober 2001. För Finlands del träder den i kraft 90 dagar från den dag då Finland deponerar sitt ratifikations- eller godkännandeinstrument. Meningen är att de lagförslag som ingår i propositionen skall träda i kraft genom förordningar av republikens president och statsrådet vid samma tidpunkt som konventionen träder i kraft för Finlands del.

Konventionen innehåller bestämmelser som omfattas av den åländska lagstiftningsbehörigheten enligt 18 § självstyrelselagen för Åland. Enligt 59 § 2 mom. självstyrelselagen måste sålunda Ålands lagting ge sitt bifall till att den föreslagna lagen om sättande i kraft av konventionen träder i kraft.

4. Behovet av riksdagens samtycke

Enligt 94 § 1 mom. grundlagen krävs riksdagens godkännande för sådana fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis hör en bestämmelse i ett fördrag till området för lagstiftningen om bestämmelsen gäller utövande eller inskränk-

ning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, om den i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, om den sak som bestämmelsen gäller enligt grundlagen skall föreskrivas i lag, eller om det finns lagbestämmelser om den sak som bestämmelsen gäller eller om det enligt rådande uppfattning i Finland skall lagstiftas om saken. Enligt grundlagsutskottet hör en bestämmelse i ett internationellt åtagande till området för lagstiftningen oberoende av om den strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (se t.ex. GrUU 11/2000 rd och GrUU 12/2000 rd).

Artiklarna 1—9 i konventionen hör på flera sätt samman med gällande finska ordning för de grundläggande fri- och rättigheterna. Artiklarna gäller öppenheten i myndigheternas verksamhet, fysiska personers och organisationers deltagande i beslutsprocesser och tillgången till rättslig prövning. Alla dessa områden är närmare reglerade i lag.

Enligt artikel 1 i konventionen skall varje part för att bidra till att skydda den rätt som var och en i nuvarande och framtida generationer har att leva i en miljö som är förenlig med hans eller hennes hälsa och välbefinnande garantera rätten att få tillgång till information, allmänhetens rätt att delta i beslutsprocesser och rätten att få tillgång till rättslig prövning. Detta syfte finns också i 20 § 2 mom. grundlagen enligt vilket det allmänna skall verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Denna skyldighet har preciserats bl.a. i den nya miljöskyddslagen. Bestämmelsen hör till området för lagstiftningen.

Konventionens tillämpningsområde bestäms av definitionerna i artikel 2 angående myndighet, miljöinformation, allmänhet och berörd allmänhet och dessa bestämmelser hör i fråga om rätten att få tillgång till information samman med 12 § 2 mom. och 14 § 3 mom. grundlagen och i fråga om rättssäkerheten med 21 § grundlagen. Med hänsyn till sakinnehållet hör definitionerna i artikel 2 till området för lagstiftningen eftersom de påverkar tillämpningsområdet för övriga bestämmelser i konventionen som hör till om-

rådet för lagstiftningen. De förutsätter inga ändringar av lagstiftningen.

De allmänna bestämmelserna i artikel 3 i konventionen hör också till området för lagstiftningen. Myndigheternas rådgivningsskyldigheter och skyldigheter att bistå allmänheten regleras såväl i offentlighetslagstiftningen som i förvaltningsprocesslagen och förvaltningslagen. På grundlagsnivå är det fråga om garantierna för god förvaltning enligt 21 § grundlagen. I artikeln förbjuds dessutom diskriminering av den som använder sina rättigheter enligt konventionen. Diskriminering får inte heller förekomma med avseende på medborgarskap, nationalitet eller hemvist. Inom området för de grundläggande fri- och rättigheterna är det sålunda fråga om jämlikhetskravet enligt 6 § grundlagen. De grundläggande rättigheter som anges i konventionen, t.ex. rätten att få tillgång till information och rättslig prövning, tillkommer i regel samtliga personer och sammanslutningar inom finsk jurisdiktion. Bestämmelserna i gällande lagstiftning om att man skall vara berörd av saken är inte diskriminerande på det i konventionen förbjudna sättet. De rättsgångsavgifter som artikeln avser fastställs i lag. På det sätt som artikeln möjliggör garanterar finsk lagstiftning redan i dagens läge en mer omfattande användning av rättigheterna enligt konventionen, vilket bl.a. framgår av tillämpningsområdet för offentlighetslagen och de skyldigheter som åläggs myndigheterna i den lagen. Bestämmelserna förutsätter inga ändringar av lagstiftningen.

Artikel 4 i konventionen gäller tillgången till information och förfarandet och eventuella avgifter för att sköta detta. I offentlighetslagen ingår bestämmelser som motsvarar konventionsbestämmelserna. Avgifter som myndigheterna tar ut bestäms i lag och mer i detalj i författningar på lägre nivå. Sakinnehållet i bestämmelserna i artikel 4 hör till området för lagstiftningen. De kräver inte ändring av gällande lagstiftning.

Bestämmelserna i artikel 5 gäller insamling och spridning av miljöinformation. Enligt gällande lagstiftning har myndigheterna ansvaret för att insamlingen av uppdaterad information sköts. Bestämmelser som gäller varningar till befolkningen ingår i lagstiftningen om räddningsväsendet. Bestämmelser

om publicering av lagstiftning och internationella fördragsbestämmelser ingår likaså i lag. Information om lagstiftning och miljö finns redan i dagens läge tillgänglig i elektronisk form. Till denna del kräver konventionsbestämmelserna inte ändring av lagstiftningen, men största delen av sakinnehållet i artikel 5 hör till området för lagstiftningen. Bestämmelserna i artikel 5.4 och 5.6 till 5.8 är sådana bestämmelser som inte hör till området för lagstiftningen.

Artikel 6 gäller tryggande av allmänhetens, också organisationernas, rätt att medverka i tillståndsförfarande enligt bilaga I till konventionen och i andra sådana förfaranden enligt nationell lagstiftning som kan ha betydande påverkan på miljön. De tillståndsförfaranden och andra förfaranden som uppräknas i bilagan gäller bl.a. förfaranden enligt miljöskyddslagen, vattenlagen, markanvändnings- och bygglagen, lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning och kärnenergilagen. I bilaga I i konventionen räknas dessutom också upp vissa s.k. långsgående verksamheter som avser trafikleder och här blir lagen om allmänna vägar tillämplig. Om hörande på det sätt som konventionen anger av dem som saken berör och av andra instanser finns bestämmelser i miljöskyddslagen och i andra relevanta sektorlagar.

Bestämmelserna i artikel 6 hör till området för lagstiftningen. Gällande lagstiftning innehåller inte någon möjlighet enligt konventionen att i enskilda fall avvika från rätten till delaktighet till följd av försvarsmässiga synpunkter på en verksamhet. I 2 § 3 mom. miljöskyddslagen finns en begränsad möjlighet att genom förordning av statsrådet bestämma om undantag från tillämpningen av denna lag, om det är påkallat med hänsyn till rikets säkerhet, försörjningsberedskapen eller särdragen i försvarsmaktens verksamhet. Eftersom denna möjlighet enligt konventionen skall bygga på nationell lagstiftning förutsätter ett godkännande och ikraftsättande av konventionen inte heller till dessa delar någon ändring av gällande lagstiftning.

Bestämmelserna i artikel 7 om allmänhetens deltagande vad gäller miljörelaterade planer, program och riktlinjer är av mycket allmän natur. Det kan dock vara fråga om t.ex. deltagande i miljökonsekvensbedöm-

ning som regleras i lag. Om omfattande rätt att delta i olika verksamheter bestäms också i lagstiftningen om planeringen av markanvändning. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

I fråga om rätten att söka ändring gäller artikel 9 såväl tillgång till information som deltagande i olika tillståndsförfaranden och andra verksamheter som avser användningen av miljön. Enligt 21 § grundlagen skall bestämmelser om sökande av ändring och om rättelseförfaranden som hör till god förvaltning ha lagstatus i gällande lagstiftning. I lagstiftningen finns däremot inte särskilda bestämmelser om förvaltningsbesvär till högre förvaltningsmyndighet. De högsta lagövervakarnas lagenlighetskontroll som bl.a. sker genom granskning av klagomål från allmänheten, är föreskriven i grundlagen och i särskilda lagar. Konventionen kräver inte ny lagstiftning i fråga om de vedertagna rättigheterna att söka ändring och rättelse och inkomma med klagomål. I artikel 9 förutsätts inte heller ny lagstiftning i fråga om lagstiftningen om systemen för rättslig hjälp.

För dem som berörs av en sak och för organisationer har besvärsrätten inte reglerats i gällande lagstiftning i fråga om samtliga förfaranden enligt bilaga I. Om de i bilaga I angivna ledningarna för elektrisk energi, rörledningarna för naturgas och järnvägslinjer för fjärtrafik ingår i planer enligt markanvändnings- och bygglagen, är det möjligt att i fråga om bygg- och planeringsvillkoren inlämna besvär inom ramen för den lagen. Om ingen reservering finns i plan för området i fråga, kan besvär anföras endast beträffande elledningarna på det sätt som anges i elmarknadslagen angående kommunens samtycke. Rätten att söka ändring enligt artikel 9 i konventionen förutsätter ny lagstiftning i fråga om elledningar, rörledningarna för naturgas och järnvägslinjer för fjärtrafik. Bestämmelserna i artikel 9 hör till området för lagstiftningen och kräver samtycke av riksdagen.

Artikel 15 i konventionen gäller övervakning av efterlevnaden av konventionens bestämmelser. Artikel 15 är mycket generellt utformad och motsvarande bestämmelser i internationella miljökonventioner har inte i allmänhet ansetts höra till området för lagstiftningen (jämför t.ex. Kyotoprotokollet till

FN:s ramkonvention om klimatförändring, RP 26/2002 rd s. 55). I motiveringen till artikel 15 redogörs ovan för beslutet I/7 som godkändes vid parternas första möte och som innehåller mer detaljerade bestämmelser om artikelns tillämpning. Kommittén som inrättades genom beslutet kan behandla ärenden på basen av meddelanden från en annan part, sekretariatet eller allmänheten. Kommittén kan med partens samtycke samla in information också på ifrågavarande parts territorium. Parten kan inte delta i kommitténs behandling till den del det gäller beredning av kommitténs beslut. Parternas möte godkänner på basen av kommitténs rapport åtgärder vilka kan vara t.ex. konstaterande av försummelse, varning samt inställande av parts särskilda rättigheter enligt konventionen. Särskilt de arrangemang i Århuskonventionen som gäller allmänhetens deltagande påminner om mekanismerna i konventionerna om mänskliga rättigheter, där organet som övervakar konventionens efterlevnad kan ta upp ett meddelande från en enskild individ. Med beaktande av de befogenheter som Århuskonventionens kommitté och parternas möte har, bör artikel 15 anses höra till området för lagstiftningen.

Artikel 16 i konventionen gäller avgörandet av tvister mellan konventionsparterna om tolkningen eller tillämpningen av konventionen i Internationella domstolen eller genom skiljedom enligt bilaga II i konventionen. Det är inte obligatoriskt att godta de bindande tvistlösningsystemen. Eftersom Finland lämnat en allmän behörighetsförklaring angående Internationella domstolen och denna förklaring utan särskild anmälan omfattar även tvister som uppkommer till följd av denna konvention, innebär bestämmelsen inte till denna del några nya förpliktelser för Finland som kunde kräva samtycke av riksdagen. Finland har dessutom inte för avsikt att förbinda sig till användningen av skiljedom. Detta betyder att artikel 16 inte innehåller bestämmelser som kräver riksdagens samtycke. Om Finland senare önskar erkänna skiljedomstolens behörighet måste särskilt samtycke inbegäras av riksdagen för detta.

Grundlagsutskottet har ansett det vara på sin plats att riksdagen genom ett särskilt beslut ger sitt samtycke till förklaringar om så-

dana bestämmelser i en överenskommelse som faller under riksdagens behörighet (GrUU 2/1980 rd, GrUU 28/1997 rd och GrUU 36/1997 rd). Grundlagsutskottet har påpekat att ett meddelande som inte påverkar innehållet i Finlands internationella förpliktelse eller förpliktelsens omfattning i relation till vad den står för redan på grundval av konventionen inte kräver samtycke av riksdagen (GrUU 45/2000). I samband med detaljmotiveringen av artikel 9 har det anförts att Finland har för avsikt att lämna två tolkningsförklaringar. Dessa hör samman med rätten att söka ändring angående verksamheter som kräver flera tillstånd och med den särskilda status som principbeslutsförfarandet har. Förklaringarna gäller artikel 9 som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Förklaringarna är dock av annan karaktär än de tydliga reservationer och behörighet förklaringar som avses i de först nämnda utlåtandena av grundlagsutskottet. I regeringens proposition som gäller godkännande och sättande i kraft av avtalet som rör bevarande och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskebestånd (RP 8/2001 rd) har det anförts att i ett sådant fall där reservationer är förbjudna kan en tolkningsförklaring inte anses påverka innehållet i eller omfattningen av Finlands internationella förpliktelse och därför behövs inget särskilt samtycke av riksdagen. Enligt Århuskonventionen är det inte förbjudet att göra reservationer och det har konstaterats att artikel 9 innehåller vissa svårtolkade punkter. Därför kan man inte med säkerhet utesluta möjligheten att Finlands tolkningsförklaring uppfattas innehålla faktorer av reservations-typ. Detta är anledningen till att riksdagens samtycke inbegärs för de förklaringar som kommer att ges i samband med godkännandet av konventionen.

Århuskonventionen är en konvention med s.k. delad behörighet, som också Europeiska gemenskapen har undertecknat. Den 24 oktober 2003 framlade kommissionen ett förslag om godkännande av konventionen på Europeiska gemenskapens vägnar. Europeiska gemenskapen har godkänt direktiv på området för tillgång till information och deltagande i beslutsprocesser samt framlagt ett förslag till ett direktiv och till en förordning,

som ännu behövs för att komplettera EG-lagstiftningen, såsom ovan i avsnittet 2.1., som innehåller propositionens allmänna motivering, konstateras. Den rättsliga grunden för redan godkända föreskrifter samt framlagda förslag är artikel 175. Kommissionens förslag till att för gemenskapens del godkänna konventionen ingår ett förslag till behörighetsdeklaration. Enligt förslaget meddelar Europeiska gemenskapen, att den i enlighet med Fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen, särskild artikel 175 i detta, är behörig att ingå internationella avtal och fullgöra de skyldigheter som följer av avtalen när detta bidrar till att följande mål uppnås: att bevara, skydda och förbättra miljön, att skydda människors hälsa, att utnyttja naturresurserna varsamt och rationellt och att främja åtgärder på internationell nivå för att lösa regionala eller globala miljöproblem. Dessutom skulle Europeiska gemenskapen meddela, att den redan antagit rättsakter som är bindande för medlemsstaterna i de frågor som hör till tillämpningen av konventionen och att den kommer att lämna och vid behov uppdatera en förteckning över dessa rättsakter till Förenta Nationernas generalsekreterare i enlighet med artikel 19 i konventionen. I gemenskapslagstiftningens nuvarande utvecklingsstadium har medlemsstaterna behörighet gällande alla bestämmelser i Århuskonventionen, men behörigheten är till vissa delar delad och parallell med gemenskapens behörighet. Därför föreslås, att riksdagen skulle godkänna konventionen till den del den hör till Finlands behörighet.

5. Behandlingsordning

5.1. Förslag till lag om sättande i kraft av konventionen

Konventionen har beröringspunkter med flera bestämmelser i grundlagen. Ett slags utgångspunkt utgör 20 § 2 mom. grundlagen enligt vilket det allmänna skall verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Enligt

den regeringsproposition som ledde till reformen angående de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 71) betyder bestämmelsen bl.a. "ett i grundlag givet uppdrag att utveckla miljölagstiftningen så att människor får en större möjlighet att påverka beslut som gäller den egna livsmiljön". Det nationella ikraftsättandet av konventionen och de lagstiftningsåtgärder som hör samman med detta kan för sin del anses uppfylla detta uppdrag.

Uppdraget i 14 § 3 mom. grundlagen att det allmänna skall främja den enskildes möjligheter att delta i samhällelig verksamhet och att påverka beslut som gäller honom eller henne själv verkar i samma riktning som 20 § 2 mom. grundlagen. I motiveringstexten (RP 309/1993 rd, s. 66) hänvisas det uttryckligen bl.a. till utvecklandet av olika system för delaktighet och till betydelsen av fri medborgarverksamhet för att realisera påverkningsmöjligheterna.

I sista hand kan utvecklandet av möjligheter att delta i beslutsprocesser kopplas till bestämmelsen i 2 § 2 mom. grundlagen enligt vilket det hör till demokratin att den enskilde har rätt att ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling. Denna bestämmelse som hör till grundstenarna i konstitutionen ger således uttryck för principen att individens möjligheter att påverka samhällets och livsmiljöns utveckling inte i ett demokratiskt samhälle kan vara begränsade enbart till möjligheten att rösta i val (RP 1/1998 rd, s. 75).

Konventionen gäller allmänhetens rätt att få tillgång till information, allmänhetens rätt att delta i beslutsprocesser och rätten att få tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor. På grund av dessa ämnesområden är konventionens bestämmelser av betydelse för den i 12 § 2 mom. uttryckta offentlighetsprincipen och för den reglering av rättsskyddet som ingår i 21 § grundlagen. Generellt sett kan det sägas att bestämmelserna i konventionen är förenliga med dessa bestämmelser i grundlagen. I fråga om detta kan det anses att statsmakten genom att godkänna och ikraftsätta konventionen uppfyller förpliktelsen i 22 § grundlagen om att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Med stöd av vad som anförts ovan ingår inga sådana bestämmelser i konventionen som gäller grundlagen på det sätt som avses i 95 § 2 mom. Därför förutsätter ikraftsättandet inte s.k. inskränkt grundlagsordning.

5.2. Förslag till lag om hur vissa projekt som påverkar användningen av miljö skall handläggas i ett inlösningsförfarande

För att säkerställa sökandet av ändring i verksamheter som gäller i lagen definierade högspänningsledningar, rörledningar för transport av gas, olja eller kemikalier samt järnvägslinjer för fjärrtrafik föreslås en ny lag där den rätt att söka ändring som konventionen ger organisationer genomförs i samband med inlösningsförfarandet. Att ändringssökandet kopplas till inlösningsförfarandet innebär samtidigt att inlösningsförfarandet blir obligatoriskt om det inte är fråga om en verksamhet som bygger på planering enligt markanvändnings- och bygglagen.

Frågan om obligatoriskt inlösningsförfarande hör samman med egendomsskyddet i 15 § grundlagen eftersom den nya regleringen samtidigt kommer att innebära en inskränkning av avtalsfriheten. Syftet med regleringen hör samman med det allmännas skyldighet enligt 20 § 2 mom. grundlagen att verka för att alla skall tillförsäkras en sund miljö och att var och en skall ha möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

I princip begränsar det föreslagna obligatoriska inlösningsförfarandet de framtida möjligheterna för en ägare av fast egendom och motparten att ingå avtal avseende vissa verksamheter. Avtalsfriheten är inte i sig tryggad i grundlagen även om den får ett visst skydd uttryckligen genom bestämmelsen om egendomsskydd. I fråga om avtalsfriheten kan dock inte särskilt långtgående begränsningar uppställas för lagstiftaren utifrån bestämmelsen om egendomsskyddet. Meningen är att det obligatoriska inlösningsförfarandet enligt den föreslagna lagen skall gälla endast tre särskilt definierade verksamheter. Samtliga dessa är sådana att de har stor betydelse för landets energiförsörjning eller trafikförbin-

delser. Därför hör de mycket starkt samman med det allmänna intresset. En inskränkning av avtalsfriheten kan inte uppfattas som problematisk för grundlagen i en sådan konstellation.

Förslaget skall dock även bedömas ur andra egendomsskyddsrättsliga perspektiv. Enligt 3 § inlösningslagen kan genom inlösen 1) fast egendom eller ständig eller tidsbestämd särskild rättighet förvärfvas, 2) rätten att nyttja eller råda över fast egendom eller särskild rättighet varaktigt eller för viss tid begränsas, samt 3) särskild rättighet upphävas. Inom inlösningsförfarandet är det sålunda möjligt att antingen överföra nyttjanderätten till det aktuella markområdet från ett rättssubjekt till ett annat eller att uppställa begränsningar angående användningen utan att överflytta äganderätten i sig. Med hänsyn till egendomsskyddet skall den första situationen granskas i ljuset av expropriationsbestämmelsen i 15 § 2 mom. grundlagen, medan det i det senare fallet snarare är fråga om begränsning av det i 15 § 1 mom. grundlagen tryggade egendomsskyddet.

Enligt 15 § 2 mom. grundlagen skall det genom lag bestämmas angående expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning. Grundlagsutskottet har i sin tidigare praxis ansett att kravet på "allmänt behov" inte nödvändigtvis förutsätter att inlösningsförfarandet sker till gagn för en offentlig sammanlutning, utan mottagaren av den exproprierade egendomen kan också vara någon annan än staten. (se t.ex. GrUU 4/2000 rd och GrUU 19/1994 rd). I de situationer som lagförslaget gäller kommer också enskilda juridiska personer i fråga som sökande av inlösningstillstånd. Det har redan påvisats att den föreslagna lagen gäller ett mycket begränsat antal verksamheter. De föreslagna verksamheterna är dessutom tveklöst av sådan art att genomförandet kommer att uppfylla kravet på allmänt behov (se. t.ex. GrUU 4/2000 rd och GrUU 19/1994).

Enligt den föreslagna 4 § skall också grunderna för och fastställande av ersättning följa inlösningslagen då äganderätt överförs. Grundlagsutskottet har i sin tidigare praxis fastställt att kravet på full inlösning ersättning uppfylls då bestämmelserna i inlösningslagen följs. I fråga om detta har utskot-

tet ansett att det räcker med en hänvisning som avser såväl ersättningens storlek som det förfarande som skall iakttas då ersättningen fastställs (se t.ex. GrUU 4/2000 och GrUU 19/1994 rd). Den föreslagna lagen är sålunda inte problematisk med hänsyn till 15 § 2 mom. grundlagen.

Till den del förslaget skall bedömas utifrån den allmänna bestämmelsen om egendomsskydd i 15 § 1 mom. grundlagen, blir de allmänna villkoren för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna aktuella. Förslaget är exakt eftersom det omfattar specificerade verksamheter. De verksamheter som förslaget avser representerar i praktiken undantagslöst betydande samhällsliga intressen och utgör sålunda ett godtagbart skäl för att begränsa egendomsskyddet. Dessutom kan man hänvisa till att den föreslagna regleringen för sin del uppfyller de grundlagsfästa uppdragen i 20 § 2 mom. och 14 § 3 mom. grundlagen. Förslaget kan sålunda inte betraktas som problematiskt med hänsyn till egendomsskyddet i 15 § 1 mom. grundlagen.

Eftersom bestämmelserna i konventionen inte heller i övrigt strider mot grundlagen anser regeringen att det är möjligt att godkänna konventionen med enkel majoritet och behandla lagförslaget om sättande i kraft av de konventionsbestämmelser som hör till området för lagstiftningen och de andra lagförslagen i denna proposition i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom propositionen har kopplingar till det finska systemet för grundläggande fri- och rättigheter föreslås en bedömning av behovet av att inhämta grundlagsutskottets utlåtande.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § grundlagen föreslås

att Riksdagen godkänner den i Århus den 25 juni 1998 ingångna konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor till den del konventionen hör till Finlands behörighet och

att Riksdagen godkänner att följande förklaringar lämnas:

"1. Finland anser att bestämmelserna om ny prövning i artikel 9.2 inte behöver tillämpas i det skede av beslutsprocessen då statsrådet fattar ett principbeslut som riksdagen kan anta eller förkasta, om bestämmelserna i artikel 9.2 blir tillämpliga i ett senare skede av beslutsprocessen för ett projekt.

2. Vissa verksamheter i bilaga I till konventionen kan förutsätta flera på varandra följande beslut av en myndighet eller flera myndigheter angående tillstånd för en verksamhet. Finland anser att varje part i enlighet med sin nationella lagstiftning skall avgöra i vilket skede ny prövning i materiellt eller processrättsligt hänseende skall kunna begäras med stöd av artikel 9.2 avseende ett beslut, en handling eller en underlåtenhet som faller under bestämmelserna i artikel 6."

Eftersom konventionen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

*Lagförslagen***1.****Lag****om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den i Århus den 25 juni 1998 ingångna konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

2.

Lag**om hur vissa projekt som påverkar användningen av miljön skall handläggas i ett inlösningsförfarande**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Syfte

Syftet med denna lag är att garantera dem som saken gäller samt registrerade sammanlutningar rätt att söka ändring i enlighet med artikel 9 i den i Århus den 25 juni 1998 ingångna konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på projekt som avser anläggning av

- 1) sådana kraftledningar ovan markytan som har en spänning av minst 220 kilovolt och en längd av mer än 15 kilometer,
- 2) sådana rörledningar för transport av gas, olja eller kemikalier som har en längd av mer än 40 kilometer och en diameter av mer än DN 800 millimeter eller
- 3) järnvägar för fjärrtrafik.

3 §

Förhållande till planläggningssystemet

Förfarande enligt denna lag tillämpas inte om genomförandet av ett projekt till alla delar sker utifrån en plan med rättsverkningar

enligt markanvändnings- och bygglagen (132/1999) där projektets placering och förhållande till annan områdesanvändning har utretts.

4 §

Inlösningsstillstånd och inlösnings

Projekt som avses i denna lag får inte genomföras utan inlösningsstillstånd enligt lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977). Om verkställigheten av inlösningsen och om inlösningsen gäller i övrigt vad som särskilt föreskrivs i den ovan nämnda lagen eller i någon annan lag.

5 §

Sökande av ändring

Utöver vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996) har en registrerad förening eller stiftelse vars syfte är att främja miljöskydd, hälsoskydd eller naturvård eller trivselsn i boendemiljön och som verkar på det område som projektet avser rätt att anföra besvär över inlösningsstillstånd som meddelats för projekt som anges i denna lag. I fråga om sökande av ändring gäller i övrigt bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen.

Beslut om inlösningsstillstånd delges så som föreskrivs i 9 § och 10 § 2 mom. lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättig-

heter. Beslut om inlösningsstillstånd delges stiftelser och föreningar som avses i 1 mom. genom offentlig delgivning på det sätt som föreskrivs särskilt.

6 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av statsrådet.

Denna lag tillämpas på projekt som anhängiggörs efter det att lagen trätt i kraft.

Denna lag tillämpas inte på projekt för vilka inlösningsstillstånd enligt lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter har sökts när denna lag träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av kärnenergilagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till kärnenergilagen av den 11 december 1987 (990/1987) nya 25 a och 75 a § som följer:

25 a §

Delgivning av och information om beslut om tillstånd att uppföra kärnanläggning

Beslut om tillstånd att uppföra kärnanläggning skall delges genom offentlig delgivning på det sätt som föreskrivs särskilt.

Beslutet skall tillställas dem som särskilt anhållit om detta.

75 a §

Besvärsmätt över tillstånd att uppföra kärnanläggning

Utöver vad som ovan föreskrivs om sökan-

de av ändring, har också en registrerad förening eller en stiftelse vars syfte är att främja miljöskydd, hälsoskydd eller naturvård eller trivselen i boendemiljön och inom vars verksamhetsområde miljökonsekvenserna uppträder, rätt att anföra besvär över de statsrådsbeslut om tillstånd att uppföra kärnanläggning som avses i 18 och 19 §.

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av statsrådet.

Denna lag tillämpas inte på projekt som avser uppförande av kärnanläggning när ansökan om principbeslut av statsrådet anhänggjorts innan denna lag träder i kraft.

Helsingfors den 19 december 2003

Republikens President

TARJA HALONEN

Utrikesminister *Erkki Tuomioja*

(Översättning)

KONVENTION OM TILLGÅNG TILL INFORMATION, ALLMÄNHETENS DELTAGANDE I BESLUTSPROCESSER OCH TILLGÅNG TILL RÄTTSLIG PRÖVNING I MILJÖFRÅGOR

Parterna i denna konvention,
som erinrar om den första principen i Stockholmsdeklarationen om den mänskliga miljön,

som även erinrar om princip 10 i Riodeklarationen om miljö och utveckling,

som dessutom erinrar om generalförsamlingens resolutioner 37/7 av den 28 oktober 1982 om World Charter for Nature och 45/94 av den 14 december 1990 om behovet att säkerställa en hälsosam miljö för det personliga välbefinnandet,

som erinrar om Europeiska stadgan om miljö och hälsa antagen vid Världshälsoorganisationens första europeiska konferens om miljö och hälsa av i Frankfurt-am-Main, Tyskland, den 8 december 1989,

som bekräftar behovet att skydda, bevara och förbättra tillståndet i miljön och säkerställa en hållbar och miljömässigt sund utveckling,

som erkänner att ett tillfredsställande miljöskydd är väsentligt för människornas välbefinnande och åtnjutande av grundläggande mänskliga rättigheter, inbegripet rätten till själva livet,

som även erkänner att var och en har rätt att leva i en miljö som är förenlig med hälsa och välbefinnande och att var och en har skyldighet att, både ensam och tillsammans med andra, skydda och förbättra miljön till förmån för nuvarande och kommande generationer,

som beaktar att medborgarna för att kunna utöva denna rättighet och fullgöra denna skyldighet måste ha tillgång till information, rätt att delta i beslutsprocesser och till-

CONVENTION ON ACCESS TO INFORMATION, PUBLIC PARTICIPATION IN DECISION-MAKING AND ACCESS TO JUSTICE IN ENVIRONMENTAL MATTERS

The Parties to this Convention,
Recalling principle 1 of the Stockholm Declaration on the Human Environment,

Recalling also principle 10 of the Rio Declaration on Environment and Development,

Recalling further General Assembly resolutions 37/7 of 28 October 1982 on the World Charter for Nature and 45/94 of 14 December 1990 on the need to ensure a healthy environment for the well-being of individuals,

Recalling the European Charter on Environment and Health adopted at the First European Conference on Environment and Health of the World Health Organization in Frankfurt-am-Main, Germany, on 8 December 1989,

Affirming the need to protect, preserve and improve the state of the environment and to ensure sustainable and environmentally sound development,

Recognizing that adequate protection of the environment is essential to human well-being and the enjoyment of basic human rights, including the right to life itself,

Recognizing also that every person has the right to live in an environment adequate to his or her health and well-being, and the duty, both individually and in association with others, to protect and improve the environment for the benefit of present and future generations,

Considering that, to be able to assert this right and observe this duty, citizens must have access to information, be entitled to participate in decision-making and have ac-

gång till rättslig prövning i miljöfrågor, och som i detta hänseende erkänner att medborgarna kan behöva hjälp att utöva sina rättigheter,

som erkänner att en förbättrad tillgång till information och allmänhetens deltagande i beslutsprocesser på miljöområdet förbättrar beslutens kvalitet och genomförandet av dem, bidrar till allmänhetens medvetenhet om miljöfrågor, ger allmänheten tillfälle att ge uttryck för sin oro och gör det möjligt för myndigheterna att ta vederbörlig hänsyn till denna oro,

som därmed syftar till att gynna ansvarstagande och öppenhet i beslutsprocessen och att stärka allmänhetens stöd för beslut om miljön,

som erkänner att det är önskvärt med öppenhet i all statlig verksamhet och som uppmanar de lagstiftande organen att tillämpa principerna i denna konvention i sina förfaranden,

som även erkänner att allmänheten behöver känna till förfarandena för deltagande i beslutsprocesser på miljöområdet, ha fri tillgång till dem och veta hur de skall användas,

som dessutom erkänner den viktiga roll enskilda medborgare, icke-statliga organisationer och den privata sektorn kan spela på miljöskyddsområdet,

som önskar främja utbildning i miljöfrågor för att öka förståelsen av miljön och den hållbara utvecklingen och för att stimulera en bred allmän medvetenhet om, och deltagande i, beslutsprocesser som påverkar miljön och den hållbara utvecklingen,

som konstaterar att det är viktigt att i detta hänseende använda sig av medierna och elektroniska eller andra framtida kommunikationsformer,

som erkänner vikten av att regeringarna till fullo integrerar miljöhänsyn i sitt beslutsfattande och att myndigheterna följaktligen behöver förfoga över exakt, uttömmande och aktuell miljöinformation,

som erkänner att myndigheterna innehar miljöinformation i det allmännas intresse,

cess to justice in environmental matters, and acknowledging in this regard that citizens may need assistance in order to exercise their rights,

Recognizing that, in the field of the environment, improved access to information and public participation in decision-making enhance the quality and the implementation of decisions, contribute to public awareness of environmental issues, give the public the opportunity to express its concerns and enable public authorities to take due account of such concerns,

Aiming thereby to further the accountability of and transparency in decision-making and to strengthen public support for decisions on the environment,

Recognizing the desirability of transparency in all branches of government and inviting legislative bodies to implement the principles of this Convention in their proceedings,

Recognizing also that the public needs to be aware of the procedures for participation in environmental decision-making, have free access to them and know how to use them,

Recognizing further the importance of the respective roles that individual citizens, non-governmental organizations and the private sector can play in environmental protection,

Desiring to promote environmental education to further the understanding of the environment and sustainable development and to encourage widespread public awareness of, and participation in, decisions affecting the environment and sustainable development,

Noting, in this context, the importance of making use of the media and of electronic or other, future forms of communication,

Recognizing the importance of fully integrating environmental considerations in governmental decision-making and the consequent need for public authorities to be in possession of accurate, comprehensive and up-to-date environmental information,

Acknowledging that public authorities hold environmental information in the public interest,

som är angelägna om att allmänheten, organisationer inbegripna, bör ha tillgång till effektiva rättsliga mekanismer så att deras berättigade intressen skyddas och lagen följs,

som anser att det är viktigt att konsumenterna får tillfredsställande produktinformation så att de kan göra välgrundade miljöval,

som erkänner allmänhetens oro för avsiktliga utsläpp av genetiskt modifierade organismer i miljön och behovet av ökad insyn och större deltagande av allmänheten i beslutsprocesser på detta område,

som är övertygade om att tillämpningen av denna konvention kommer att bidra till att stärka demokratin inom det geografiska område som omfattas av Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa (ECE),

som är medvetna om den roll som ECE har i detta hänseende och som bland annat erinrar om ECE:s riktlinjer för tillgång till miljöinformation och allmänhetens deltagande i beslut om miljön, som godkändes i den ministerdeklaration som antogs vid den tredje ministerkonferensen "Miljö för Europa" i Sofia, Bulgarien, den 25 oktober 1995,

som tar hänsyn till de tillämpliga bestämmelserna i konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang, upprättad i Esbo, Finland, den 25 februari 1991, samt konventionen om gränsöverskridande konsekvenser av industriolyckor och konventionen om skydd och användning av gränsöverskridande vattendrag och internationella sjöar, båda upprättade i Helsingfors den 17 mars 1992, och andra regionala konventioner,

som är medvetna om att antagandet av denna konvention kommer att bidra till att ytterligare stärka processen "Miljö för Europa" och till att den fjärde ministerkonferensen i Århus, Danmark, i juni 1998, kommer att bli framgångsrik,

har kommit överens om följande.

Concerned that effective judicial mechanisms should be accessible to the public, including organizations, so that its legitimate interests are protected and the law is enforced,

Noting the importance of adequate product information being provided to consumers to enable them to make informed environmental choices,

Recognizing the concern of the public about the deliberate release of genetically modified organisms into the environment and the need for increased transparency and greater public participation in decision-making in this field,

Convinced that the implementation of this Convention will contribute to strengthening democracy in the region of the United Nations Economic Commission for Europe (ECE),

Conscious of the role played in this respect by ECE and recalling, inter alia, the ECE Guidelines on Access to Environmental Information and Public Participation in Environmental Decision-making endorsed in the Ministerial Declaration adopted at the Third Ministerial Conference "Environment for Europe" in Sofia, Bulgaria, on 25 October 1995,

Bearing in mind the relevant provisions in the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context, done at Espoo, Finland, on 25 February 1991, and the Convention on the Transboundary Effects of Industrial Accidents and the Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes, both done at Helsinki on 17 March 1992, and other regional conventions,

Conscious that the adoption of this Convention will have contributed to the further strengthening of the "Environment for Europe" process and to the results of the Fourth Ministerial Conference in Aarhus, Denmark, in June 1998,

Have agreed as follows:

Artikel 1

Syften

För att bidra till att skydda den rätt som var och en i nuvarande och framtida generationer har att leva i en miljö som är förenlig med hans eller hennes hälsa och välbefinnande skall varje part garantera rätten att få tillgång till information, allmänhetens rätt att delta i beslutsprocesser och rätten att få tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor i enlighet med bestämmelserna i denna konvention.

Artikel 2

Definitioner

I denna konvention används följande beteckningar med de betydelse som anges här:

1. *part*: en fördragsslutande part i denna konvention, om inte annat anges i texten,

2. *myndighet*:

a) statlig eller annan offentlig förvaltning,

b) fysiska eller juridiska personer som har offentliga förvaltningsuppgifter enligt nationell rätt, inbegripet särskilda uppgifter, verksamheter eller tjänster som rör miljön,

c) fysiska eller juridiska personer som har offentligt ansvar eller offentliga uppgifter eller som tillhandahåller offentliga tjänster som har samband med miljön under överinseende av ett organ eller en person som avses i a eller b,

d) institutioner i sådana regionala organisationer för ekonomisk integration som avses i artikel 17 och som är parter i denna konvention.

Beteckningen *myndighet* omfattar inte organ eller institutioner när de handlar i egenkap av dömande eller lagstiftande myndighet.

3. *miljöinformation*: all information i skriftlig form, bild- eller ljudform, elektronisk form eller annan materiell form om

a) tillståndet för olika delar av miljön, som luft och atmosfär, vatten, jord, mark,

Article 1

Objective

In order to contribute to the protection of the right of every person of present and future generations to live in an environment adequate to his or her health and well-being, each Party shall guarantee the rights of access to information, public participation in decision-making, and access to justice in environmental matters in accordance with the provisions of this Convention.

Article 2

Definitions

For the purposes of this Convention,

1. "Party" means, unless the text otherwise indicates, a Contracting Party to this Convention;

2. "Public authority" means:

(a) Government at national, regional and other level;

(b) Natural or legal persons performing public administrative functions under national law, including specific duties, activities or services in relation to the environment;

(c) Any other natural or legal persons having public responsibilities or functions, or providing public services, in relation to the environment, under the control of a body or person falling within subparagraphs (a) or (b) above;

(d) The institutions of any regional economic integration organization referred to in article 17 which is a Party to this Convention.

This definition does not include bodies or institutions acting in a judicial or legislative capacity;

3. "Environmental information" means any information in written, visual, aural, electronic or any other material form on:

(a) The state of elements of the environment, such as air and atmosphere, water,

land, landskap och naturområden, biologisk mångfald och dess elar, inbegripet genetiskt modifierade organismer, och samspelet mellan dessa delar,

b) faktorer som substanser, energi, buller och strålning samt verksamheter eller åtgärder, inbegripet förvaltningsåtgärder, miljöavtal, riktlinjer, lagstiftning, planer och program, som påverkar eller troligtvis påverkar de delar av miljön som anges i a, samt kostnads- och nyttoanalys och andra ekonomiska analyser och antaganden som används i beslutsfattandet på miljöområdet,

c) tillståndet för människors hälsa och säkerhet, livsvillkor, kulturmiljöer och byggnadsverk, i den mån de påverkas eller kan påverkas av tillståndet för miljöns beståndsdelar eller, genom dessa beståndsdelar, av de faktorer, verksamheter eller åtgärder som avses i b ovan,

4. *allmänhet*: en eller flera fysiska eller juridiska personer och, i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis, föreningar, organisationer eller grupper bestående av fysiska eller juridiska personer,

5. *berörd allmänhet*: den allmänhet som berörs eller kan beröras av eller som har intresse av ett beslut på miljöområdet; i denna konvention skall icke-statliga organisationer som främjar miljöskydd och som uppfyller de krav som uppställs i nationell rätt anses ha ett sådant intresse.

Artikel 3

Allmänna bestämmelser

1. Varje part skall införa nödvändiga lagar och andra författningar och vidta andra nödvändiga åtgärder, inbegripet åtgärder avsedda att se till att de bestämmelser som införlivar bestämmelserna om information, allmänhetens deltagande och tillgång till rättslig prövning i denna konvention är sinsemellan förenliga, och lämpliga genomförandeåtgärder för att fastställa och upprätthålla tydliga, öppna och enhetliga ramar för införlivandet av bestämmelserna i denna konvention.

soil, land, landscape and natural sites, biological diversity and its components, including genetically modified organisms, and the interaction among these elements;

(b) Factors, such as substances, energy, noise and radiation, and activities or measures, including administrative measures, environmental agreements, policies, legislation, plans and programmes, affecting or likely to affect the elements of the environment within the scope of subparagraph (a) above, and cost-benefit and other economic analyses and assumptions used in environmental decision-making;

(c) The state of human health and safety, conditions of human life, cultural sites and built structures, inasmuch as they are or may be affected by the state of the elements of the environment or, through these elements, by the factors, activities or measures referred to in subparagraph (b) above;

4. "The public" means one or more natural or legal persons, and, in accordance with national legislation or practice, their associations, organizations or groups;

5. "The public concerned" means the public affected or likely to be affected by, or having an interest in, the environmental decision-making; for the purposes of this definition, non-governmental organizations promoting environmental protection and meeting any requirements under national law shall be deemed to have an interest.

Article 3

General Provisions

1. Each Party shall take the necessary legislative, regulatory and other measures, including measures to achieve compatibility between the provisions implementing the information, public participation and access-to-justice provisions in this Convention, as well as proper enforcement measures, to establish and maintain a clear, transparent and consistent framework to implement the provisions of this Convention.

2. Varje part skall bemöda sig om att se till att tjänstemän och myndigheter bistår allmänheten och ger den vägledning i hur man får tillgång till information, lättare deltar i beslutsprocesser och får tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

3. Varje part skall främja allmänhetens utbildning och medvetenhet i miljöfrågor, särskilt i hur man får tillgång till information, deltar i beslutsprocesser och får tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

4. Varje part skall ge det erkännande och stöd som behövs till föreningar, organisationer eller grupper som främjar miljöskydd och se till att det nationella rättssystemet är förenligt med denna skyldighet.

5. Bestämmelserna i denna konvention skall inte inverka på en parts rätt att behålla eller införa åtgärder som ger en bredare tillgång till information, en mera omfattande möjlighet för allmänheten att delta i beslutsprocesser eller en mera omfattande tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor än vad som krävs i denna konvention.

6. Ingenting i denna konvention innebär ett krav att göra undantag från befintliga rättigheter i fråga om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser eller tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

7. Varje part skall verka för att principerna i denna konvention tillämpas i internationella beslutprocesser som rör miljön och inom ramen för internationella organisationer när miljöfrågor behandlas.

8. Varje part skall se till att personer som utövar sina rättigheter i enlighet med bestämmelserna i denna konvention inte på något sätt skall bestraffas, förföljs eller trakasseras för detta. Denna bestämmelse skall inte inverka på de nationella domstolarnas befogenheter att besluta om rimlig ersättning för kostnader i samband med rättsliga förfaranden.

9. Inom ramen för denna konvention skall allmänheten ha tillgång till information, möjlighet att delta i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor utan att bli diskriminerad på grund av med-

2. Each Party shall endeavour to ensure that officials and authorities assist and provide guidance to the public in seeking access to information, in facilitating participation in decision-making and in seeking access to justice in environmental matters.

3. Each Party shall promote environmental education and environmental awareness among the public, especially on how to obtain access to information, to participate in decision-making and to obtain access to justice in environmental matters.

4. Each Party shall provide for appropriate recognition of and support to associations, organizations or groups promoting environmental protection and ensure that its national legal system is consistent with this obligation.

5. The provisions of this Convention shall not affect the right of a Party to maintain or introduce measures providing for broader access to information, more extensive public participation in decision-making and wider access to justice in environmental matters than required by this Convention.

6. This Convention shall not require any derogation from existing rights of access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters.

7. Each Party shall promote the application of the principles of this Convention in international environmental decision-making processes and within the framework of international organizations in matters relating to the environment.

8. Each Party shall ensure that persons exercising their rights in conformity with the provisions of this Convention shall not be penalized, persecuted or harassed in any way for their involvement. This provision shall not affect the powers of national courts to award reasonable costs in judicial proceedings.

9. Within the scope of the relevant provisions of this Convention, the public shall have access to information, have the possibility to participate in decision-making and have access to justice in environmental mat-

borgarskap, nationalitet eller hemvist eller, när det gäller juridiska personer, var personen har sitt registrerade säte eller sin huvudsakliga verksamhet.

ters without discrimination as to citizenship, nationality or domicile and, in the case of a legal person, without discrimination as to where it has its registered seat or an effective centre of its activities.

Artikel 4

Tillgång till miljöinformation

1. Om inte annat följer av övriga punkter i denna artikel skall varje part se till att myndigheter på begäran ger allmänheten tillgång till miljöinformation inom ramen för den nationella lagstiftningen, inbegripet, om inte annat följs av b, begärda kopior av de handlingar som innehåller informationen,

a) utan att skälen för begäran behöver anges,

b) i den form som begärs, utom när

i) det är rimligt att myndigheten gör den tillgänglig i annan form, varvid skälen för detta skall uppges, eller

ii) informationen redan finns tillgänglig i annan form.

2. Den miljöinformation som avses i punkt 1 skall lämnas ut så snart som möjligt, dock senast en månad efter det att begäran lämnades in, om inte informationen är så omfattande och komplicerad att tidsfristen bör förlängas till högst två månader efter begäran. Sökanden skall informeras om förlängningen och om skälen till den.

3. En begäran om miljöinformation får avslås om

a) informationen inte finns hos den myndighet som begäran har ställts till,

b) begäran är uppenbart orimlig eller för allmänt hållen, eller

c) begäran avser material som ännu inte färdigställts eller myndigheters interna meddelanden, om sådana undantag är föreskrivna i nationell rätt eller enligt sedvana,

Article 4

Access to Environmental Information

1. Each Party shall ensure that, subject to the following paragraphs of this article, public authorities, in response to a request for environmental information, make such information available to the public, within the framework of national legislation, including, where requested and subject to subparagraph (b) below, copies of the actual documentation containing or comprising such information:

(a) Without an interest having to be stated;

(b) In the form requested unless:

(i) It is reasonable for the public authority to make it available in another form, in which case reasons shall be given for making it available in that form; or

(ii) The information is already publicly available in another form.

2. The environmental information referred to in paragraph 1 above shall be made available as soon as possible and at the latest within one month after the request has been submitted, unless the volume and the complexity of the information justify an extension of this period up to two months after the request. The applicant shall be informed of any extension and of the reasons justifying it.

3. A request for environmental information may be refused if:

(a) The public authority to which the request is addressed does not hold the environmental information requested;

(b) The request is manifestly unreasonable or formulated in too general a manner; or

(c) The request concerns material in the course of completion or concerns internal communications of public authorities where such an exemption is provided for in na-

varvid hänsyn skall tas till allmänhetens intresse av att informationen lämnas ut.

4. En begäran om miljöinformation får avslås om utlämnandet skulle få negativa följder för följande:

a) Sekretess som omfattar myndigheters verksamhet, då sådan sekretess gäller enligt nationell rätt.

b) Internationella förbindelser, det nationella försvaret eller allmän säkerhet.

c) Domstolsförfaranden, personers möjlighet att få en rättvis rättegång eller en myndighets möjligheter att genomföra en undersökning av straffrättslig eller disciplinär art.

d) Sekretess som omfattar kommersiell eller industriell information, där sådan sekretess skyddas i lag i syfte att skydda legitima ekonomiska intressen. Denna punkt skall inte hindra utlämnande av information om utsläpp som är av betydelse i miljöskyddshänseende.

e) Immateriella rättigheter.

f) Sekretess som omfattar personuppgifter eller akter om en fysisk person, om denna person inte har gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut till allmänheten, om sådan sekretess gäller enligt nationell rätt.

g) Tredje parts intressen, om den parten har tillhandahållit den begärda informationen frivilligt utan att vara skyldig att göra det enligt lag eller utan att kunna åläggas att göra det enligt lag, såvida inte parten i fråga har gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut.

h) Skydd av den miljö som informationen avser, till exempel parningsplatser för sällsynta arter.

Ovannämnda grunder för avslag skall tolkas restriktivt, varvid hänsyn skall tas till allmänhetens intresse av att informationen lämnas ut och huruvida informationen gäller utsläpp i miljön.

5. Om den begärda miljöinformationen inte finns hos den myndighet som sökanden vänt sig till skall myndigheten så snart som möjligt meddela sökanden hos vilken myndighet informationen kan sökas eller vidarebefordra begäran till den

tional law or customary practice, taking into account the public interest served by disclosure.

4. A request for environmental information may be refused if the disclosure would adversely affect:

(a) The confidentiality of the proceedings of public authorities, where such confidentiality is provided for under national law;

(b) International relations, national defence or public security;

(c) The course of justice, the ability of a person to receive a fair trial or the ability of a public authority to conduct an enquiry of a criminal or disciplinary nature;

(d) The confidentiality of commercial and industrial information, where such confidentiality is protected by law in order to protect a legitimate economic interest. Within this framework, information on emissions which is relevant for the protection of the environment shall be disclosed;

(e) Intellectual property rights;

(f) The confidentiality of personal data and/or files relating to a natural person where that person has not consented to the disclosure of the information to the public, where such confidentiality is provided for in national law;

(g) The interests of a third party which has supplied the information requested without that party being under or capable of being put under a legal obligation to do so, and where that party does not consent to the release of the material; or

(h) The environment to which the information relates, such as the breeding sites of rare species.

The aforementioned grounds for refusal shall be interpreted in a restrictive way, taking into account the public interest served by disclosure and taking into account whether the information requested relates to emissions into the environment.

5. Where a public authority does not hold the environmental information requested, this public authority shall, as promptly as possible, inform the applicant of the public authority to which it believes it is possible to apply for the information requested or

myndigheten och meddela sökanden att så skett.

6. Om det är möjligt att särskilja information som enligt punkterna 3 c och 4 inte behöver lämnas utan att de undantagna informationens sekretess påverkas, skall varje part se till att myndigheterna lämnar ut resten av den begärda informationen.

7. Beslut om avslag på en begäran skall vara skriftligt om begäran är skriftlig eller om sökanden begär det. Beslutet skall innehålla en motivering till avslaget och upplysningar om det prövningsförfarande som föreskrivs i artikel 9. Beslutet skall lämnas så snart som möjligt, dock senast en månad efter det att begäran lämnades in,, om inte informationen är så komplicerad att tidsfristen bör förlängas till högst två månader. Sökanden skall informeras om förlängningen och om skälen till den.

8. Varje part får ge sina myndigheter tillstånd att ta ut en avgift för att lämna ut information, men denna avgift får inte vara högre än vad som är rimligt. Myndigheter som avser att ta ut en sådan avgift skall tillhandahålla sökandena en förteckning över avgifterna och ange i vilka fall de kommer att tas ut eller inte tas ut, och i vilka fall avgiften skall betalas i förskott.

Artikel 5

Insamling och spridning av miljöinformation

1. Varje part skall se till

a) att myndigheterna innehar och uppdaterar miljöinformation som är relevant för deras verksamhet,

b) att obligatoriska system införs som myndigheter fortlöpande förser myndigheterna med nödvändig information om föreslagna och befintliga verksamheter som kan påverka miljön väsentligt,

c) att, vid omedelbart hot mot människors hälsa eller miljön oberoende av om hotet kommer från mänsklig verksamhet eller har

transfer the request to that authority and inform the applicant accordingly.

6. Each Party shall ensure that, if information exempted from disclosure under paragraphs 3 (c) and 4 above can be separated out without prejudice to the confidentiality of the information exempted, public authorities make available the remainder of the environmental information that has been requested.

7. A refusal of a request shall be in writing if the request was in writing or the applicant so requests. A refusal shall state the reasons for the refusal and give information on access to the review procedure provided for in accordance with article 9. The refusal shall be made as soon as possible and at the latest within one month, unless the complexity of the information justifies an extension of this period up to two months after the request. The applicant shall be informed of any extension and of the reasons justifying it.

8. Each Party may allow its public authorities to make a charge for supplying information, but such charge shall not exceed a reasonable amount. Public authorities intending to make such a charge for supplying information shall make available to applicants a schedule of charges which may be levied, indicating the circumstances in which they may be levied or waived and when the supply of information is conditional on the advance payment of such a charge.

Article 5

Collection and Dissemination of Environmental Information

1. Each Party shall ensure that:

(a) Public authorities possess and update environmental information which is relevant to their functions;

(b) Mandatory systems are established so that there is an adequate flow of information to public authorities about proposed and existing activities which may significantly affect the environment;

(c) In the event of any imminent threat to human health or the environment, whether caused by human activities or due to natural

naturliga orsaker, all information som gör det möjligt för allmänheten att förebygga eller begränsa skador och som finns hos en myndighet, omedelbart sprids till de delar av allmänheten som riskerar att drabbas.

2. Varje part skall se till att myndigheterna inom ramen för den nationella lagstiftningen lämnar allmänheten miljöinformation på ett öppet sätt och att miljöinformation verkligen finns tillgänglig, bl.a. genom att

a) ge allmänheten tillräcklig information om arten och omfattningen av den miljöinformation som finns hos myndigheten, hur miljöinformationen lämnas ut och görs tillgänglig och hur man kan gå till väga för att få tag på den,

b) vidta och upprätthålla praktiska åtgärder, t.ex. att

i) ha förteckningar, register eller kartotek som är tillgängliga för allmänheten,

ii) se till att tjänstemännen ger allmänheten stöd när den begär att få tillgång till information enligt denna konvention och

iii) utse kontaktställen, och

c) ge kostnadsfri tillgång till den miljöinformation som finns i förteckningar, register eller kartotek som avses i b i .

3. Varje part skall se till att miljöinformationen fortlöpande görs tillgänglig i elektroniska databaser som är lätt åtkomliga för allmänheten via allmänt tillgängliga telenät. Information som är tillgänglig i denna form bör omfatta

a) sådana rapporter om tillståndet i miljön som avses i punkt 4,

b) lagar och andra författningar om eller med anknytning till miljön,

c) i förekommande fall riktlinjer, planer och program om eller med anknytning till miljön, och

d) övrig information, i den mån tillgängligheten av sådan information i denna form skulle underlätta tillämpningen av den nationella lagstiftning som införlivar denna konvention, under förutsättning att denna information redan finns tillgänglig i elektronisk form.

causes, all information which could enable the public to take measures to prevent or mitigate harm arising from the threat and is held by a public authority is disseminated immediately and without delay to members of the public who may be affected.

2. Each Party shall ensure that, within the framework of national legislation, the way in which public authorities make environmental information available to the public is transparent and that environmental information is effectively accessible, inter alia, by:

(a) Providing sufficient information to the public about the type and scope of environmental information held by the relevant public authorities, the basic terms and conditions under which such information is made available and accessible, and the process by which it can be obtained;

(b) Establishing and maintaining practical arrangements, such as:

(i) Publicly accessible lists, registers or files;

(ii) Requiring officials to support the public in seeking access to information under this Convention; and

(iii) The identification of points of contact; and

(c) Providing access to the environmental information contained in lists, registers or files as referred to in subparagraph (b) (i) above free of charge.

3. Each Party shall ensure that environmental information progressively becomes available in electronic databases which are easily accessible to the public through public telecommunications networks. Information accessible in this form should include:

(a) Reports on the state of the environment, as referred to in paragraph 4 below;

(b) Texts of legislation on or relating to the environment;

(c) As appropriate, policies, plans and programmes on or relating to the environment, and environmental agreements; and

(d) Other information, to the extent that the availability of such information in this form would facilitate the application of national law implementing this Convention, provided that such information is already available in electronic form.

4. Varje part skall med jämna mellanrum som inte överstiger tre eller fyra år offentliggöra och sprida en nationell rapport om tillståndet i miljön, inbegripet information om miljöns kvalitet och miljöbelastningen.

5. Varje part skall inom ramen för sin lagstiftning vidta åtgärder för att sprida bl.a.

a) dokument om lagstiftning och politik, såsom dokument om strategier, riktlinjer, program och åtgärdsplaner rörande miljön samt sådana lägesrapporter om hur dessa genomförs som framställts på olika förvaltningsnivåer,

b) internationella fördrag, konventioner och avtal om miljöfrågor, och

c) i förekommande fall andra viktiga internationella dokument om miljöfrågor.

6. Varje part skall stimulera dem som utövar verksamheter som har en betydande påverkan på miljön att regelbundet informera allmänheten om sina verksamheter och produkters miljöpåverkan, i förekommande fall genom frivillig miljömärkning eller miljörevision eller på annat sätt.

7. Varje part skall

a) offentliggöra alla fakta och analyser av fakta som parten anser relevanta och viktiga för utformningen av större miljöpolitiska förslag,

b) offentliggöra, eller på annat sätt göra åtkomligt, tillgängligt material som förklarar hur parten kommunicerar med allmänheten i frågor som omfattas av denna konvention, och

c) i lämplig form tillhandahålla information om hur förvaltningen på alla nivåer fullgör sina offentliga uppgifter eller tillhandahåller offentliga tjänster åt allmänheten med avseende på miljön.

8. Varje part skall se till att den produktinformation som behövs görs tillgänglig för allmänheten på ett sådant sätt att konsumenterna kan göra välgrundade miljöval.

9. Varje part skall vidta åtgärder för att gradvis införa, med hänsyn till internatio-

4. Each Party shall, at regular intervals not exceeding three or four years, publish and disseminate a national report on the state of the environment, including information on the quality of the environment and information on pressures on the environment.

5. Each Party shall take measures within the framework of its legislation for the purpose of disseminating, inter alia:

(a) Legislation and policy documents such as documents on strategies, policies, programmes and action plans relating to the environment, and progress reports on their implementation, prepared at various levels of government;

(b) International treaties, conventions and agreements on environmental issues; and

(c) Other significant international documents on environmental issues, as appropriate.

6. Each Party shall encourage operators whose activities have a significant impact on the environment to inform the public regularly of the environmental impact of their activities and products, where appropriate within the framework of voluntary eco-labelling or eco-auditing schemes or by other means.

7. Each Party shall:

(a) Publish the facts and analyses of facts which it considers relevant and important in framing major environmental policy proposals;

(b) Publish, or otherwise make accessible, available explanatory material on its dealings with the public in matters falling within the scope of this Convention; and

(c) Provide in an appropriate form information on the performance of public functions or the provision of public services relating to the environment by government at all levels.

8. Each Party shall develop mechanisms with a view to ensuring that sufficient product information is made available to the public in a manner which enables consumers to make informed environmental choices.

9. Each Party shall take steps to establish progressively, taking into account interna-

nella processer där så är möjligt, ett enhetligt landsomfattande system för inventering och registrering av föroreningar i en strukturerad databas som är åtkomlig för allmänheten och sammanställd genom standardiserad inrapportering. Ett sådant system kan omfatta tillförsel, utsläpp och överföring av vissa angivna ämnen och produkter, inbegripet vatten-, energi- och resursanvändning, från vissa angivna verksamheter till olika miljöer och till platser för behandling och omhändertagande på den ursprungliga platsen eller på annan plats.

10. Ingenting i denna artikel påverkar parternas rätt att vägra att lämna ut viss miljöinformation i enlighet med artikel 4.3 och 4.4.

Artikel 6

Allmänhetens deltagande i beslut om vissa verksamheter

1. Varje part

a) skall tillämpa bestämmelserna i denna artikel i fråga om beslut om huruvida sådana föreslagna verksamheter som anges i bilaga I skall tillåtas,

b) skall i enlighet med sin nationella rätt även tillämpa bestämmelserna i denna artikel på beslut om föreslagna verksamheter som inte anges i bilaga I och som kan ha betydande påverkan på miljön. Parterna skall för detta ändamål avgöra om den föreslagna verksamheten omfattas av dessa bestämmelser, och

c) kan, om det är föreskrivet i den nationella rätten, i varje enskilt fall besluta att inte tillämpa bestämmelserna i denna artikel på föreslagna verksamheter som tjänar det nationella försvarets syften, om parten anser att en sådan tillämpning skulle inverka menligt på dessa syften.

2. I beslutsprocesser om miljön skall den berörda allmänheten på ett tidigt och lämpligt stadium informeras på ett effektivt sätt, antingen genom offentligt tillkännagivande eller i förekommande fall enskilt, bl.a. om

a) den föreslagna verksamheten och den ansökan om vilken beslut skall fattas,

tional processes where appropriate, a coherent, nationwide system of pollution inventories or registers on a structured, computerized and publicly accessible database compiled through standardized reporting. Such a system may include inputs, releases and transfers of a specified range of substances and products, including water, energy and resource use, from a specified range of activities to environmental media and to on-site and offsite treatment and disposal sites.

10. Nothing in this article may prejudice the right of Parties to refuse to disclose certain environmental information in accordance with article 4, paragraphs 3 and 4.

Article 6

Public Participation in Decisions on Specific Activities

1. Each Party:

(a) Shall apply the provisions of this article with respect to decisions on whether to permit proposed activities listed in annex I;

(b) Shall, in accordance with its national law, also apply the provisions of this article to decisions on proposed activities not listed in annex I which may have a significant effect on the environment. To this end, Parties shall determine whether such a proposed activity is subject to these provisions; and

(c) May decide, on a case-by-case basis if so provided under national law, not to apply the provisions of this article to proposed activities serving national defence purposes, if that Party deems that such application would have an adverse effect on these purposes.

2. The public concerned shall be informed, either by public notice or individually as appropriate, early in an environmental decision-making procedure, and in an adequate, timely and effective manner, inter alia, of:

(a) The proposed activity and the application on which a decision will be taken;

b) vilka slags beslut som kan komma att fattas eller om förslaget till beslut,

c) vilken myndighet som ansvarar för beslutet,

d) den tänkta beslutsprocessen, inbegripet, om sådan information kan lämnas, information om

- i) när beslutsprocessen påbörjas,
- ii) allmänhetens möjligheter att delta,

iii) tid och plats för planerad offentlig utfrågning,

iv) till vilken myndighet man kan vända sig för att få relevant information och var sådan information finns tillgänglig för allmänhetens granskning,

v) vilken berörd myndighet eller annat offentligt organ som tar emot synpunkter eller frågor samt inom vilken tid synpunkterna eller frågorna tas emot,

vi) vilken miljöinformation av betydelse om den föreslagna verksamheten som finns tillgänglig, och

e) huruvida verksamheten är föremål för en nationell eller gränsöverskridande miljökonsekvensbeskrivning.

3. Varje etapp i förfarandet för allmänhetens deltagande i beslutsprocessen skall innehålla rimliga tidsfrister som är tillräckligt långa för att allmänheten skall kunna informeras i enlighet med punkt 2 och i praktiken kunna förbereda sig och delta på ett meningsfullt sätt

4. Varje part skall sörja för att allmänhetens deltagande sker på ett tidigt stadium, när alla alternativ är möjliga och allmänheten kan delta på ett meningsfullt sätt.

5. Varje part bör i förekommande fall uppmuntra potentiella sökande att innan de ansöker om tillstånd göra klart för sig vilken allmänhet som berörs, inleda diskussioner med den och informera om syftet med sin ansökan.

6. Varje part skall kräva att de behöriga myndigheterna, på begäran när detta krävs enligt nationell rätt, ger den berörda allmänheten möjlighet att kostnadsfritt och så snart informationen blir tillgänglig ta del av all information som är av betydelse för den beslutsprocess som avses i denna artikel

(b) The nature of possible decisions or the draft decision;

(c) The public authority responsible for making the decision;

(d) The envisaged procedure, including, as and when this information can be provided:

- (i) The commencement of the procedure;
- (ii) The opportunities for the public to participate;

(iii) The time and venue of any envisaged public hearing;

(iv) An indication of the public authority from which relevant information can be obtained and where the relevant information has been deposited for examination by the public;

(v) An indication of the relevant public authority or any other official body to which comments or questions can be submitted and of the time schedule for transmittal of comments or questions; and

(vi) An indication of what environmental information relevant to the proposed activity is available; and

(e) The fact that the activity is subject to a national or transboundary environmental impact assessment procedure.

3. The public participation procedures shall include reasonable time-frames for the different phases, allowing sufficient time for informing the public in accordance with paragraph 2 above and for the public to prepare and participate effectively during the environmental decision-making.

4. Each Party shall provide for early public participation, when all options are open and effective public participation can take place.

5. Each Party should, where appropriate, encourage prospective applicants to identify the public concerned, to enter into discussions, and to provide information regarding the objectives of their application before applying for a permit.

6. Each Party shall require the competent public authorities to give the public concerned access for examination, upon request where so required under national law, free of charge and as soon as it becomes available, to all information relevant to the decision-making referred to in this article that is

och som finns tillgänglig under den tid förfarandet för allmänhetens medverkan pågår, vilket dock inte skall påverka parternas rätt att vägra att lämna ut vissa uppgifter i enlighet med artikel 4.3 och 4.4. Informationen skall, utan att det påverkar bestämmelserna i artikel 4, omfatta minst

a) en beskrivning av den föreslagna verksamhetens lokalisering samt fysiska och tekniska egenskaper, inbegripet en uppskattning av förväntade restprodukter och utsläpp,

b) en beskrivning av den föreslagna verksamhetens betydande påverkan på miljön,

c) en beskrivning av planerade åtgärder avsedda att förebygga eller minska miljöpåverkan, utsläppen inbegripna,

d) en icke-teknisk sammanfattning av ovanstående,

e) en översikt över de huvudalternativ som sökanden överväger,

f) i enlighet med den nationella lagstiftningen, de viktigaste rapporter och yttranden som hade lämnats till myndigheten vid den tidpunkt då den berörda allmänheten skall informeras i enlighet med punkt 2.

7. Allmänhetens deltagande i beslutsprocessen skall innefatta en möjlighet att skriftligen eller, i förekommande fall, vid en offentlig utfrågning eller ett offentligt möte med sökanden, lämna alla synpunkter, upplysningar, analyser eller åsikter som den anser vara av betydelse för den föreslagna verksamheten.

8. Varje part skall se till att det i beslutet tas vederbörlig hänsyn till vad som framkommit vid allmänhetens deltagande.

9. Varje part skall se till att allmänheten informeras på föreskrivet sätt om beslutet så snart det har fattats av myndigheten. Varje part skall göra beslutstexten tillgänglig för allmänheten tillsammans med skäl och överväganden som beslutet är grundat på.

10. Varje part skall se till att bestämmelserna i punkterna 2—9 i denna artikel också tillämpas i lämpliga fall när en myndighet omprövar eller uppdaterar villkoren för den verksamhet som avses i punkt 1.

available at the time of the public participation procedure, without prejudice to the right of Parties to refuse to disclose certain information in accordance with article 4, paragraphs 3 and 4. The relevant information shall include at least, and without prejudice to the provisions of article 4:

(a) A description of the site and the physical and technical characteristics of the proposed activity, including an estimate of the expected residues and emissions;

(b) A description of the significant effects of the proposed activity on the environment;

(c) A description of the measures envisaged to prevent and/or reduce the effects, including emissions;

(d) A non-technical summary of the above;

(e) An outline of the main alternatives studied by the applicant; and

(f) In accordance with national legislation, the main reports and advice issued to the public authority at the time when the public concerned shall be informed in accordance with paragraph 2 above.

7. Procedures for public participation shall allow the public to submit, in writing or, as appropriate, at a public hearing or inquiry with the applicant, any comments, information, analyses or opinions that it considers relevant to the proposed activity.

8. Each Party shall ensure that in the decision due account is taken of the outcome of the public participation.

9. Each Party shall ensure that, when the decision has been taken by the public authority, the public is promptly informed of the decision in accordance with the appropriate procedures. Each Party shall make accessible to the public the text of the decision along with the reasons and considerations on which the decision is based.

10. Each Party shall ensure that, when a public authority reconsiders or updates the operating conditions for an activity referred to in paragraph 1, the provisions of paragraphs 2 to 9 of this article are applied *mutatis mutandis*, and where appropriate.

11. Varje part skall inom ramen för sin nationella rätt i möjlig och lämplig utsträckning tillämpa bestämmelserna i denna artikel på beslut om huruvida den skall tillåta avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön.

Artikel 7

Allmänhetens deltagande i utarbetandet av planer, program och riktlinjer avseende miljön

Varje part skall, sedan den har försett allmänheten med nödvändig information, vidta praktiska eller andra åtgärder för att allmänheten inom öppna och rimliga ramar skall kunna delta i utarbetandet av planer och program avseende miljön. Inom dessa ramar skall artikel 6.3, 6.4 och 6.8 tillämpas. Den behöriga myndigheten skall med beaktande av syftet med denna konvention fastställa vilken allmänhet som får delta. Varje part skall i lämplig utsträckning bemöda sig om att ge allmänheten möjlighet att delta i utarbetandet av riktlinjer avseende miljön.

Artikel 8

Allmänhetens deltagande i utarbetandet av lagar och andra författningar

Varje part skall sträva efter att främja ett effektivt deltagande från allmänhetens sida på ett lämpligt stadium och medan det fortfarande finns alternativ närmyndigheterna utarbetar lagar och andra författningar som kan ha en betydande miljöpåverkan. För det ändamålet skall följande åtgärder vidtas:

- a) Tillräcklig tid för ett effektivt deltagande bör fastställas.
- b) Förslag till regler bör offentliggöras eller på annat sätt göras tillgängliga för allmänheten.
- c) Allmänheten bör ges tillfälle att yttra

11. Each Party shall, within the framework of its national law, apply, to the extent feasible and appropriate, provisions of this article to decisions on whether to permit the deliberate release of genetically modified organisms into the environment.

Article 7

Public Participation Concerning Plans, Programmes and Policies Relating to the Environment

Each Party shall make appropriate practical and/or other provisions for the public to participate during the preparation of plans and programmes relating to the environment, within a transparent and fair framework, having provided the necessary information to the public. Within this framework, article 6, paragraphs 3, 4 and 8, shall be applied. The public which may participate shall be identified by the relevant public authority, taking into account the objectives of this Convention. To the extent appropriate, each Party shall endeavour to provide opportunities for public participation in the preparation of policies relating to the environment.

Article 8

Public Participation the Preparation of Executive Regulations and/or Generally Applicable Legally Binding Normative Instruments

Each Party shall strive to promote effective public participation at an appropriate stage, and while options are still open, during the preparation by public authorities of executive regulations and other generally applicable legally binding rules that may have a significant effect on the environment. To this end, the following steps should be taken:

- (a) Time-frames sufficient for effective participation should be fixed;
- (b) Draft rules should be published or otherwise made publicly available; and
- (c) The public should be given the oppor-

sig direkt eller genom representativa rådgivande organ.

Vad som framkommit under allmänhetens deltagande skall i möjligaste mån beaktas.

Artikel 9

Tillgång till rättslig prövning

1. Varje part skall inom ramen för sin nationella lagstiftning se till att den som anser att hans eller hennes begäran om information enligt artikel 4 har lämnats utan avseende, felaktigt avslagits helt eller delvis, besvarats otillräckligt eller på annat sätt inte har behandlats i enlighet med bestämmelserna i den artikeln, kan få detta prövat av domstol eller något annat oberoende och opartiskt organ som inrättats genom lag.

I de fall en part föreskriver en sådan domstolsprövning skall den se till att den berörda personen även har rätt till ett snabbt lagstadgat förfarande, avgiftsfritt eller till en låg avgift, för att få sin sak omprövad av myndigheten eller prövad av ett annat oberoende och opartiskt organ än en domstol.

Slutgiltiga beslut enligt denna punkt skall vara bindande för den myndighet som förvarar informationen. Motiveringen skall vara skriftlig, åtminstone när tillgång till information nekats enligt denna punkt.

2. Varje part skall inom ramen för sin nationella lagstiftning se till att den berörda allmänhet

a) som har ett tillräckligt intresse eller,

b) som hävdar att en rättighet kränks, när detta utgör en förutsättning enligt en parts förvaltningsprocessrättsliga lagstiftning,

har rätt att få den materiella och formella giltigheten av ett beslut, en handling eller en underlåtenhet som omfattas av artikel 6 eller, om detta föreskrivs i nationell rätt och utan att det påverkar tillämpningen av punkt 3, andra tillämpliga bestämmelserna i denna konvention prövad av domstol eller något annat oberoende och opartiskt organ som inrättats genom lag.

Vad som utgör tillräckligt intresse och kränkning av en rättighet skall avgöras i en-

tunity to comment, directly or through representative consultative bodies.

The result of the public participation shall be taken into account as far as possible.

Article 9

Access to Justice

1. Each Party shall, within the framework of its national legislation, ensure that any person who considers that his or her request for information under article 4 has been ignored, wrongfully refused, whether in part or in full, inadequately answered, or otherwise not dealt with in accordance with the provisions of that article, has access to a review procedure before a court of law or another independent and impartial body established by law.

In the circumstances where a Party provides for such a review by a court of law, it shall ensure that such a person also has access to an expeditious procedure established by law that is free of charge or inexpensive for reconsideration by a public authority or review by an independent and impartial body other than a court of law.

Final decisions under this paragraph 1 shall be binding on the public authority holding the information. Reasons shall be stated in writing, at least where access to information is refused under this paragraph.

2. Each Party shall, within the framework of its national legislation, ensure that members of the public concerned

(a) Having a sufficient interest or, alternatively,

(b) Maintaining impairment of a right, where the administrative procedural law of a Party requires this as a precondition,

have access to a review procedure before a court of law and/or another independent and impartial body established by law, to challenge the substantive and procedural legality of any decision, act or omission subject to the provisions of article 6 and, where so provided for under national law and without prejudice to paragraph 3 below, of other relevant provisions of this Convention.

What constitutes a sufficient interest and impairment of a right shall be determined in

lighet med nationell rätt och i överensstämmelse med målet att ge den berörda allmänheten en omfattande tillgång till rättslig prövning inom ramen för denna konvention. Icke-statliga organisationer som uppfyller de krav som avses i artikel 2.5 skall för detta ändamål anses ha ett sådant tillräckligt intresse som avses i a. Sådana organisationer skall även anses ha rättigheter som kan kränkas i den mening som avses i b.

Bestämmelserna i denna punkt skall inte utesluta möjligheten att en förvaltningsmyndighet gör en preliminär prövning, och skall inte heller påverka kravet att saken får prövas i domstol först efter det att de administrativa prövningsförfarandena är uttömda, om den nationella rätten innehåller ett sådant krav.

3. Varje part skall dessutom, utan att det påverkar tillämpningen av de prövningsförfaranden som avses i punkterna 1 och 2, se till att den allmänhet som uppfyller eventuella kriterier i nationell rätt har rätt att få handlingar och underlåtenheter av personer och myndigheter som strider mot den nationella miljölagstiftningen prövade av domstol eller i administrativ ordning.

4. De förfaranden som avses i punkterna 1—3 skall, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1, erbjuda tillräckliga och effektiva rättsmedel, inbegripet förelägganden där så är lämpligt, och vara objektiva, rättvisa, snabba och inte oöverkomligt kostsamma. Beslut som fattas enligt denna artikel skall meddelas eller registreras skriftligen. Beslut av domstol och, när så är möjligt, av andra organ, skall vara tillgängliga för allmänheten.

5. För att göra bestämmelserna i denna artikel ännu effektivare skall varje part se till att allmänheten informeras om tillgången till prövning i domstol eller i administrativ ordning, och överväga att införa lämpliga stödåtgärder som kan undanröja eller minska ekonomiska och andra hinder för utnyttandet av tillgången till rättslig prövning.

accordance with the requirements of national law and consistently with the objective of giving the public concerned wide access to justice within the scope of this Convention. To this end, the interest of any non-governmental organization meeting the requirements referred to in article 2, paragraph 5, shall be deemed sufficient for the purpose of subparagraph (a) above. Such organizations shall also be deemed to have rights capable of being impaired for the purpose of subparagraph (b) above.

The provisions of this paragraph 2 shall not exclude the possibility of a preliminary review procedure before an administrative authority and shall not affect the requirement of exhaustion of administrative review procedures prior to recourse to judicial review procedures, where such a requirement exists under national law.

3. In addition and without prejudice to the review procedures referred to in paragraphs 1 and 2 above, each Party shall ensure that, where they meet the criteria, if any, laid down in its national law, members of the public have access to administrative or judicial procedures to challenge acts and omissions by private persons and public authorities which contravene provisions of its national law relating to the environment.

4. In addition and without prejudice to paragraph 1 above, the procedures referred to in paragraphs 1, 2 and 3 above shall provide adequate and effective remedies, including injunctive relief as appropriate, and be fair, equitable, timely and not prohibitively expensive. Decisions under this article shall be given or recorded in writing. Decisions of courts, and whenever possible of other bodies, shall be publicly accessible.

5. In order to further the effectiveness of the provisions of this article, each Party shall ensure that information is provided to the public on access to administrative and judicial review procedures and shall consider the establishment of appropriate assistance mechanisms to remove or reduce financial and other barriers to access to justice.

Artikel 10

Parternas möten

1. Parterna skall kallas till ett första möte senast ett år efter dagen för ikraftträdandet av denna konvention. Därefter skall parterna hålla ett ordinarie möte minst en gång vartannat år, om inte parterna beslutar annat, eller på skriftlig begäran av en part, under förutsättning att denna begäran stöds av minst en tredjedel av parterna inom sex månader efter det att begäran har delgivits alla parter av exekutivsekreteraren i Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa.

2. Parterna skall vid sina möten fortlöpande granska genomförandet av denna konvention på grundval av regelbundna rapporter från parterna och skall för detta ändamål

a) granska riktlinjer, lagar och metoder för tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgången till rättslig prövning i miljöfrågor i syfte att ytterligare förbättra dessa,

b) utbyta information om den erfarenhet som vunnits vid slutande och genomförande av bilaterala och multilaterala avtal eller andra överenskommelser som är tillämpliga för syftet med denna konvention och där en eller flera av parterna är part,

c) när det är lämpligt anlita tillämpliga organ i Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa och andra behöriga internationella organ och särskilda kommittéer i alla frågor som är av betydelse för att uppnå denna konventions syften,

d) inrätta biträdande organ om det anses nödvändigt,

e) vid behov utarbeta protokoll till denna konvention,

f) överväga och anta förslag till ändringar i denna konvention i enlighet med bestämmelserna i artikel 14,

g) överväga och vidta varje ytterligare åtgärd som kan behövas för att uppnå denna konventions syften,

Article 10

Meeting of the Parties

1. The first meeting of the Parties shall be convened no later than one year after the date of the entry into force of this Convention. Thereafter, an ordinary meeting of the Parties shall be held at least once every two years, unless otherwise decided by the Parties, or at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to all Parties by the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe, the said request is supported by at least one third of the Parties.

2. At their meetings, the Parties shall keep under continuous review the implementation of this Convention on the basis of regular reporting by the Parties, and, with this purpose in mind, shall:

(a) Review the policies for and legal and methodological approaches to access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters, with a view to further improving them;

(b) Exchange information regarding experience gained in concluding and implementing bilateral and multilateral agreements or other arrangements having relevance to the purposes of this Convention and to which one or more of the Parties are a party;

(c) Seek, where appropriate, the services of relevant ECE bodies and other competent international bodies and specific committees in all aspects pertinent to the achievement of the purposes of this Convention;

(d) Establish any subsidiary bodies as they deem necessary;

(e) Prepare, where appropriate, protocols to this Convention;

(f) Consider and adopt proposals for amendments to this Convention in accordance with the provisions of article 14;

(g) Consider and undertake any additional action that may be required for the achievement of the purposes of this Convention;

h) vid sitt första möte överväga och enhälligt anta arbetsordning för sina möten och för de biträdande organens möten,

i) vid sitt första möte gå igenom erfarenheterna från genomförandet av bestämmelserna i artikel 5.9 och överväga vilka åtgärder som krävs för att ytterligare utveckla det system som avses i den punkten, med beaktande av internationella processer och framsteg, inbegripet utarbetandet av ett lämpligt instrument för upprättande av register eller förteckningar över utsläpp och överföring av föroreningar som skulle kunna bifogas denna konvention.

3. Parterna får vid sina möten om nödvändigt överväga att med enhällighet fatta ekonomiska beslut.

4. Förenta nationerna, dess fackorgan och Internationella atomenergiorganet samt varje stat eller regional organisation för ekonomisk integration som enligt artikel 17 har rätt att underteckna denna konvention, men som inte är part i denna konvention, och varje mellanstatlig organisation som har behörighet på de områden som avses i denna konvention skall ha rätt att delta som observatör vid parternas möten.

5. Varje enskild organisation som har behörighet på de områden som avses i denna konvention och som har meddelat exekutivsekreteraren i Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa att den önskar vara representerad vid ett av parternas möten skall ha rätt att delta som observatör om inte minst en tredjedel av de parter som är närvarande vid mötet invänder mot detta.

6. För punkterna 4 och 5 ovan skall de procedurregler som avses i punkt 2 h innehålla praktiska föreskrifter om tillträdesförandet och andra dit hörande villkor.

Artikel 11

Rösträtt

1. Med undantag av bestämmelserna i punkt 2 skall varje part i denna konvention ha en röst.

(h) At their first meeting, consider and by consensus adopt rules of procedure for their meetings and the meetings of subsidiary bodies;

(i) At their first meeting, review their experience in implementing the provisions of article 5, paragraph 9, and consider what steps are necessary to develop further the system referred to in that paragraph, taking into account international processes and developments, including the elaboration of an appropriate instrument concerning pollution release and transfer registers or inventories which could be annexed to this Convention.

3. The Meeting of the Parties may, as necessary, consider establishing financial arrangements on a consensus basis.

4. The United Nations, its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State or regional economic integration organization entitled under article 17 to sign this Convention but which is not a Party to this Convention, and any intergovernmental organization qualified in the fields to which this Convention relates, shall be entitled to participate as observers in the meetings of the Parties.

5. Any non-governmental organization, qualified in the fields to which this Convention relates, which has informed the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe of its wish to be represented at a meeting of the Parties shall be entitled to participate as an observer unless at least one third of the Parties present in the meeting raise objections.

6. For the purposes of paragraphs 4 and 5 above, the rules of procedure referred to in paragraph 2 (h) above shall provide for practical arrangements for the admittance procedure and other relevant terms.

Article 11

Right to Vote

1. Except as provided for in paragraph 2 below, each Party to this Convention shall have one vote.

2. Regionala organisationer för ekonomisk integration skall i frågor inom sina behörighetsområden utöva sin rösträtt med det antal röster som motsvarar antalet medlemsstater i organisation som är parter i denna konvention. Sådana organisationer skall inte utöva sin rösträtt om deras medlemsstater utövar sin, och vice versa.

Artikel 12

Sekretariat

Exekutivsekreteraren i Ekonomiska kommissionen för Europa skall utföra följande sekretariatsuppgifter:

- a) Sammankalla till och förbereda av parternas möten.
- b) Till parterna översändarrapporter och annan information som erhålls i enlighet med bestämmelserna i denna konvention.
- c) Utföra andra uppgifter som parterna kan komma att bestämma.

Artikel 13

Bilagor

Bilagorna till denna konvention skall utgöra en integrerad del av konventionen.

Artikel 14

Ändringar i konventionen

1. Varje part kan föreslå ändringar i denna konvention.
2. Texten till varje föreslagen ändring i denna konvention skall skriftligen meddelas till exekutivsekreteraren i Ekonomiska kommissionen för Europa, som skall vidarebefordra den till samtliga parter minst 90 dagar före det möte vid vilket parterna föreslås anta ändringen.
3. Parterna skall göra sitt yttersta för att uppnå enhällighet om varje föreslagen ändring i denna konvention. Om alla ansträngningar att uppnå enhällighet har uttömts och ingen överenskommelse har träffats, skall ändringen som en sista utväg antas med tre

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States which are Parties to this Convention. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs, and vice versa.

Article 12

Secretariat

The Executive Secretary of the Economic Commission for Europe shall carry out the following secretariat functions:

- (a) The convening and preparing of meetings of the Parties;
- (b) The transmission to the Parties of reports and other information received in accordance with the provisions of this Convention; and
- (c) Such other functions as may be determined by the Parties.

Article 13

Annexes

The annexes to this Convention shall constitute an integral part thereof.

Article 14

Amendments to the Convention

1. Any Party may propose amendments to this Convention.
2. The text of any proposed amendment to this Convention shall be submitted in writing to the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe, who shall communicate it to all Parties at least ninety days before the meeting of the Parties at which it is proposed for adoption.
3. The Parties shall make every effort to reach agreement on any proposed amendment to this Convention by consensus. If all efforts at consensus have been exhausted, and no agreement reached, the amendment shall as a last resort be adopted by a three-

fjärdedelars röstmajoritet bland de vid mötet närvarande och röstande parterna.

4. Ändringar i denna konvention som antas i enlighet med punkt 3 skall av depositarien delges alla parter för ratifikation, godkännande eller godtagande. Andra ändringar i denna konvention än ändringar i en bilaga skall träda i kraft för de parter som har ratificerat, godkänt eller godtagit dem 90 dagar efter det att depositarien underrättades om att de har ratificerats, godkänts eller godtagits av minst tre fjärdedelar av dessa parter. De träder därefter i kraft för varje annan part 90 dagar efter det att denna part deponerade sitt ratifikations-, godkännande- eller godtagandeinstrument rörande ändringarna.

5. Varje part som inte kan godkänna en ändring i en bilaga till denna konvention skall skriftligen meddela depositarien detta inom tolv månader från den dag då meddelandet om antagandet översändes. Depositarien skall utan dröjsmål meddela alla parter varje sådant meddelande som mottagits. En part kan när som helst ersätta sitt tidigare meddelande med ett godtagande och ändringarna i en sådan bilaga träder i kraft för den parten när ett godtagandeinstrument deponeras hos depositarien.

6. Efter utgången av en period om tolv månader från den dag då depositarien översände ändringen i en bilaga enligt punkt 4 träder den i kraft för de parter som inte har lämnat något meddelande till depositarien i enlighet med bestämmelserna i punkt 5, under förutsättning att högst en tredjedel av parterna har lämnat ett sådant meddelande.

7. I denna artikel avses med närvarande och röstande parter de parter som är närvarande och som avger en ja- eller en nej-röst.

Artikel 15

Övervakning av efterlevnaden

Parterna skall vid sitt möte med enhällighet fastställa valfria icke-konfronterande, icke-rättsliga och rådgivande former för

fourths majority vote of the Parties present and voting at the meeting.

4. Amendments to this Convention adopted in accordance with paragraph 3 above shall be communicated by the Depositary to all Parties for ratification, approval or acceptance. Amendments to this Convention other than those to an annex shall enter into force for Parties having ratified, approved or accepted them on the ninetieth day after the receipt by the Depositary of notification of their ratification, approval or acceptance by at least three fourths of these Parties. Thereafter they shall enter into force for any other Party on the ninetieth day after that Party deposits its instrument of ratification, approval or acceptance of the amendments.

5. Any Party that is unable to approve an amendment to an annex to this Convention shall so notify the Depositary in writing within twelve months from the date of the communication of the adoption. The Depositary shall without delay notify all Parties of any such notification received. A Party may at any time substitute an acceptance for its previous notification and, upon deposit of an instrument of acceptance with the Depositary, the amendments to such an annex shall become effective for that Party.

6. On the expiry of twelve months from the date of its communication by the Depositary as provided for in paragraph 4 above an amendment to an annex shall become effective for those Parties which have not submitted a notification to the Depositary in accordance with the provisions of paragraph 5 above, provided that not more than one third of the Parties have submitted such a notification.

7. For the purposes of this article, "Parties present and voting" means Parties present and casting an affirmative or negative vote.

Article 15

Review of Compliance

The Meeting of the Parties shall establish, on a consensus basis, optional arrangements of a non-confrontational, non-judicial and

övervakning av efterlevnaden av bestämmelserna i denna konvention. Dessa åtgärder skall göra det möjligt för allmänheten att delta och får omfatta möjligheten att ta hänsyn till meddelanden från allmänheten i frågor som rör denna konvention.

Artikel 16

Tvistlösning

1. Om tvist uppstår mellan två eller flera parter om tolkningen eller tillämpningen av denna konvention, skall de försöka lösa den genom förhandling eller varje annan form av tvistlösning som är godtagbar för parterna i tvisten.

2. När en part undertecknar, ratificerar, godtar, godkänner eller ansluter sig till denna konvention, eller när som helst därefter, kan den i en skriftlig förklaring till depositarien meddela att den i en tvist som inte lösts i enlighet med punkt 1 godtar ett eller båda av de följande sätten att lösa tvisten som obligatoriska i förhållande till varje part som godtar samma förpliktelse:

a) Hänskjutande av tvisten till Internationella domstolen.

b) Skiljedom i enlighet med det förfarande som anges i bilaga II.

3. Om parterna i tvisten har godtagit de båda sätt att lösa tvisten som anges i punkt 2, får tvisten hänskjutas endast till Internationella domstolen, om inte parterna kommer överens om annat.

Artikel 17

Undertecknande

Denna konvention skall stå öppen för undertecknande i Århus (Danmark) den 25 juni 1998 och därefter i Förenta nationernas högkvarter i New York till och med den 21 december 1998, av stater som är medlemmar i Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa och stater som har rådgivande status vid Ekonomiska kommissionen för Europa enligt punkterna 8 och 11 i Ekonomiska och sociala rådets resolution

consultative nature for reviewing compliance with the provisions of this Convention. These arrangements shall allow for appropriate public involvement and may include the option of considering communications from members of the public on matters related to this Convention.

Article 16

Settlement of Disputes

1. If a dispute arises between two or more Parties about the interpretation or application of this Convention, they shall seek a solution by negotiation or by any other means of dispute settlement acceptable to the parties to the dispute.

2. When signing, ratifying, accepting, approving or acceding to this Convention, or at any time thereafter, a Party may declare in writing to the Depositary that, for a dispute not resolved in accordance with paragraph 1 above, it accepts one or both of the following means of dispute settlement as compulsory in relation to any Party accepting the same obligation:

(a) Submission of the dispute to the International Court of Justice;

(b) Arbitration in accordance with the procedure set out in annex II.

3. If the parties to the dispute have accepted both means of dispute settlement referred to in paragraph 2 above, the dispute may be submitted only to the International Court of Justice, unless the parties agree otherwise.

Article 17

Signature

This Convention shall be open for signature at Aarhus (Denmark) on 25 June 1998, and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 21 December 1998, by States members of the Economic Commission for Europe as well as States having consultative status with the Economic Commission for Europe pursuant to paragraphs 8 and 11 of Economic and Social Council resolution 36 (IV) of 28 March

36 (IV) av den 28 mars 1947 samt av regionala organisationer för ekonomisk integration sammansatta av suveräna stater som är medlemmar i Ekonomiska kommissionen för Europa, till vilka dess medlemsstater har överlåtit behörigheten i de frågor som regleras i denna konvention, inbegripet behörigheten att sluta avtal i dessa frågor.

Artikel 18

Depositarie

Förenta nationernas generalsekreterare skall vara depositarie för denna konvention.

Artikel 19

Ratifikation, godtagande, godkännande och anslutning

1. Denna konvention skall vara föremål för ratifikation, godtagande eller godkännande av signatärstater och organisationer för regional ekonomisk integration.

2. Denna konvention skall stå öppen för anslutning från och med den 22 december 1998 av de stater och regionala organisationer för ekonomisk integration som avses i artikel 17.

3. Andra stater än de som avses i punkt 2 som är medlemmar i Förenta nationerna får ansluta sig till konventionen efter godkännande vid parternas möte.

4. Varje organisation som avses i artikel 17 och som blir part i denna konvention utan att någon av dess medlemsstater är part skall vara bunden av alla förpliktelser enligt denna konvention. Om en eller flera av en sådan organisations medlemsstater är part i denna konvention, skall organisationen och dess medlemsstater besluta om vilket ansvar var och en skall ha för att fullgöra av sina åtaganden enligt konventionen. I sådana fall skall organisationen och medlemsstaterna inte ha rätt att samtidigt utöva sina rättigheter enligt denna konvention.

5. De regionala organisationer för ekonomisk integration som avses i artikel 17

1947, and by regional economic integration organizations constituted by sovereign States members of the Economic Commission for Europe to which their member States have transferred competence over matters governed by this Convention, including the competence to enter into treaties in respect of these matters.

Article 18

Depositary

The Secretary-General of the United Nations shall act as the Depositary of this Convention.

Article 19

Ratification, Acceptance, Approval and Accession

1. This Convention shall be subject to ratification, acceptance or approval by signatory States and regional economic integration organizations.

2. This Convention shall be open for accession as from 22 December 1998 by the States and regional economic integration organizations referred to in article 17.

3. Any other State, not referred to in paragraph 2 above, that is a Member of the United Nations may accede to the Convention upon approval by the Meeting of the Parties.

4. Any organization referred to in article 17 which becomes a Party to this Convention without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Convention. If one or more of such an organization's member States is a Party to this Convention, the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Convention. In such cases, the organization and the member States shall not be entitled to exercise rights under this Convention concurrently.

5. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, the re-

skall i sina ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument uppge omfattningen av sin behörighet i de frågor som regleras i denna konvention. Dessa organisationer skall även informera depositarien om varje väsentlig ändring i omfattningen av deras behörighet.

Artikel 20

Ikraftträdande

1. Denna konvention träder i kraft 90 dagar från den dag då det 16:e ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrumentet deponerades.

2. Vid tillämpningen av punkt 1 skall ett instrument som deponeras av en regional organisation för ekonomisk integration inte medräknas utöver dem som deponeras av de stater som är medlemmar i denna organisation.

3. För varje stat eller organisation som avses i artikel 17 och som ratificerar, godtar eller godkänner denna konvention eller ansluter sig till den efter det att det 16:e ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrumentet har deponerats, träder konventionen i kraft 90 dagar från den dag då en sådan stat eller organisation deponerade sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument.

Artikel 21

Frånträde

En part kan när som helst efter utgången av tre år räknat från den dag då denna konvention trädde i kraft för en part frånträda konventionen genom ett skriftligt meddelande till depositarien. Ett sådant frånträde träder i kraft 90 dagar från den dag då depositarien tog emot meddelandet.

Artikel 22

Autentiska texter

Originalen till denna konvention, vars

regional economic integration organizations referred to in article 17 shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Convention. These organizations shall also inform the Depositary of any substantial modification to the extent of their competence.

Article 20

Entry into Force

1. This Convention shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

2. For the purposes of paragraph 1 above, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by States members of such an organization.

3. For each State or organization referred to in article 17 which ratifies, accepts or approves this Convention or accedes thereto after the deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Convention shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit by such State or organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 21

Withdrawal

At any time after three years from the date on which this Convention has come into force with respect to a Party, that Party may withdraw from the Convention by giving written notification to the Depositary. Any such withdrawal shall take effect on the ninetieth day after the date of its receipt by the Depositary.

Article 22

Authentic Texts

The original of this Convention, of which

engelska, franska och ryska texter är lika giltiga, skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.

the English, French and Russian texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna konvention.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Convention.

Som skedde i Århus, Danmark, den 25 juni 1998.

DONE at Aarhus (Denmark), this twenty-fifth day of June, one thousand nine hundred and ninety-eight.

BILAGA I

FÖRTECKNING ÖVER VERKSAMHETER SOM AVSES I ARTIKEL 6.1 a

1. Energisektorn
 - Mineralolje- och gasraffinaderier.
 - Anläggningar för förgasning eller kondensering.
 - Värmekraftverk och andra förbränningsanläggningar med en tillförd effekt på 50 megawatt (MW) eller mer.
 - Koksverk.
 - Kärnkraftverk och andra kärnreaktorer, inbegripet demontering och avveckling av sådana kärnreaktorer eller reaktorer¹ (utom forskningsanläggningar som producerar och omvandlar klyvbara och fertila material och vilkas maximala kapacitet inte överstiger 1 kW kontinuerlig termisk last).
 - Anläggningar för upparbetning av utbränt kärnbränsle.
 - Anläggningar som är avsedda
 - för framställning eller anrikning av kärnbränsle,
 - för behandling av utbränt kärnbränsle eller högradradioaktivt avfall,
 - för slutförvaring av utbränt kärnbränsle,
 - enbart för slutförvaring av radioaktivt avfall,
 - enbart för lagring (planerad för mer än 10 år) av utbränt kärnbränsle eller radioaktivt avfall på annan plats än produktionsplatsen.
2. Produktion och omvandling av metaller
 - Anläggningar för rostning och sintring av metallhaltig malm, inbegripet svavelhaltig malm.
 - Anläggningar för framställning av råjärn eller stål (primär eller sekundär smältning), inklusive utrustning för kontinuerlig gjutning, med en kapacitet som överstiger 2,5 ton per timme.
 - Anläggningar för behandling av järnbaserade metaller:

ANNEX I

LIST OF ACTIVITIES REFERRED TO IN ARTICLE 6, PARAGRAPH 1 (a)

1. Energy sector:
 - Mineral oil and gas refineries;
 - Installations for gasification and liquefaction;
 - Thermal power stations and other combustion installations with a heat input of 50 megawatts (MW) or more;
 - Coke ovens;
 - Nuclear power stations and other nuclear reactors including the dismantling or decommissioning of such power stations or reactors ^{1/} (except research installations for the production and conversion of fissionable and fertile materials whose maximum power does not exceed 1 kW continuous thermal load);
 - Installations for the reprocessing of irradiated nuclear fuel;
 - Installations designed:
 - For the production or enrichment of nuclear fuel;
 - For the processing of irradiated nuclear fuel or high-level radioactive waste;
 - For the final disposal of irradiated nuclear fuel;
 - Solely for the final disposal of radioactive waste;
 - Solely for the storage (planned for more than 10 years) of irradiated nuclear fuels or radioactive waste in a different site than the production site.
2. Production and processing of metals:
 - Metal ore (including sulphide ore) roasting or sintering installations;
 - Installations for the production of pig-iron or steel (primary or secondary fusion) including continuous casting, with a capacity exceeding 2.5 tons per hour;
 - Installations for the processing of ferrous metals:

i) Genom varmvalsning med en kapacitet som överstiger 20 bruttoton stål per timme.

ii) Genom hammarsmide där slagkraften per hammare överstiger 50 kJ och där den använda värmeeffekten överstiger 20 MW.

iii) Genom anbringande av skyddsbeläggningar av smält metall med en inmatning som överstiger 2 bruttoton stål per timme.

— Järn- och stålgyuterier med en produktionskapacitet som överstiger 20 ton per dygn.

— Anläggningar

i) för produktion av icke-järnmetaller utifrån malmer, slig eller sekundärt råmaterial genom metallurgiska, kemiska eller elektrolytiska processer,

ii) för smältning, inklusive framställning av legeringsmetaller, av icke-järnmetaller, inklusive återvinningsprodukter (färskning, formgjutning, etc.), med en smältningskapacitet som överstiger 4 ton per dygn för bly och kadmium eller 20 ton per dygn för övriga metaller.

— Anläggningar för ytbehandling av metaller och plaster som använder en elektrolytisk eller kemisk process där behandlingsbadet har en volym som överstiger 30 m³.

3. Mineralindustri

— Anläggningar för framställning av klinker (cement) i roterugn med en produktionskapacitet som överstiger 500 ton per dygn eller av kalk i roterugn med en produktionskapacitet som överstiger 50 ton per dygn, eller av klinker (cement) eller kalk i andra typer av ugnar med en produktionskapacitet som överstiger 50 ton per dygn.

— Anläggningar för produktion av asbest och för tillverkning av asbestbaserade produkter.

— Anläggningar för tillverkning av glas, inklusive sådana som är avsedda för tillverkning av glasfibrer, med en smältningskapacitet som överstiger 20 ton per dygn.

— Anläggningar för smältning av mineraler, inklusive sådana för framställning av mineralull med en smältningskapacitet som överstiger 20 ton per dygn.

— Anläggningar för tillverkning av keramiska produkter genom bränning, i synnerhet takpannor, tegel, eldfast sten, kakel,

(i) Hot-rolling mills with a capacity exceeding 20 tons of crude steel per hour;

(ii) Smitheries with hammers the energy of which exceeds 50 kilojoules per hammer, where the calorific power used exceeds 20 MW;

(iii) Application of protective fused metal coats with an input exceeding 2 tons of crude steel per hour;

— Ferrous metal foundries with a production capacity exceeding 20 tons per day;

— Installations:

(i) For the production of non-ferrous crude metals from ore, concentrates or secondary raw materials by metallurgical, chemical or electrolytic processes;

(ii) For the smelting, including the alloying, of non-ferrous metals, including recovered products (refining, foundry casting, etc.), with a melting capacity exceeding 4 tons per day for lead and cadmium or 20 tons per day for all other metals;

— Installations for surface treatment of metals and plastic materials using an electrolytic or chemical process where the volume of the treatment vats exceeds 30 m³.

3. Mineral industry:

— Installations for the production of cement clinker in rotary kilns with a production capacity exceeding 500 tons per day or lime in rotary kilns with a production capacity exceeding 50 tons per day or in other furnaces with a production capacity exceeding 50 tons per day;

— Installations for the production of asbestos and the manufacture of asbestos-based products;

— Installations for the manufacture of glass including glass fibre with a melting capacity exceeding 20 tons per day;

— Installations for melting mineral substances including the production of mineral fibres with a melting capacity exceeding 20 tons per day;

— Installations for the manufacture of ceramic products by firing, in particular roofing tiles, bricks, refractory bricks, tiles,

stengods eller porslin, med en produktionskapacitet som överstiger 75 ton per dygn och/eller med en ugnskapacitet som överstiger 4 m³ och med en satsningstäthet på mer än 300 kg per m³.

4. Kemisk industri: Med produktion enligt de verksamhetskategorier som ingår i denna punkt avses tillverkning av de ämnen eller ämnesgrupper som förtecknas i a—g där tillverkningen omfattar kemiska reaktioner och sker i industriell skala.

a) Fabriker för framställning av organiska ämnen, som t.ex.

i) kolväten (linjära eller cykliska, mättade eller omättade, alifatiska eller aromatiska),

ii) organiska föreningar, särskilt alkoholer, aldehyder, ketoner, karbonsyror, estrar, acetater, etrar, peroxider, epoxihartser,

iii) organiska svavelföreningar,

iv) organiska kväveföreningar, särskilt aminer, amider, nitroföreningar, nitro- eller nitratföreningar, nitriler, cyanater, isocyanater,

v) fosfororganiska föreningar,

vi) halogenerade kolväten,

vii) metallorganiska föreningar,

viii) plaster och andra polymerer (polymerer, syntetfibrer och regenererad cellulosa),

ix) syntetgummi,

x) färgämnen och pigment,

xi) ytaktiva ämnen.

b) Kemiska fabriker för framställning av oorganiska baskemikalier och andra organiska ämnen, såsom

i) gaser, som t.ex. ammoniak, klor eller klorväte, fluor eller fluorväte, koloxider, svavelföreningar, kväveoxider, väte, svaveldioxid, karbonylklorid (fosgen),

ii) syror, såsom kromsyra, fluorvätesyra, fosforsyra, salpetersyra, saltsyra, svavelsyra, oleum, svavelsyrlighet,

iii) baser, såsom ammoniumhydroxid, kaliumhydroxid, natriumhydroxid,

iv) salter, såsom ammoniumklorid, kaliumklorat, kaliumkarbonat, natriumkarbonat, perborat, silverniträt,

v) icke-metaller, metalloxyder eller andra

stoneware or porcelain, with a production capacity exceeding 75 tons per day, and/or with a kiln capacity exceeding 4 m³ and with a setting density per kiln exceeding 300 kg/m³.

4. Chemical industry: Production within the meaning of the categories of activities contained in this paragraph means the production on an industrial scale by chemical processing of substances or groups of substances listed in subparagraphs (a) to (g):

(a) Chemical installations for the production of basic organic chemicals, such as:

(i) Simple hydrocarbons (linear or cyclic, saturated or unsaturated, aliphatic or aromatic);

(ii) Oxygen-containing hydrocarbons such as alcohols, aldehydes, ketones, carboxylic acids, esters, acetates, ethers, peroxides, epoxy resins;

(iii) Sulphurous hydrocarbons;

(iv) Nitrogenous hydrocarbons such as amines, amides, nitrous compounds, nitro compounds or nitrate compounds, nitriles, cyanates, isocyanates;

(v) Phosphorus-containing hydrocarbons;

(vi) Halogenic hydrocarbons;

(vii) Organometallic compounds;

(viii) Basic plastic materials (polymers, synthetic fibres and cellulose-based fibres);

(ix) Synthetic rubbers;

(x) Dyes and pigments;

(xi) Surface-active agents and surfactants;

(b) Chemical installations for the production of basic inorganic chemicals, such as:

(i) Gases, such as ammonia, chlorine or hydrogen chloride, fluorine or hydrogen fluoride, carbon oxides, sulphur compounds, nitrogen oxides, hydrogen, sulphur dioxide, carbonyl chloride;

(ii) Acids, such as chromic acid, hydrofluoric acid, phosphoric acid, nitric acid, hydrochloric acid, sulphuric acid, oleum, sulphurous acids;

(iii) Bases, such as ammonium hydroxide, potassium hydroxide, sodium hydroxide;

(iv) Salts, such as ammonium chloride, potassium chlorate, potassium carbonate, sodium carbonate, perborate, silver nitrate;

(v) Non-metals, metal oxides or other in-

oorganiska föreningar, såsom kalciumkarbid, kisel, kiselkarbid.

c) Anläggningar för framställning av gödningsmedel baserade på fosfor, kväve eller kalium (enkla eller sammansatta gödningsmedel).

d) Anläggningar för framställning av lantbruks- eller skogsbrukskemiska och bekämpningsmedel.

e) Anläggningar för eller biologisk tillverkning av läkemedel genom kemiska eller biologiska processer.

f) Anläggningar för framställning av sprängämnen.

g) Anläggningar där kemisk eller biologisk bearbetning används för framställning av fodertillsatser innehållande protein, fermentationsprodukter och andra proteinprodukter.

5. Avfallshantering

— Anläggningar för förbränning, återvinning, kemisk behandling eller deponering av farligt avfall.

— Anläggningar för förbränning av kommunalt avfall med en kapacitet som överstiger 3 ton per timme.

— Anläggningar för omhändertagande av icke-farligt avfall med en kapacitet som överstiger 50 ton per dygn.

— Deponier som tar emot mer än 10 ton avfall per dygn eller med en total kapacitet som överstiger 25 000 ton, med undantag för avfallsdeponier för inert avfall.

6. Anläggningar för rening av avloppsvatten med en kapacitet som överstiger 150 000 personekvivalenter.

7. Industriella anläggningar för

a) framställning av pappersmassa av trä eller liknande fibrösa material,

b) framställning av papper och kartong där produktionskapaciteten överstiger 20 ton per dygn.

8. a) Anläggning av järnvägslinjer för fjärtrafik samt flygplatser² med en banlängd av 2 100 m eller mer.

b) Anläggning av motorvägar och motorfrikleder.³

c) Anläggning av en ny väg med fyra eller fler filer, eller uträtning och/eller breddning av befintlig väg med två eller färre filer för att få fyra eller fler filer, där en sådan väg, eller ett uträtat och/eller breddat avsnitt,

organic compounds such as calcium carbide, silicon, silicon carbide;

(c) Chemical installations for the production of phosphorous-, nitrogen- or potassium-based fertilizers (simple or compound fertilizers);

(d) Chemical installations for the production of basic plant health products and of biocides;

(e) Installations using a chemical or biological process for the production of basic pharmaceutical products;

(f) Chemical installations for the production of explosives;

(g) Chemical installations in which chemical or biological processing is used for the production of protein feed additives, ferments and other protein substances.

5. Waste management:

— Installations for the incineration, recovery, chemical treatment or landfill of hazardous waste;

— Installations for the incineration of municipal waste with a capacity exceeding 3 tons per hour;

— Installations for the disposal of non-hazardous waste with a capacity exceeding 50 tons per day;

— Landfills receiving more than 10 tons per day or with a total capacity exceeding 25 000 tons, excluding landfills of inert waste.

6. Waste-water treatment plants with a capacity exceeding 150 000 population equivalent.

7. Industrial plants for the:

(a) Production of pulp from timber or similar fibrous materials;

(b) Production of paper and board with a production capacity exceeding 20 tons per day.

8. (a) Construction of lines for long-distance railway traffic and of airports^{2/} with a basic runway length of 2 100 m or more;

(b) Construction of motorways and express roads;^{3/}

(c) Construction of a new road of four or more lanes, or realignment and/or widening of an existing road of two lanes or less so as to provide four or more lanes, where such new road, or realigned and/or widened sec-

skulle bli en sammanhängande vägsträcka på 10 km eller mer.

9. a) Inre vattenvägar och insjöhamnar som medger trafik med fartyg på mer än 1 350 ton.

b) Hamnar, kajer för lastning och lossning med landförbindelse och uthamnar (utom färjelägen) som kan ta fartyg på över 1 350 ton.

10. System för avledning eller artificiell tillförsel av grundvatten, där den årliga avledda eller tillförda vattenmängden uppgår till eller överstiger 10 miljoner kubikmeter.

11. a) Anläggningar för överföring av vattenresurser mellan flodområden, där denna överföring syftar till att förhindra eventuell vattenbrist och där den överförda vattenmängden överstiger 100 miljoner kubikmeter per år.

b) I alla andra fall anläggningar för överföring av vattenresurser mellan flodområden, när den genomsnittliga genomströmningen i avledningsområdet över flera år överstiger 2 000 miljoner kubikmeter per år och den överförda vattenmängden överstiger 5 procent av denna genomströmning.

I båda fallen är överföring av dricksvatten i vattenledningar undantagen.

12. Utvinning av råolja och naturgas för kommersiella ändamål, när den utvunna mängden överstiger 500 ton per dygn för olja och 500 000 kubikmeter per dygn för gas.

13. Dammar och andra anläggningar avsedda för uppdämning eller permanent lagring av vatten, där den nya eller tillkomna uppdämda eller lagrade vattenmängden överstiger 10 miljoner kubikmeter.

14. Rörledningar för transport av gas, olja eller kemikalier med en diameter av mer än 800 mm och en längd av mer än 40 km.

15. Anläggningar för djurhållning av fjäderfä eller svin med mer än

a) 40 000 platser för fjäderfä,

b) 2 000 platser för slaktsvin avsedda för produktion (> 30 kg), eller

c) 750 platser för suggor.

16. Stenbrott eller dagbrott vars yta överstiger 25 hektar, eller torvutvinning, när utvinningsplatsens yta överstiger 150 hektar.

tion of road, would be 10 km or more in a continuous length.

9. (a) Inland waterways and ports for inland-waterway traffic which permit the passage of vessels of over 1 350 tons;

(b) Trading ports, piers for loading and unloading connected to land and outside ports (excluding ferry piers) which can take vessels of over 1 350 tons.

10. Groundwater abstraction or artificial groundwater recharge schemes where the annual volume of water abstracted or recharged is equivalent to or exceeds 10 million cubic metres.

11. (a) Works for the transfer of water resources between river basins where this transfer aims at preventing possible shortages of water and where the amount of water transferred exceeds 100 million cubic metres/year;

(b) In all other cases, works for the transfer of water resources between river basins where the multiannual average flow of the basin of abstraction exceeds 2 000 million cubic metres/year and where the amount of water transferred exceeds 5% of this flow.

In both cases transfers of piped drinking water are excluded.

12. Extraction of petroleum and natural gas for commercial purposes where the amount extracted exceeds 500 tons/day in the case of petroleum and 500 000 cubic metres/day in the case of gas.

13. Dams and other installations designed for the holding back or permanent storage of water, where a new or additional amount of water held back or stored exceeds 10 million cubic metres.

14. Pipelines for the transport of gas, oil or chemicals with a diameter of more than 800 mm and a length of more than 40 km.

15. Installations for the intensive rearing of poultry or pigs with more than:

(a) 40 000 places for poultry;

(b) 2 000 places for production pigs (over 30 kg); or

(c) 750 places for sows.

16. Quarries and opencast mining where the surface of the site exceeds 25 hectares, or peat extraction, where the surface of the site exceeds 150 hectares.

17. Anläggning av luftledningar för elektrisk energi med en spänning av minst 220 kV och en längd av mer än 15 km.

18. Anläggningar för lagring av olja, petrokemiska och kemiska produkter med en kapacitet av minst 200 000 ton.

19. Andra verksamheter

— Anläggningar för förbehandling (tvättning, blekning, mercerisering) eller för färgning av fibrer eller textilier där behandlingskapaciteten överstiger 10 ton per dygn.

— Garverier för en produktion av mer än 12 ton produkter per dygn.

— a) Slakterier för en produktion baserad på en slaktvikt som överstiger 50 ton per dygn.

b) Behandling och framställning, avsedd för produktion av livsmedel av

i) animaliska råvaror (förutom mjölk) för en produktion av mer än 75 ton slutprodukter per dygn,

ii) vegetabiliska råvaror för en produktion av mer än 300 ton slutprodukter per dygn (kvartalsmedelvärde).

c) Behandling och framställning av mjölkprodukter baserad på en invägning av mer än 200 ton per dygn (årsmedelvärde).

— Anläggningar för destruering eller återvinning av slaktkroppar och animaliskt avfall med en produktion baserad på mer än 10 ton per dygn.

— Anläggningar för ytbehandling av material, föremål eller produkter och som använder organiska lösningsmedel, i synnerhet för appretering, tryckning, bstrykning, avfettning, vattenskyddsbehandling, limning, målning, rengöring eller impregnering, med en förbrukning av lösningsmedel på mer än 150 kg per timme eller mer än 200 ton per år.

— Anläggningar för framställning av kol (hårdbränd) eller av grafitelektroder genom förbränning eller grafitisering.

20. All verksamhet som inte anges i punkterna 1—19, men där allmänhetens deltagande är föreskrivet enligt ett förfarande för bedömning av miljöpåverkan i enlighet med den nationella lagstiftningen.

21. Bestämmelsen i artikel 6.1 a i denna

17. Construction of overhead electrical power lines with a voltage of 220 kV or more and a length of more than 15 km.

18. Installations for the storage of petroleum, petrochemical, or chemical products with a capacity of 200 000 tons or more.

19. Other activities:

— Plants for the pretreatment (operations such as washing, bleaching, mercerization) or dyeing of fibres or textiles where the treatment capacity exceeds 10 tons per day;

— Plants for the tanning of hides and skins where the treatment capacity exceeds 12 tons of finished products per day;

— (a) Slaughterhouses with a carcass production capacity greater than 50 tons per day;

(b) Treatment and processing intended for the production of food products from:

(i) Animal raw materials (other than milk) with a finished product production capacity greater than 75 tons per day;

(ii) Vegetable raw materials with a finished product production capacity greater than 300 tons per day (average value on a quarterly basis);

(c) Treatment and processing of milk, the quantity of milk received being greater than 200 tons per day (average value on an annual basis);

— Installations for the disposal or recycling of animal carcasses and animal waste with a treatment capacity exceeding 10 tons per day;

— Installations for the surface treatment of substances, objects or products using organic solvents, in particular for dressing, printing, coating, degreasing, waterproofing, sizing, painting, cleaning or impregnating, with a consumption capacity of more than 150 kg per hour or more than 200 tons per year;

— Installations for the production of carbon (hard-burnt coal) or electrographite by means of incineration or graphitization.

20. Any activity not covered by paragraphs 1—19 above where public participation is provided for under an environmental impact assessment procedure in accordance with national legislation.

21. The provision of article 6, paragraph 1

konvention gäller inte något av ovanstående projekt som bedrivs uteslutande eller huvudsakligen för att forska, utveckla och prova nya metoder eller produkter under mindre än två år, om de inte kan antas medföra betydande skadliga verkningar på miljö eller hälsan.

22. Varje förändring eller utökning av verksamheter som i sig uppfyller de kriterier eller gränsvärden som anges i denna bilaga skall omfattas av artikel 6.1 a i denna konvention. Varje annan förändring eller utökning av verksamheter skall omfattas av artikel 6.1 b i denna konvention.

Anmärkningar

1) Kärnkraftverk och andra kärnreaktorer upphör att vara sådana anläggningar när allt kärnbränsle och alla andra radioaktivt nedsmittade delar har avlägsnats slutgiltigt från anläggningsområdet.

2) I denna konvention avses med ”flygplats” en flygplats som överensstämmer med definitionen i 1944 års Chicagokonvention om upprättandet av Internationella civila luftfartsorganisationen (bilaga 14).

3) I denna konvention avses med ”motortrafikled” en väg som överensstämmer med definitionen i Europeiska överenskommelse om huvudleder för internationell trafik (AGR) av den 15 november 1975 .

(a) of this Convention, does not apply to any of the above projects undertaken exclusively or mainly for research, development and testing of new methods or products for less than two years unless they would be likely to cause a significant adverse effect on environment or health.

22. Any change to or extension of activities, where such a change or extension in itself meets the criteria/thresholds set out in this annex, shall be subject to article 6, paragraph 1 (a) of this Convention. Any other change or extension of activities shall be subject to article 6, paragraph 1 (b) of this Convention.

Notes

1/ Nuclear power stations and other nuclear reactors cease to be such an installation when all nuclear fuel and other radioactively contaminated elements have been removed permanently from the installation site.

2/ For the purposes of this Convention, ”airport” means an airport which complies with the definition in the 1944 Chicago Convention setting up the International Civil Aviation Organization (Annex 14).

3/ For the purposes of this Convention, ”express road” means a road which complies with the definition in the European Agreement on Main International Traffic Arteries of 15 November 1975.

BILAGA II

SKILJEDOM

1. Om en tvist hänskjuts till skiljedom i enlighet med artikel 16.2 i denna konvention, skall en part eller parterna meddela sekretariatet vilken fråga som är föremål för skiljedom och särskilt ange de artiklar i denna konvention vilkas tolkning och tillämpning tvisten gäller. Sekretariatet skall vidarebefordra den sålunda erhållna informationen till alla parter i denna konvention.

2. Skiljedomstolen skall bestå av tre ledamöter. Kärandeparten eller kärandeparterna och den andra parten eller parterna i tvisten skall utse en skiljedomare, och de två skiljedomare som utsetts på detta sätt skall gemensamt utse den tredje skiljedomaren, som skall vara skiljedomstolens ordförande. Den senare får inte vara medborgare i något land som är part i tvisten och inte heller ha fast hemvist inom något av dessa parters områden, vara anställd av någon av dem eller ha befattat sig med målet i någon annan egenskap.

3. Om skiljedomstolens ordförande inte har utsetts inom två månader efter det att den andra skiljedomaren har utsetts, skall exekutivsekreteraren för Ekonomiska kommissionen för Europa på begäran av en av parterna i tvisten utse ordföranden inom ytterligare två månader.

4. Om en av parterna i tvisten inte utnämner en skiljedomare inom två månader efter mottagandet av anmodan, kan den andra parten underrätta exekutivsekreteraren för Ekonomiska kommissionen för Europa, som skall utse skiljedomstolens ordförande inom en tid av ytterligare två månader. Efter utnämningen skall skiljedomstolens ordförande anmoda den part som inte utsett någon skiljedomare att göra detta inom två månader. Om den parten inte gör detta inom den tiden, skall ordföranden underrätta exekutivsekreteraren för Ekonomiska kommis-

ANNEX II

ARBITRATION

1. In the event of a dispute being submitted for arbitration pursuant to article 16, paragraph 2, of this Convention, a party or parties shall notify the secretariat of the subject matter of arbitration and indicate, in particular, the articles of this Convention whose interpretation or application is at issue. The secretariat shall forward the information received to all Parties to this Convention.

2. The arbitral tribunal shall consist of three members. Both the claimant party or parties and the other party or parties to the dispute shall appoint an arbitrator, and the two arbitrators so appointed shall designate by common agreement the third arbitrator, who shall be the president of the arbitral tribunal. The latter shall not be a national of one of the parties to the dispute, nor have his or her usual place of residence in the territory of one of these parties, nor be employed by any of them, nor have dealt with the case in any other capacity.

3. If the president of the arbitral tribunal has not been designated within two months of the appointment of the second arbitrator, the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe shall, at the request of either party to the dispute, designate the president within a further two-month period.

4. If one of the parties to the dispute does not appoint an arbitrator within two months of the receipt of the request, the other party may so inform the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe, who shall designate the president of the arbitral tribunal within a further two-month period. Upon designation, the president of the arbitral tribunal shall request the party which has not appointed an arbitrator to do so within two months. If it fails to do so within that period, the president shall so inform the Executive Secretary of the Economic

sionen för Europa, som skall göra denna utnämning inom ytterligare två månader.

5. Skiljedomstolen skall meddela sitt beslut i enlighet med internationell rätt och bestämmelserna i denna konvention.

6. En skiljedomstol tillsatt enligt bestämmelserna i denna bilaga skall upprätta sin egen arbetsordning.

7. Skiljedomstolens beslut både vad gäller processordning och innehåll skall fattas med enkel majoritet bland ledamöterna.

8. Domstolen får vidta alla lämpliga åtgärder för att fastställa fakta.

9. Parterna i tvisten skall underlätta skiljedomstolens arbete och skall särskilt med alla tillgängliga medel

a) förse den med alla nödvändiga handlingar, ge den allt nödvändigt bistånd och alla nödvändiga upplysningar,

b) göra det möjligt för domstolen att vid behov inkalla vittnen eller experter och uppta deras vittnesmål.

10. Parterna och skiljedomarna skall skydda alla konfidentiella uppgifter som de får i förtroende under skiljedomstolens handlingar.

11. Skiljedomstolen kan, på begäran av någon av parterna, rekommendera tillfälliga skyddsåtgärder.

12. Om en av parterna i tvisten underlåter att inställa sig inför skiljedomstolen eller att föra sin talan, kan den andra parten begära att skiljedomstolen fortsätter förfarandet och avger sitt slutliga beslut. Om någon av parterna uteblir eller underlåter att föra sin talan, skall detta inte utgöra något hinder för förfarandet.

13. Skiljedomstolen kan pröva och besluta om motyrkanden som direkt härrör från den sak som är föremål för tvist.

14. Om inte skiljedomstolen beslutar annat på grund av särskilda omständigheter i målet, skall domstolens kostnader, innefattande ersättning till ledamöterna, bäras till lika delar av parterna i tvisten. Domstolen skall bokföra alla sina utgifter och tillställa parterna slutredovisning av dessa.

Commission for Europe, who shall make this appointment within a further two-month period.

5. The arbitral tribunal shall render its decision in accordance with international law and the provisions of this Convention.

6. Any arbitral tribunal constituted under the provisions set out in this annex shall draw up its own rules of procedure.

7. The decisions of the arbitral tribunal, both on procedure and on substance, shall be taken by majority vote of its members.

8. The tribunal may take all appropriate measures to establish the facts.

9. The parties to the dispute shall facilitate the work of the arbitral tribunal and, in particular, using all means at their disposal, shall:

(a) Provide it with all relevant documents, facilities and information;

(b) Enable it, where necessary, to call witnesses or experts and receive their evidence.

10. The parties and the arbitrators shall protect the confidentiality of any information that they receive in confidence during the proceedings of the arbitral tribunal.

11. The arbitral tribunal may, at the request of one of the parties, recommend interim measures of protection.

12. If one of the parties to the dispute does not appear before the arbitral tribunal or fails to defend its case, the other party may request the tribunal to continue the proceedings and to render its final decision. Absence of a party or failure of a party to defend its case shall not constitute a bar to the proceedings.

13. The arbitral tribunal may hear and determine counter-claims arising directly out of the subject matter of the dispute.

14. Unless the arbitral tribunal determines otherwise because of the particular circumstances of the case, the expenses of the tribunal, including the remuneration of its members, shall be borne by the parties to the dispute in equal shares. The tribunal shall keep a record of all its expenses, and shall furnish a final statement thereof to the parties.

15. Varje part i denna konvention som har ett rättsligt intresse i tvistens sakfråga och som kan påverkas av ett beslut i målet får med domstolens samtycke intervensera i förhandlingarna.

16. Skiljedomstolen skall meddela sitt utslag inom fem månader från den dag då den upprättas, såvida den inte finner det nödvändigt att utsträcka tidsgränsen med en period som ej bör överstiga ytterligare fem månader.

17. Skiljedomstolens utslag skall åtföljas av en redogörelse för skälen. Det skall vara slutligt och bindande för alla parter i tvisten. Utslaget skall av skiljedomstolen överlämnas till parterna i tvisten och till sekretariatet. Sekretariatet skall vidarebefordra den erhållna informationen till alla parter i denna konvention.

18. Varje tvist som uppstår mellan parterna om tolkningen eller verkställandet av utslaget kan av endera parten hänskjutas till den skiljedomstol som meddelat utslaget eller, om denna inte kan ta upp saken till behandling, till en annan domstol som tillsatts för detta ändamål på samma sätt som den första.

15. Any Party to this Convention which has an interest of a legal nature in the subject matter of the dispute, and which may be affected by a decision in the case, may intervene in the proceedings with the consent of the tribunal.

16. The arbitral tribunal shall render its award within five months of the date on which it is established, unless it finds it necessary to extend the time limit for a period which should not exceed five months.

17. The award of the arbitral tribunal shall be accompanied by a statement of reasons. It shall be final and binding upon all parties to the dispute. The award will be transmitted by the arbitral tribunal to the parties to the dispute and to the secretariat. The secretariat will forward the information received to all Parties to this Convention.

18. Any dispute which may arise between the parties concerning the interpretation or execution of the award may be submitted by either party to the arbitral tribunal which made the award or, if the latter cannot be seized thereof, to another tribunal constituted for this purpose in the same manner as the first.

BESLUT I/7**ÖVERVAKNING AV EFTERLEVNA-
DEN AV KONVENTIONENS
BESTÄMMELSER***Mötet*

som beslutat främja och förbättra efterlevnaden av konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor och som erinrar om artikel 15 i konventionen,

som erkänner behovet av noggrann rapportering av parterna om deras efterlevnad av konventionen,

1. *grundar* en övervakningskommitté för att övervaka att parterna uppfyller de förpliktelser som konventionen ålägger dem, och

2. *bestämmer* att övervakningskommitténs struktur och uppgifter samt förfarandet för övervakningen av efterlevnaden skall bestämmas i en bilaga till detta beslut.

DECISION I/7**REVIEW OF COMPLIANCE***The Meeting,*

Determined to promote and improve compliance with the Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters and recalling its article 15,

Recognizing the necessity for rigorous reporting by the Parties on their compliance with the Convention,

1. *Establishes* the Compliance Committee for the review of compliance by the Parties with their obligations under the Convention, and

2. *Decides* that the structure and functions of the Compliance Committee and the procedures for the review of compliance shall be those set out in the annex to this decision.

BILAGA

**ÖVERVAKNINGSKOMMITTENS
STRUKTUR, UPPGIFTER OCH FÖR-
FARANDET FÖR ÖVERVAKNINGEN
AV EFTERLEVNADEN**

I. STRUKTUR

1. Kommittén skall bestå av åtta medlemmar som tjänstgör i egenskap av enskilda personer.

2. Kommittén skall bestå av konventionens parter och signatärens medborgare som skall vara moraliskt högtstående personer med erkänd kompetens inom området som konventionen gäller, inklusive personer med juridisk erfarenhet.

3. Kommittén får inte bestå av mer än en medborgare från samma stat.

4. Kandidater som uppfyller kraven i punkt 2 skall nomineras för val i enligt punkt 7 av parter, signatärer och icke-statliga organisationer som hör till tillämpningsområdet för artikel 10.5 i konventionen och som befrämjar miljöskydd.

5. Om partsmötet inte i ett enskilt fall bestämmer annat skall förfarandet för nomineringen av kandidater vara det följande:

(a) Nomineringarna skall sändas till sekretariatet på åtminstone ett av de officiella språken minst 12 veckor före det partsmöte börjar i vilket valet skall äga rum;

(b) Varje nominering skall åtföljas av en meritförteckning med högst 600 ord som får innehålla material som stöder den;

(c) Sekretariatet skall distribuera nomineringarna och meritförteckningarna, tillsammans men eventuellt material som stöder dem, i enlighet med regel 10 i arbetsordningen;

ANNEX

**STRUCTURE AND FUNCTIONS OF
THE COMPLIANCE COMMITTEE AND
PROCEDURES FOR THE REVIEW OF
COMPLIANCE**

I. STRUCTURE

1. The Committee shall consist of eight members, who shall serve in their personal capacity.

2. The Committee shall be composed of nationals of the Parties and Signatories to the Convention who shall be persons of high moral character and recognized competence in the fields to which the Convention relates, including persons having legal experience.

3. The Committee may not include more than one national of the same State.

4. Candidates meeting the requirements of paragraph 2 shall be nominated by Parties, Signatories and non-governmental organizations falling within the scope of article 10, paragraph 5, of the Convention and promoting environmental protection, for election pursuant to paragraph 7.

5. Unless the Meeting of the Parties, in a particular instance, decides otherwise, the procedure for the nomination of candidates for the Committee shall be the following:

(a) Nominations shall be sent to the secretariat in at least one of the official languages of the Convention not later than 12 weeks before the opening of the meeting of the Parties during which the election is to take place;

(b) Each nomination shall be accompanied by a curriculum vitae (CV) of the candidate not exceeding 600 words and may include supporting material;

(c) The secretariat shall distribute the nominations and the CVs, together with any supporting material, in accordance with rule 10 of the Rules of Procedure.

6. Medlemmarna i kommittén skall väljas på basen av nomineringar som gjorts enligt punkt 4 och 5. Partsmötet skall avväga vederbörligt alla nomineringar.

7. Partsmötet skall välja kommittémedlemmarna med konsensus eller om konsensus inte kan uppnås, genom sluten omröstning.

8. Vid valet av kommitté bör medlemmarnas geografiska fördelning och mångsidigheten av deras erfarenhet beaktas.

9. Partsmötet skall så snart som möjligt välja fyra medlemmar till kommittén som skall tjänstgöra till slutet av nästa ordinarie möte och fyra medlemmar som skall tjänstgöra en hel mandatperiod. Vid varje därpå följande ordinarie möte skall partsmötet välja fyra medlemmar för en hel mandatperiod. Medlemmar som är i tur att lämna kommittén får återväljas en gång för en hel mandatperiod, om inte partsmötet i ett enskilt fall besluter annat. En hel mandatperiod börjar vid slutet av ett ordinarie partsmöte och fortsätter till det följande ordinarie partsmötet därefter. Kommittén skall välja sin ordförande och viceordförande.

10. Om en kommittémedlem av någon anledning inte längre kan utföra sina uppgifter som kommittémedlem skall partsmötets presidium utse en annan medlem som godkänts av kommittén och som fyller kriterierna i detta kapitel att tjänstgöra till utgången av mandatperioden.

11. Varje kommittémedlem skall före han eller hon inleder sin tjänstgöring i kommittén avge en högtidlig deklaration vid partsmötet att han eller hon kommer att utföra sina uppgifter opartiskt och samvetsgrant.

II. MÖTEN

12. Kommittén skall, om den inte besluter annat, hålla möten minst en gång per år. Sekretariatet skall stå för arrangemangen och tjänsterna för kommitténs möten.

6. Committee members shall be elected on the basis of nominations in accordance with paragraphs 4 and 5. The Meeting of the Parties shall give due consideration to all nominations.

7. The Meeting of the Parties shall elect the members of the Committee by consensus or, failing consensus, by secret ballot.

8. In the election of the Committee, consideration should be given to the geographical distribution of membership and diversity of experience.

9. The Meeting of the Parties shall, as soon as practicable, elect four members to the Committee to serve until the end of the next ordinary meeting and four members to serve a full term of office. At each ordinary meeting thereafter, the Meeting of the Parties shall elect four members for a full term of office. Outgoing members may be re-elected once for a further full term of office, unless in a given case the Meeting of the Parties decides otherwise. A full term of office commences at the end of an ordinary meeting of the Parties and runs until the second ordinary meeting of the Parties thereafter. The Committee shall elect its own Chairperson and Vice-Chairperson.

10. If a member of the Committee can no longer perform his or her duties as member of the Committee for any reason, the Bureau of the Meeting of the Parties shall appoint another member fulfilling the criteria in this chapter to serve the remainder of the term, subject to the approval of the Committee.

11. Every member serving on the Committee shall, before taking up his or her duties, make a solemn declaration in a meeting of the Committee that he or she will perform his or her functions impartially and conscientiously.

II. MEETINGS

12. The Committee shall, unless it decides otherwise, meet at least once a year. The secretariat shall arrange for and service the meetings of the Committee.

III. KOMMITTÉNS UPPGIFTER

13. Kommittén skall

(a) behandla alla meddelanden, skrivelser och framställningar som gjorts i enlighet med punkterna 15 till 24 nedan;

(b) på framställan av partsmötet bereda en rapport om efterlevnaden eller genomförandet av konventionsbestämmelserna;

(c) Bevaka, evaluera och främja genomförandet och efterlevnaden av rapporteringsförpliktelseerna i artikel 10.2 av konventionen;

och handla enligt punkterna 36 och 37.

14. Kommittén kan granska frågor som gäller efterlevnaden och göra rekommendationer vid behov.

IV. PARTERNAS MEDDELANDEN

15. En eller flera parter som misstänker att en annan part inte har uppfyllt sina förpliktelser enligt konventionen, kan göra ett meddelande om detta till kommittén. Ett sådant meddelande skall tillställas sekretariatet skriftligt och skall åtföljas av bevismaterial. Sekretariatet skall, inom två veckor eller efter att det mottagit meddelandet, översända en kopia av meddelandet till den part vars efterlevnad ifrågasatts. Möjliga svar från den ifrågavarande parten och stödjande information skall översändas till de involverade parterna inom tre månader eller en inom en sådan längre tid som omständigheterna i ett enskilt fall kan kräva, men i inget fall senare än sex månader. Sekretariatet skall sända meddelandet och svaret samt allt bevismaterial och stödjande information till kommittén som skall behandla ärendet så snart som möjligt.

16. Ett meddelande kan sändas till kommittén av en part som anser att den trots sina ansträngningar är eller kommer att vara oförmögen att helt fylla sina förpliktelser enligt konventionen. Ett sådant meddelande skall tillställas sekretariatet skriftligt och skall särskilt förklara de speciella omständigheter som parten anser vara orsak till att den inte kan uppfylla sina förpliktelser. Sekretariatet skall sända meddelandet till

III. FUNCTIONS OF THE COMMITTEE

13. The Committee shall:

(a) Consider any submission, referral or communication made in accordance with paragraphs 15 to 24 below;

(b) Prepare, at the request of the Meeting of the Parties, a report on compliance with or implementation of the provisions of the Convention; and

(c) Monitor, assess and facilitate the implementation of and compliance with the reporting requirements under article 10, paragraph 2, of the Convention;

and act pursuant to paragraphs 36 and 37.

14. The Committee may examine compliance issues and make recommendations if and as appropriate.

IV. SUBMISSION BY PARTIES

15. A submission may be brought before the Committee by one or more Parties that have reservations about another Party's compliance with its obligations under the Convention. Such a submission shall be addressed in writing to the secretariat and supported by corroborating information. The secretariat shall, within two weeks of receiving a submission, send a copy of it to the Party whose compliance is at issue. Any reply and supporting information shall be submitted to the secretariat and to the Parties involved within three months or such longer period as the circumstances of a particular case may require but in no case later than six months. The secretariat shall transmit the submission and the reply, as well as all corroborating and supporting information, to the Committee, which shall consider the matter as soon as practicable.

16. A submission may be brought before the Committee by a Party that concludes that, despite its best endeavours, it is or will be unable to comply fully with its obligations under the Convention. Such a submission shall be addressed in writing to the secretariat and explain, in particular, the specific circumstances that the Party considers to be the cause of its non-compliance. The secretariat shall transmit the submission to

kommittén som skall behandla ärendet så snart som möjligt.

the Committee, which shall consider the matter as soon as practicable.

V. SEKRETARIATETS SKRIVELSE

17. Om sekretariatet blir medvetet om, särskilt vid behandlingen av rapporter som ingivits enligt konventionens rapporteringsförpliktelser, att en part möjligen inte uppfyllt sina förpliktelser enligt konventionen, kan den inbegära den berörda parten att tillställa nödvändig information i ärendet. Om parten inte svarar eller ärendet inte blivit löst inom tre månader, eller inom en sådan längre tid som ärendets omständigheter kräver, men i inget fall längre än sex månader, skall sekretariatet uppmärksamma kommittén om ärendet, som skall behandla det så snart som möjligt.

V. REFERRALS BY THE SECRETARIAT

17. Where the secretariat, in particular upon considering the reports submitted in accordance with the Convention's reporting requirements, becomes aware of possible non-compliance by a Party with its obligations under the Convention, it may request the Party concerned to furnish necessary information about the matter. If there is no response or the matter is not resolved within three months, or such longer period as the circumstances of the matter may require but in no case later than six months, the secretariat shall bring the matter to the attention of the Committee, which shall consider the matter as soon as practicable.

VI. FRAMSTÄLLNINGAR FRÅN ALLMÄNHETEN

18. Efter utgången av tolv månader antingen från datumet för antagandet av detta beslut eller från datumet då konventionen träder i kraft för en part, beroende på vilket datum som är senare, kan framställningar tillställas kommittén av en eller flera medlemmar av allmänheten gällande den ifrågasvarande partens efterlevnad av konventionen, om inte denna part skriftligt har notifierat depositarien före utgången av den föreskrivna tidsfristen att den inte kan godkänna, för en tid som inte får överskrida fyra år, att kommittén behandlar sådana framställningar. Depositarien skall utan dröjsmål meddela alla parter om sådana notifikationer inkommit. Under den nämnda fyraårsperioden kan parten återta sin notifikation och därmed godkänna att en eller flera medlemmar av allmänheten från detta datum kan tillställa kommittén framställningar gällande den ifrågasvarande partens efterlevnad av konventionen.

19. Framställningar enligt punkt 18 skall tillställas kommittén via sekretariatet skriftligt och de får vara i elektronisk form. In-

VI. COMMUNICATIONS FROM THE PUBLIC

18. On the expiry of twelve months from either the date of adoption of this decision or from the date of the entry into force of the Convention with respect to a Party, whichever is the later, communications may be brought before the Committee by one or more members of the public concerning that Party's compliance with the Convention, unless that Party has notified the Depositary in writing by the end of the applicable period that it is unable to accept, for a period of not more than four years, the consideration of such communications by the Committee. The Depositary shall without delay notify all Parties of any such notification received. During the four-year period mentioned above, the Party may revoke its notification thereby accepting that, from that date, communications may be brought before the Committee by one or more members of the public concerning that Party's compliance with the Convention.

19. The communications referred to in paragraph 18 shall be addressed to the Committee through the secretariat in writ-

formation som stöder framställningen skall bifogas.

20. Kommittén skall behandla alla sådana framställningar i fall den inte fastställt att framställningen

- (a) är anonym;
- (b) utgör ett missbruk av rättigheten att göra framställningar;
- (c) är uppenbarligen ogrundad;
- (d) strider mot bestämmelserna i detta beslut eller i konventionen.

21. Kommittén bör vid alla relevanta faser beakta alla tillgängliga nationella rättsmedel om inte tillämpningen av dem har fördröjts oskäligt eller om de uppenbarligen inte ger ett effektivt och tillräckligt skydd.

22. Kommittén skall också så snart som möjligt i enlighet med bestämmelserna i punkt 20 tillställa alla framställningar som inkommit enligt punkt 18 till den parts kännedom som framställningen om icke-efterlevnad gäller.

23. En part skall, så snart som möjligt men inte senare än fem månader efter att en framställning kommit till dess kännedom via kommittén, tillställa kommittén skriftliga förklaringar eller utlåtanden som klargör frågan och som beskriver åtgärder som den möjligen har vidtagit.

24. Kommittén skall så snart som möjligt ytterligare behandla framställningar som tillställts denna på basen av detta kapitel och beakta all relevant skriftlig information som lämnats ut, och kan hålla muntlig behandling.

VII. INHÄMTANDE AV INFORMATION

25. För att underlätta utförandet av sina uppgifter kan kommittén

- (a) inbegära ytterligare upplysningar om frågor som behandlas;
- (b) inhämta information på den berörda partens territorium med dess samtycke;
- (c) beakta annan relevant information som inkommit till den;
- (d) vid behov använda sig av experters och rådgivares tjänster.

ing and may be in electronic form. The communications shall be supported by corroborating information.

20. The Committee shall consider any such communication unless it determines that the communication is:

- (a) Anonymous;
- (b) An abuse of the right to make such communications;
- (c) Manifestly unreasonable;
- (d) Incompatible with the provisions of this decision or with the Convention.

21. The Committee should at all relevant stages take into account any available domestic remedy unless the application of the remedy is unreasonably prolonged or obviously does not provide an effective and sufficient means of redress.

22. Subject to the provisions of paragraph 20, the Committee shall as soon as possible bring any communications submitted to it under paragraph 18 to the attention of the Party alleged to be in non-compliance.

23. A Party shall, as soon as possible but not later than five months after any communication is brought to its attention by the Committee, submit to the Committee written explanations or statements clarifying the matter and describing any response that it may have made.

24. The Committee shall, as soon as practicable, further consider communications submitted to it pursuant to this chapter and take into account all relevant written information made available to it, and may hold hearings.

VII. INFORMATION GATHERING

25. To assist the performance of its functions, the Committee may:

- (a) Request further information on matters under its consideration;
- (b) Undertake, with the consent of any Party concerned, information gathering in the territory of that Party;
- (c) Consider any relevant information submitted to it; and
- (d) Seek the services of experts and advisers as appropriate.

VIII. SEKRETESSBELAGD INFORMATION

26. Om inte annat bestäms i detta kapitel skall ingen information som innehåses av kommittén anses vara sekretessbelagd.

27. Kommittén och alla personer som deltar i dess arbete skall försäkra sekretessen av all information som hör till tillämpningsområdet för undantagen i artikel 4.3 (c) och 4.4 i konventionen och som tillställts i förtroende.

28. Kommittén och alla personer som deltar i dess arbete skall försäkra sekretessen av information som tillställts den i förtroende av en part när den ingivit ett meddelande i enlighet med punkt 16 gällande dess egna efterlevnad av konventionen.

29. Information som ingivits till kommittén, inklusive all information som gäller identiteten av den medlem av allmänheten som inlämnat informationen, skall vara sekretessbelagd om den inlämnats av en person som bett därom för att han eller hon är rädd att bli bestraffad, förföljd eller ofredad.

30. Kommittén skall hålla slutna möten om det är nödvändigt för att säkerställa sekretessen av information i något av de ovan nämnda fallen.

31. Kommitténs rapporter skall inte innehålla information som kommittén inte får lämna ut enligt punkterna 27 till 29. Information som kommittén inte får lämna ut enligt punkt 29 skall inte lämnas ut till någon part. All annan information som kommittén får i förtroende och som rör någon av kommitténs rekommendationer till partsmötet skall lämnas ut till en part på dess begäran. Denna part skall försäkra sekretessen av den information den fått i förtroende.

IX. RÄTT ATT DELTA

32. En part som ett meddelande, en skivelse eller en framställning gäller eller som

VIII. CONFIDENTIALITY

26. Save as otherwise provided for in this chapter, no information held by the Committee shall be kept confidential.

27. The Committee and any person involved in its work shall ensure the confidentiality of any information that falls within the scope of the exceptions provided for in article 4, paragraphs 3 (c) and 4, of the Convention and that has been provided in confidence.

28. The Committee and any person involved in its work shall ensure the confidentiality of information that has been provided to it in confidence by a Party when making a submission in respect of its own compliance in accordance with paragraph 16 above.

29. Information submitted to the Committee, including all information relating to the identity of the member of the public submitting the information, shall be kept confidential if submitted by a person who asks that it be kept confidential because of a concern that he or she may be penalized, persecuted or harassed.

30. If necessary to ensure the confidentiality of information in any of the above cases, the Committee shall hold closed meetings.

31. Committee reports shall not contain any information that the Committee must keep confidential under paragraphs 27 to 29 above. Information that the Committee must keep confidential under paragraph 29 shall not be made available to any Party. All other information that the Committee receives in confidence and that is related to any recommendations by the Committee to the Meeting of the Parties shall be made available to any Party upon its request; that Party shall ensure the confidentiality of the information that it has received in confidence.

IX. ENTITLEMENT TO PARTICIPATE

32. A Party in respect of which a submission, referral or communication is made or

tillställt ett meddelande samt den medlem av allmänheten som gjort en framställning, skall ha rätt att delta i kommitténs överläggningar om meddelandet, skrivelsen eller framställningen.

33. Parten och medlemmen av allmänheten skall inte delta i beredningen eller godkännande av slutsatser, åtgärder eller rekommendationer av kommittén.

34. Kommittén skall sända en kopia av utkastet till slutsats, utkastet till åtgärd eller utkast till rekommendation till den berörda parten och till den medlem av allmänheten som sände meddelandet i förekommande fall och skall beakta möjliga kommentarer som gjorts av dem när slutsatsen, åtgärden eller rekommendationen färdigställs.

X. KOMMITTÉNS RAPPORTER TILL PARTSMÖTET

35. Kommittén skall rapportera om sin verksamhet vid varje ordinarie partsmöte och göra sådana rekommendationer som den anser vara lämpliga. Varje rapport skall färdigställas av kommittén senast tolv veckor före det partsmöte där rapporten skall behandlas. Alla ansträngningar skall vidtas för att rapporten skall kunna antagas med konsensus. Om detta inte är möjligt skall rapporten reflektera alla kommittémedlemmars åsikter. Kommitténs rapporter skall finnas tillgängliga för allmänheten.

XI. BEHANDLING I ÖVERVAKNINGSKOMMITTÉN

36. Innan en fråga som gäller konventionens efterlevnad behandlas av partsmötet och i avsikt att utan dröjsmål behandla sådana frågor kan övervakningskommittén

(a) vidta åtgärder enligt punkt 37 (a) i samråd med den berörda parten;

(b) vidta åtgärder enligt punkt 37 (b), (c) och (d) om den berörda parten godtar förslaget.

which makes a submission, as well as the member of the public making a communication, shall be entitled to participate in the discussions of the Committee with respect to that submission, referral or communication.

33. The Party and the member of the public shall not take part in the preparation and adoption of any findings, any measures and any recommendations of the Committee.

34. The Committee shall send a copy of its draft findings, draft measures and any draft recommendations to the Parties concerned and the member of the public who submitted the communication if applicable, and shall take into account any comments made by them in the finalization of those findings, measures and recommendations.

X. COMMITTEE REPORTS TO THE MEETING OF THE PARTIES

35. The Committee shall report on its activities at each ordinary meeting of the Parties and make such recommendations, as it considers appropriate. Each report shall be finalized by the Committee not later than twelve weeks in advance of the meeting of the Parties at which it is to be considered. Every effort shall be made to adopt the report by consensus. Where this is not possible, the report shall reflect the views of all the Committee members. Committee reports shall be available to the public.

XI. CONSIDERATION BY THE COMPLIANCE COMMITTEE

36. Pending consideration by the Meeting of the Parties, with a view to addressing compliance issues without delay, the Compliance Committee may:

(a) In consultation with the Party concerned, take the measures listed in paragraph 37 (a);

(b) Subject to agreement with the Party concerned, take the measures listed in paragraph 37 (b), (c) and (d).

XII. BEHANDLING I PARTSMÖTET

37. Partsmötet kan vid behandlingen av en rapport och av kommitténs rekommendationer besluta om lämpliga åtgärder för att få till stånd full efterlevnad av konventionen. Partsmötet kan beroende på den enskilda fråga som behandlas och med beaktande av orsaken, graden och frekvensen av icke-efterlevnaden, bestämma om en eller flera av de följande åtgärderna

(a) Ge råd och bistånd till enskilda parter gällande genomförandet av konventionen;

(b) Göra rekommendationer till den berörda parten;

(c) Be den berörda parten att till övervakningskommittén inlämna en strategi och en tidtabell gällande uppnåendet av efterlevnad av konventionen och att rapportera om denna strategi;

(d) När det gäller framställningar från allmänheten, göra rekommendationer till den berörda parten om särskilda åtgärder för att åtgärda ärendet som medlemmen av allmänheten tagit upp;

(e) Utfärda kungörelser om icke-efterlevnad;

(f) Utfärda varningar;

(g) Suspendera, i enlighet med tillämpliga bestämmelser i internationell rätt gällande suspension av en traktats verkan, de särskilda rättigheter och privilegier som en berörd part tillskrivs enligt denna konvention;

(h) Vidta andra lämpliga icke-konfronterande, icke-rättsliga och rådgivande åtgärder.

XIII. FÖRHÅLLANDET MELLAN TVISTLÖSNING OCH ÖVERVAKNINGSFÖRFARANDET

38. Detta övervakningsförfarande skall inte påverka tvistlösning enligt artikel 16 i konventionen.

XII. CONSIDERATION BY THE MEETING OF THE PARTIES

37. The Meeting of the Parties may, upon consideration of a report and any recommendations of the Committee, decide upon appropriate measures to bring about full compliance with the Convention. The Meeting of the Parties may, depending on the particular question before it and taking into account the cause, degree and frequency of the non-compliance, decide upon one or more of the following measures:

(a) Provide advice and facilitate assistance to individual Parties regarding the implementation of the Convention;

(b) Make recommendations to the Party concerned;

(c) Request the Party concerned to submit a strategy, including a time schedule, to the Compliance Committee regarding the achievement of compliance with the Convention and to report on the implementation of this strategy;

(d) In cases of communications from the public, make recommendations to the Party concerned on specific measures to address the matter raised by the member of the public;

(e) Issue declarations of non-compliance;

(f) Issue cautions;

(g) Suspend, in accordance with the applicable rules of international law concerning the suspension of the operation of a treaty, the special rights and privileges accorded to the Party concerned under the Convention;

(h) Take such other non-confrontational, non-judicial and consultative measures as may be appropriate.

XIII. RELATIONSHIP BETWEEN SETTLEMENT OF DISPUTES AND THE COMPLIANCE PROCEDURE

38. The present compliance procedure shall be without prejudice to article 16 of the Convention on the settlement of disputes.

XIV. FRÄMJANDE AV SYNERGIER

39. I syfte att främja synergi mellan detta övervakningsförfarande och övervakningsförfaranden enligt andra överenskommelser kan partsmötet be övervakningskommittén att vid behov vara i kontakt med relevanta organ till dessa överenskommelser och att sedan rapportera om dessa kontakter samt vid behov göra rekommendationer. Övervakningskommittén kan också lämna en rapport till partsmötet om relevant utveckling som skett mellan partsmötenas olika sessioner.

XIV. ENHANCEMENT OF SYNERGIES

39. In order to enhance synergies between this compliance procedure and compliance procedures under other agreements, the Meeting of the Parties may request the Compliance Committee to communicate as appropriate with the relevant bodies of those agreements and report back to it, including with recommendations as appropriate. The Compliance Committee may also submit a report to the Meeting of the Parties on relevant developments between the sessions of the Meeting of the Parties.